N.º 5.

N. 468

99

99

A10

UVA.BHSC

UVA.BHSC

82 fojas.

~~301~~

~~A10~~

~~99~~

219

A10

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

R. 84

Noua et Methodica prælectio Ad tit. ff. De vsucapionibus, et vsurpationibus

authore D. Reyes

Lic. D. Fran. de Azarregui

diola a la libreria del Colegio Ca Ahora rigurosa y algo di gracia

D. Reyes

82. foxo.

Leges 12 tabularũ, quæ appellantur a cicerone fons totius iuris diuini humanique, nihil tam exacte statuerũt lib. 1. de orat. quã ius de vsucap. vt animaduertit franc. Balduinũ ad easdẽ leges cp. 10. sed quia ius vetũ immutatũ fuit à Iustin. in l. unica C. de vsucap. transform. et vetera iurisconsultorũ fragmenta interpolata fuerunt à compositoribũ vt inter nouo conuenirent, nstante Marco Aurelio galuano. in dissertationibũ de vsufr. cp. 11 pag. 78. et cp. 12 pagina 102. et 109. (quidquid reclamet Reuardũ in suo triboniano nº. 11.) adeo difficilis reddita fuit tractio nrã, vt merito idem Galuanũ in pp. d. cp. 11. dixerit interpretes in hac parte præsertim antiquiores plurimum iuris prudentiã turbasse, quam obrem clarissimi et charissimi adolescentes hunc tit. exponendũ selegi vtilẽ forensibus controuersijs, subtilẽ scholasticis disputationibũ, et in foro et academia difficilẽ. et ut bene vos doceam in limine reponite diuũ effatũ Aschrei veteres poetæ græci: ante virtutẽ sudorẽ dij immortales posuerunt. sic ego tradam, sic vos assequemini prælectionẽ meam

Prima pars

De vsucapione, prescriptione et vsurpatione in cõi vbi explicat ethimologia et diffinitio.

D. Pedro di Herrera

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ DE VALLADOLID

UVA.BHSC

1 Verbu[m] usucapio est ex duob[us] compositu[m] nempe capio usu sive

Denominatio verbi p[er] usu[m] capio apud veteres n[on] captio dicebatur, ut cu[m] dicimus

Usucap[io]nis in dominium mortis causa capione pignoris captione significamus capere

p[er] causam mortis, vel in causam pignoris. ita Marcus

Cato lib. 1 questionu[m] epistolicaru[m] apud Agelliu[m] lib. 7. noctiu[m]

atticaru[m] cap. 10. que[m] locu[m] Agellii cavillantur n[on] nulli apud

Cuiac. ad Donellu[m] lib. 5. cap. 5. littera A. Hieronimus Rosin

in rub. cod. de usucap. p[ro] emptore n.º 4. Carolus Aug.s Mella

in disputationib[us] de usucapione prescript.e 1.a p[ar]te cap. 1. n.º

2 quasi deficiat co[m]parad pignoris capionis et usucapionis q[ui]a

pignoris capio est capere pignus ipsu[m]. usucapio v.º est capere

p[er] usum sed n[on] usum. unde deducunt male veteres gramma-

ticos dixisse usucapione[m]. sed debuerunt animadvertere Agel-

liu[m] n[on] tractasse de usucapione sed t[ame]n de verbo capionis, an

latinu[m] et usitatu[m] esset, probassetq[ue] intentu[m] ex Catonis loco.

quare dixit frequenter reperiri in bonis authorib[us] dedisseq[ue]

duo illa exempla, nihil q[ui]a prohibet dicere usucapio idest

capio ipsius usus quamvis in n[ost]ro tractu dicendu[m] sit usuca-

pio, idest capere p[er] usum. hic modus loquendi retinetur a

nostris consultis. Papin.s in l[e]g. denique 19. et in l[e]g. seq[uen]ti ex

quibus causis maiores. l[e]g. iusto 44. §. filius familias et §.

ultimo hoc tit.º dixit usu acquirere p[er] usum n[on] auferri, capere

usu, et usu n[on] capere. Ulpianus in l[e]g. ait Pretor 23. §. 1. ex

quib[us] causis maiores eisdem verbis utitur. Paulus in l[e]g.

Pretoris 5. de damno infecto dixit capere dominiu[m] p[er] longi

temporis spaciu[m]. Scevola in l[e]g. ultimo pro emptore fundum

longa posesione capere. ex quib[us] apparet idem esse usu

capere, quod capere p[er] posessione[m] vel p[er] spaciu[m] temporis no-

tant Marc. in sp. tit. Voesembech n.º 2. ad nost[ru]m the-

saurum volumine 2. select. disp. 22. thesi 1.º

2 Usus etenim apud veteres authores

Ethymologia verbi usus posessione[m] significat. imo ex hac vulgari signi[ficati]o[n]e illa predia

UVA.BHSC

praedia in quibus plenum ius domini non habebant, sed tantum dominium utile sive bonitarium appellabant possessiones, ad differentiam illorum in quibus habebant dominium plenum, sive ius quiritarium, quos dicebant agros. lg. quae libro 119 de verbor. signif. Festus Pompeius libro 14 de verbor. quae ad ius pertinent significat: ibi posse ssiones appellantur agri late patentes publici et privati, qui non mancipatione sed usu tenebantur. Brissonius libro 4 select. antiquitatum cap. 1. Rebardus ad leges 12 tabul. cap. 16. Cuiacius d. libro 9 cap. 9 littera A. noster Valencia libro 1 illustr. tract. 2 cap. 2. itaque usu tenemus adquisita praedia possessiones appellabantur et possessio dicebatur usus rei teste Aelio Gallo. vetere 1. 3. ubi proxime quo sensu Horatius libro 2 satyra ultima dixit. quaedam si credis consultis mancipat usus. id est quarundam rerum dominium adquiritur per possessionem. Bene tamen verum est latius patere verbum usus, quam possessionis, quia possessio esse non potest nisi in rebus corporalibus. lg. 3 de adquir. poss. usus vero etiam datur servitutum et caeterarum rerum incorporalium lg. 1 §. ultimo de aqua quotidiana et aestiva, ut observavit Salgarus d. cap. 12 nº 3. | sanguis pater verbum usus quam possessio

2 Deinde capio significat rei adquisitionem ad differentiam verbi acceptio quod denotat adquisitionem imperfectam. ille enim capere dicitur, qui adquirit ut perpetuo rem sibi retineat, ille vero dicitur accipere, qui ita adquirit, ut res ab eo auferri possit. lg. aliud 71 de verbor. signif. quae continet propriam significationem horum verborum namque quod in lg. 140 eiusdem titulo dicitur capere aliquem intelligi quamvis sit alii adquisiturus, pertinet ad tractatum legis Papiae et sensus est ut qui possit adquirere alii ex testamento debere esse capacem ex persona sua; veluti filius ut adquirat patri lt. nam alii adquirit ipse est qui capit, notant Alciatus, Rebuffus, Albericus Gentilis et alii in d. lg. 140. ex qua signif. verbi capiendi

3 Ethymologia verbi capio

Intelligitur lex 140 de V. S.

incipit ostare adquisitione, p usu, sive usucapione, tri
buere plenu et irrevocabile dominiu Ulp. in fragm. regul.
Diffinio. 1 — tt. 19 §. usucap. 8. ut inferius demonstrabimus.

Seqr. nunc proponenda et leviter exponenda diffinio usucapionis, quae extat in l. 3. hoc tt. et apud Ultimu d. §. usucap. 8. et d Isidoru lo. 5. origin. cp. 29. Modestinus ita diffinivit. Adiectio dnij p otinuatione possessionis temporis lege diffiniti Ulp. ita. dominij adeptio pcontinuatione possessionis anni vel bieni, reru mobiliu anni, immobiliu bieni. Isidorus sic adeptio dnij p otinuatione iustae possessionis, vel bieni vel alicuius temporis.

Tres diffinit. proponuntur earq differ. — differ. quae perspici pot. inter has difficultates dico diffinitionem habet elegantem rem. Modestinus quippe relatus in Pandectis, vel loqui debuit ad mentem opositorum vel ea reduci quapropter n meminit anni vel bieni quia tempus hoc extenuum iam erat, noua Iustin. ostitut., ut res mobiles trienio usucaperentur, immobiles vero decennio inter psentes, et bienio inter absentes. l. unica C. de usucap. transform. prid inst. hoc tt. ponuntur go. vba generalia ut cophendant quodcq temps. Ulp. v. expssius loquutus fuit ad sui saeculi more, quando annus, et bieniu ad usucapione faciebant. Isidorus qd adiecit verba alicuius temporis. respexit nouas ostitutiones, et ius [illegible] de quibus suo loco agemus. rursus qd Ulp. et Isidorus dicunt adeptionem

Significatio vbi adiectio — Modestinus appellauit adiectionem utrumque recte ut notat Donellus lo. 5. cm. cp. 5. adiectio enim significat additum quae fit a lege ei qui legitimo tempore possedit legis n. authoritate ei dominiu adicitur, n priuata voluntate domini, vel qa. dnio bonitario. (idest possessioni habitae et adquisitae opinione dni) adicit plenu pfectumque ius et dniu quiritariu ut dicam infra no 13 vel quia hoc genus adquisitionis simile est alluuioni, ut enim adquiritur p alluuione incrementu latens, sic latenter et pre tacitu transcursu temporis adquiritur p usucapione. his modis

UVA.BHSC

modis explicant verbum adiectio. Donellus et Osualt. littera C. et D. ubi proxime Mella de usucap. 1. p. cap. 2. a princ. Vultei. in iuris pt. lib. 1. tit. 71. n.º 2. Rebard. ad leges 12 tabul. cap. 16. Assim. ind. rub. ex n.º 4. et multi congesti a Pichardo in rub. inst. hoc tit. n.º 2 et in §. sic itaque discretis n.º 91. inst. de actionib. et quamuis non admittam Duar. et Cuj. qui ex Steph.º emendant Modestinum et reponunt adoptio ind. lg. 3. tamen non possit negare clarius esse hoc verbum, quam adiectio, faciliusque diffinitum explicare. tandem noto in libris antiquis ita legi, usucapio est adquisitio, vel adiectio dominij. quae lectio. licet sit contra fidem archetypi florentini elegans est, et valde significatiua postquam imo forsan debet substineri, quod fecit eleganter Asim. vbi proxime.

— Sed nunc se offert non leuis scrupulus. usucapio non solum tamen requirit continuam possessionem. sed etiam titulum, aut causam adquirendi eam et hoc amplius bonam fidem ex parte adquirentis, saltem in initio possessionis princ. inst. hic tit. numquam enim usucapere potuit, nisi qui rem a non domino emit, vel alia iusta causa accepit cum bona fide existimaret, se a domino accepisse. quod iure ciuili statutum tradit Iustin. ind. princ. et de lege 12 tabul. interpretatur Theophilus quam interpretationem nunc pendente tit.º recepio cum Gothofredo lib. 3. probationum ad tabull. 6. in lib. cui titulus est fontes iuris ciuilis. ergo in diffinitione debuerunt adijci verba quae exigerent praedicta requisita. ut se ab hac difficultate liberarent Alciatus et Duar. apud Osual. d. cap. 19. littera C. et Assim. ind. rub. n.º 13. tentarunt dicere titulum et bonam fidem non esse de substantia usucapionis. quod etiam probauit Josephus de Santolarra primarius. Oscensis lib. sing. interpretationum cap. 21. n.º 5. asserens titulum deseruari tamen ad honestandam possessionem. Verum cum usucapio tota sit iuris permissio et introductio, vt mox dicam, et iure ciuili introducta sit cum illis conditionibus et naatr dici non potest esse praeter

dificultas Dª. definit.

UVA.BHSC

Subst[antia]ᶻ eius, cu[m] sine illis subsistere n[on] possit. quare meli[us] dicendu[m] est hic requisita virtualr in[e]e in v[er]bo possessionis quo vtitr diffin[itio]. vt recte sentiunt Petr[us] Gregor. lib 40. sintag. cp. 2. n[umer]o. 6. Petrus Gilchenius de p[re]script. 1. p. cp. 2. n[umer]o. 10. et duob[us] seq[ue]ntib[us] quos sequi vr. ossual. d[ic]to littera C. dum eos postremo loco reffert et Astin. d. n[umer]o. 43. quia possessio n[on] aliter talis dici meretur nisi quæ iusta sit, nam in iusta, et adquisita sine tt[itul]o. potius est detentao, et incubao, nec nome[n] nec effectu[m] possessionis habet. deinde mala fides, et iniust[us] anim[us] vsurpandi alienu[m], improbam etia[m] reddit possessione[m]. iusta n[on] est, quæ affectu, et existimaõe d[omi]ni alicuius adquirit. l. 2. et 4. l. longi 7. C de p[re]script. 10. vel 20. annoru[m] g[enera]l[ite]r s[ub] nom[in]e subiecta[m] m[ateri]a[m] verbu[m] possessio in hac diffin[itio]. claudit ttu[lum] et bona[m] fide[m] quod nouissime explicant satis exp[re]sse Galuan[us] de vsufr. d. cp. 11. n[umer]o 6. et eius discipulus Mello d. 1. p. de vsucap. cp. 2. n[umer]o. 5. et 6.

Titulus et bona fides vir[tu]aliter consum[untu]r in defin[itione].

6
quo iure in ducta sit vsucapio =

Sequitur ut videamus quo iure in ducta sit vsucapio, utru[m] ciuili Romanoru[m] aut iure gentium? hanc quæstione[m] summa vi et validissimis lacertis versant authores nri. nos autem vt illa[m] potius decidamus, quam disputemus, asserimus adquisitione[m] p[er] transcursum temporis facta[m] a iure ipso gentiu[m] dimanere, s[e]d vsucapiendi formam, qua vtimur, requisita et conditiones, sine quib[us] n[on] procedit, a iure quiritiu[m] esse. in primis negare n[on] possumus derelictione[m] esse modu[m] abijciendi d[omi]nij et occupatione[m] rei derelicta[e] esse adquisitionem iuris gentiu[m]. l. 4. §. alia causa 7. de adquir. reru[m] d[omi]nio §. hoc amplius 46. cu[m] seq[ue]nti de reru[m] diuis[io]ne. est etia[m] certu[m] longu[m] silentiu[m] d[omi]ni de re sua n[on] curantis pro derelictione recipi expressius præsupposita voluntate. l[e]g. si finito 15. §. n[on] autem 21. de damno infecto. g[enera]l[ite]r si ex parte veteris d[omi]ni datur intermissio possessionis p[er] multu[m] tempus et ex parte noui possessoris datur co[n]tinua poss[essi]o. consequens est, ut hinc procedat adquisitio, quæ naturali ratione fundat[ur] et attribui debeat iuri[s] quod agnouerunt ius hoc omnes gentes

UVA.BHSC

gentes et scriptores. Tacitus lib. 6 annal. dixit vetera repetere
esse vani eloquentia illiusque aequitatis commendat. Cicero lib. 2°.
off. c. quam autem habet aequitatis ut agrum multis annis, aut
etiam saeculis ante possessum qui habuit, amittat. sic Lacedemonii
apud Isocratem illis qui civitatem Messanensem tanquam a
vetero saeculis repetebant, respondent iniuste agere, cum fir-
mam stabilemque possessionem longa dies reddidisset. Sic Scipio
contra Antiochum disputans, ostendit iniquum esse, ut quod populi
Graeciae, in Asia aliquando servissent, denuo in eadem servi-
tutem deducerentur a qua fuerant facti immunes per longam
possessionemque libertatis apud Livium lib. 39. et ut aliis parcamus
exemplis non male Auctor Conestag. lib. 1. histor. inverecun-
dum appellavit Enricum imperatorem latinum quia in dubio revo-
cabat vetustissima et longo possessione obtenta. Sed quamvis haec
in omni iure gent. attribui debeat non tamen facile ab illo saeculo
tempus assignabimus in quo perficiatur usucapio, nihilominus
dicendum est tempus immemoriale, idest cuius memoria non
extat l. g. 3. §. ductus aquae de aqua quotid. et aestiva. suffi-
cere etiam secundum illud ius, quia si hoc tempus a iure gentium non
esset nulla usucapio inde manare posset. deinde centum an-
norum transcursus sufficiens videtur nam Romani contra Antiochum
tres generationes opposuerunt ex iure gentium, quae 90 annos
faciunt apud Livium lib. 34. imo cum aliquo titulo possidendi
quadraginta anni satis sint ad usucapionem ex ipsa ratione
nati, quia diuturnis silentiis valde dessidiosum videtur. hoc
quoque sensu usucapionem, sive praescriptionem, iuris gent. esse
censuerunt Pet. Ant. Petra de potestate Principis cap. 25. n°.
34. Aug. Grotius lib. 2 de iure belli et pacis cap. 4. et satis
expresse Vazquez Menchac illustr. cap. 51. ex n°. 16. quamvis
in consequenter contrarium doceat n°. 28. Balmiosslus, sive
arbiter inter martem gallicum et vindicias cap. 7. §. 4. postquam
in his enumerari. Solorzano 2. tomo de iure indiarum

lib. 3. cap. 3. ex n.º 16. Petrus Gilchenius de praescriptionibus 3 p.te cap. 11. quamvis solum de aprobatione loquantur.

7 Quoad formam vero et requisita asseveramus esse iuris civilis Romanae, neque enim credendum iuris auctores in tradenda usucapionis origine mentitos fuisse, et plane Ulp.s in fragm. tt.º 19. § usucap. 8. enumerat usucapionem inter modos adquirendi dominii à iure quiritium inventos, et Iustinian. in prin. inst. hoc tt.º expresse affirmat à iure civili fuisse constitutam. deinde lex 12 tabull. tempus designavit intra quod res usucaperentur, cavit ne publicum aut furtivum posset usucapi, interdixitque usucapionem hosti idest peregrino, qui iure Romano gaudebat, ut notat Iacobus Gothofredus ad 12. tabull. in notis tab. 6. pag.º 212. quae omnia magis singularia sunt, quam ut iuri gent. possent attribui, ideirco in hoc sensu accepti rectissime sentiunt usucapionem iuris civilis esse Asin. cum multis à se relatis in rub. C. de usucapionibus pro emptore n.º 40. Threulerus volum.e 2. disp. 22. thesi 1.º littera C. et plurimi apud Menchac. dicto cap. 51. n.º 28. utrum v.º ll. decemvirales quibus usucapio constituta fuit ortum habuisset, à graecis legibus Solonis vel Draconis, Atheniensium legislatorum, vel à moribus Reipublicae Lacedemonicae, ex quibus plerae que desumptae fuerunt teste Pomponio in lg. 2. § postea 4. de origine iuris, an vero et ut ex duab. tabul. quae per decemviros aditae fuerunt et in eodem textu dicitur, magis dubitari, quam decidi potest. scimus tamen in legibus Platonis quamvis mentiis sub libro 12. de republ. mentionem fieri adquisitionis per suffragium possessionis et temporis, quae instar est usucapionis, et superiori num.º probavi illud adquisitionis genus apud graecos cognitum fuisse, ex quo sumi posset siccitura à graecis ad Romanos transiisse. sed Balduinus ad leg. 9. 12. tabull. et Thomasius prin. inst. h. tt.º Galvanus d. cap. 11. de usufr. n.º 2. pag.º 84.

[Marginal notes:]

forma et requisita usucap.nis provenient a iure civili.

Utrum haec usucap.º ortum habuisset a legibus Solonis, et a morib. Lacedemoniorum

UVA.BHSC

5

84. Mella de usucapionib. 1. p. cp. 1. nº. 6. censent de care nihil in solonis legibus cauty fuisse quia nulla memoria extat apud scriptores, quæ ratio mihi n. arridet multa enim antiquorum monumenta temporum iniuria perierunt quare existimo si n. legem ipsam saltem a græcis urbibus traducta fuisse usucapionem magis in usu, quæ postea a Romanis specialiter promulgata fuit. illud tamen asseverandum est hodie effectum a probatione iuris gentium esse, nulla gens, aut natio sit quæ n. utatur hac adquisitione licet sub diversis statutis uniuscuiusque polytiæ formibus ut notant authores superiori nº. laudati. — hodie ab effectu usucapio Iuris gent. ē.

Succedit ut disquiramus qua ratione usucapio introducta sit. de qua re sic censuit in lg. 1. hoc tit. bono publico introducta est usucapio. ecce habetis causam introducendi, nempe publicam utilitatem, ne verum domino diu in incerto essent ut ipse prosequitur. ecce verum, ut homines desidiosi n. sint et curam gerant rerum suarum, scientes negligentiam puniri earum amissione, et rursus ut posessores securi colant agros, domos incolant, et reparent cæterasque res tueant siquidem post tempus statutum veteres dominos timere n. debent, alioquin omnes vacillarent de iure rerum suarum, cum omnes possint dubitare, an a vero domino emissent. additur denique alia ratio ex lg. ultimo pro suo, ut sit finis litium, completo enim usucapionis tempore nullum ius, nullaue actio superest aduersario, quod utilissimum reip. esse prout vulgo excep. finem litib. de dolo æstumabi et alijs, has rationes et causas introducendi usucapionem, illustrant omnes ind. lg. 1. et transcripsit nro lex 1. tit. 29. p. 3. addendi sit. Menchac. illustr. cp. 92. Solorz. latissime d. 1. tomo. lib. 3. cp. 3. Donell. et osual. lib. 5. cp. 30. ubi alias addit, ut quæ ad prædictas reddunt posit Gilchenig de præscript. 1. p. cp. 1. Ploty Conang lib. 3. om. cp. 11. Mella de usucapionib. 1. p. cap. 1 nº. 7. Balduing ad leg. g. 12 tabull. Ant. faber in iurisp. tit. 1. prid. 2. confutat. 3. et alij apud Rich. in rubrica h. tit. nº. 3. — 8 qua ratione indu sit usucapio — 2.ª ratio litium finis

UVA.BHSC

2 Vtrum equitate nitatur —

Cum q° bono publico introducta sit usucapio d. lg. 1a. ff. tto. de
usu. est ut etiam equitate nitatur, quia ut testatur Cicero, tam
lib. 1 officiorum, quam de senectute, omnia quae pro salute Reip.ae
fiunt, equissima sunt quia salus populi suprema lex debet esse
qua de causa Horatius in arte poethica dixit utilitatem publicam
esse matrem iustitiae et equitatis versus sit.

Cum veritas adversus est, sensus moresque repugnant.

Atque ipsa utilitas iusti prope mater et equi.

quod forsam desumpserunt ab Aristotele qui lib. 1 rethoricorum cap.
13. equitatem ita divisit, quedam equitas est, quae in utilitate
publica consistit, quedam quae consistit in mansuetudine. Haec equitas
mansuetudinis solet in iure appellari bonum et equum. quam
cum sectantur iudices contentis dispositionibus legum periculose
errant. ut dicitur in lg. si servum 91. §. sequitur 3. de verborum
oblig. quam ob rem Constantinus sanxit ut authoritas decernendi
de hac equitate soli Principi reservaretur. lg. 1a. iuncta leg.
ultima C. de legibus quae in iudiciis qui secundum illam iudicant dicitur
cerebrina equitas a Fabro in iurisp. tto. 1. princ. 2. illatione
1a. neque enim secundum equitatem quam sibi fingunt, sed secundum ius scri-
ptum receptumque debent iudicare ut docent Iaso post antiquiores
in lg. placuit nº. 3. C. de iudiciis Iacobus Mensch. tomo 10 con-
silio 914 nº. 9. alia equitas est interpretationis quam greci
epichiam vocant nos possumus appellare equalitatem
intellectus cum scriptura pensatis debitis circunstantiis et red-
ductis ad mentem legislatoris, haec equitas quae propria est iuris
consultorum et optimorumque iuris interpretum opponitur summo iuri
id est illi iuri quod pessimi iurisperiti stimant inspectis
verbis legum, neque ab illis volentes recedere, de qua re extat
elegans Ciceronis iudicium in oratione pro Cecina. tu ex hoc equi-
tatis campo ad istas verborum angustias et ad omnes literarum
angulos me revocas. in his ipsis intercludere vis insidijs
quas mihi conaris opponere non deieci inquis, sed eieci.

[Margin: Equitas Mansuetudinis]

[Margin: Equitas Interpretationis]

UVA.BHSC

6

eiecit per acutum hoc tibi cor. cum sit absurdum et rigorossum. prosequitur reffellens hoc acumen. cui loco ciceronis simile est rescriptum quod existat. in lege extat. 13. de eo quod metus causae de qua aequitate recte differunt ultra laudatos ab osualdo ad Donellum libro 1. capite 13. a prin. Budeus ad legem 1. de iustitia et iure Corrassius libro 2 de iure Civili in artem redigendo. capite 19. Iacobus Menochius 3. tomo. consilio 202. ex n.º 1 usque ad 20. igitur cum iudex cerebrinam aequitatem sectari non possit, quia mansuetudinis aequitas soli Principi reseruata est, et epicheia tamen versetur circa interpretationem legum. consequens est et secundum aequitatem idest secundum utilitatem propriam, sit usucapio, quod licet non ita praeuidet. Mella ubi proxime n.º 8. quamuis aliter alii superiori n.º laudati.

Proxima superiori questione, utrum contra rem nralem sit usucapio? quod prima facie dicendum videtur quoad alienandum, siue ad amittendum rei propriae dominium, primo regulariter et potissima radicatis est voluntas domini. §. per traditionem 40. instituta de rerum diuisione quia id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri non potest. g. id quod de regulis iuris lege si ego. g. §. si res, l. de iure dotis, sed per usucapionem res amittitur citra domini voluntatem quae est contra principia iuris naturalis. quod enim non nulli volunt interpretari voluntatem in eo, qui patitur rem suam usucapi apud ossuald. libro 5. ad Donellum. capite 4. littera A. et capite 30. littera C. Benad. Pinellum libro 1 select. capite 17. n.º 13. proprie non spectat ad voluntatem amittendi, de qua hic loquimur. agimus enim de expressa, et voluntas haec est, interpretatiua, quae non numquam est praeter, non numquam contra voluntatem domini et sola iuris censura inducitur, ut post multos docet Petrus Barbosa in lege sequens emptionis. C. de praescript. 30. vel

10 utrum secundum rem nralem sit usucapio.

In usucap. adest volum. tas interpretatiua ex parte domini volentis amittere rem

40. annor. ex n°. 14. deinde quia iniquum est naa et alt
cu alterius iniuria fiat locupletior. Ig. na hoc naa 14. de
pdite indebiti e stra pcepty naale suy ius cuiqz triquen-
di, sd p usucapione, suy ius dno aufertur g° stra rdo e,
naale est usucapio.

11. — Varijs modis se gerunt
interptes inde adendo hac quzste. quorq placitis omissis
potiq. quz reiectis sic diffiniendus censeo. Precepta iuris
naatis, quzdam sst universalia, quzdam magis specialia
ad cassy decissy, quz illis generalibq prestant, imo dero
gant obtentu maioris boni diuissio atribuitur secunda
rio iurigent. nl ex hoc iure g. de iustia e iure et comma
rio optima fuit attento primeuo statu, in quo n. dy refri
guerat, fraterna charitas inter hoes, neque eorq animos
inuasserat auaritia, sd postmodu illa ingruente, et ex
aliorq fi. dissidio, qui ex laboribq aliorq vitare volebant,
item discordia in usu multo melior fuit rerq diuissio
ut unusquisqz propriy haberet, et ut suy curaret quia
primus rerq status tollerari n poterat, ut oSiderat Arist.
illo 2. politicorq. cp. 2. sic g° simitr. pcepty illud ut propriy
n posset sine volumtate dni in aliy transferri universa-
le est, e forsan priy in tempore, quam alia pcepto postqua
diuissio bonorq introducta fuit, sd cum occassio esset mul
tarq litiy disquirere, an qui in me transtulit, habuisset
ius transferendi, nec ne? nec hoes fiderent rebus suis
si liceret veris dnis semper illas repettere, inducta fuit
adquisitio p usu, possessionemqz stinua, ad tollendas discor
dias. ig. hoc genus adquisitionis specialiori rdone naturali
nititur, derogatq illi generali pcepto de requissita dni
volumtate in translatione dny, et ut uno verbo dicam
adquisitio p suffragiy temporis est forte stra pcepty illud
sd n. stra rdoe naale, nititur quipe alia solidiori; et

Vsucapio e d.a pri-
meuy iur naale: s.
tn e sy iur naale

UVA.BHSC

et quæ magis publicam utilitatem respicit. a quo genere inter
standi parum discrepant Petrus Gregorius lib. 40. sintagm.
cap. ultimo Vazquez Menchaca illustr. cap. 92. Covarr. in reg.
possessor 3. p. § 2. prid. Osuual. ad Donelly lib. 9. cap. 30. littera
A. Treulerg d. disp. 22. thesi ultima littera A. Assin.
in p. dicta rubrica ex n.º 43. quamvis aliter alij, quos ipsi
refferunt et reffellunt.

12 — Cum igitur æquitate naturali
innixa sit usucapio et introducta fuerit bo bono pace conseqns.
est. ut etiam in foro conscientiæ debeat admitti, nec peccet qui
dominium vel ius per eam quæsitum retinet, et si postea in conscientiam
rei alienæ incidat, accedit quod in Principe, sive magis hum.º
residet potestas adiudicandi, et auferendi dominio ex iustis causis
cum ipsa sit omnium rerum Regina lg. 2. de legibus. quod quod potestate
legis fit, iustum est. deinde quia ius canonicum quod consulit saluti
animarum, recipit et retinet iustam usucapionem et præscriptionem
cap. 1. cap. vigilanti 6. cap. ultimo de præscriptionibus et in decreto
Gratiani 16. q. 3. per totam. sed non retineret, si non esset tuta
conscientijs. quod et cetera. ex quibus ita secure censent Covarr.
c. 8. 2. p. post. Sotus de iustitia et iure lib. 4. q. 9. a. ult.º pag.
300. et segg. P. Molina tr. 2. disp. 61. Lessius lib. 2. cap. 6. du-
bitat 17. Boetius episc. lib. 1. de iure sacro. n.º 123. Illustrissi
mus Tapia 2. tom. catenæ moralis lib. 9. q. 23. art.º 9. Cdiguus
Basseus in floribus Theologorum pract. verbo præscriptio. n.º 15.
Diana 6. p.º resolut. moral. tr. 7. resolut. 12. Joannes Sanchez
Abulensis in selectis disp. 48. ex n.º 97. et quod magis est
eandem docuit Angelicus Præceptor quodlibeto 12. art.º 29. quam
vis aliter distinguat glossa in d. cap. vigilanti, quam sequitur
Osuual. d. cap. 30. littera D. et alij tenuerint non nulli Theologi
quos præcitati reiiciunt.

13 — Nunc de effectu usucapionis videndum.

Utrum in foro conscientiæ admittatur

Iure canonico admittitur usucapio

De effectu usucap.

UVA.BHSC

est. per illas adquiritur plenu perfectumque rerum dnium, qd dicimus quiritarium, erat n. civilis modus adquirendi ut mancipatio, et in iure cessio Vlp. in frag. tt.o 19. a prio. res v.o omnes aut mancipi aut nec mancipi erant. Mancipi dicebantur predia Italica, aedes, animalia mansueta, sive quae gregatim pascuntur, item mobiles, quae erant in perfecto dnio utentiu. Nec mancipi appellabantur predia Provintialia sive essent Stipendaria Senatus, sive tributaria Principis quia dnium quiritarium eorum apud populum Romanum vel apud Principem residebat, possessores vero tn possessione perpetuam habebant, sive dnium bonitarium. item animalia fera, aut arte mansuefacta, quae n. erant in perpetuo dnio, sed quandiu sub dni custodia retinentur, ex qua si se in libertatem proripiant amittunt, et fiunt nullius ceduntque denuo occupanti l. 3. cum sequentibus de adquir. rerum dnio. § ferae inst. de rerum divis. in summa res mancipi poterant a domino. ab alienari idest perfecte transferri in potestatem accipientis, et res quae n. poterant ab alienari sive quia dnium quiritarium n. erat utentium, ut predia provinciarum, sive quia ipsi erant incapaces perfecti dnii ut ferae bestiae dicebant, nec mancipi, quae latius exposui lib. 1. opusc. cap. 19. ubi alios laudatii gr. cum usucapio esset, quae tales incapaces erant, non usucapi possent veluti stipendaria, et tributaria prid. inst. et ibi Theophilus hoc tt.o l. unica C. de usucap. transform. rerum mobilium nec mancipi alia censura fuit, ut dicemus infra. n.o 90. deinde res mancipi n. atr alienabantur, quam sic in earum traditione interveniret mancipatio idest solemnis traditio per aes et libram, quam descripsi d. cap. 19. idcirco si simplr tradebantur tn dnium bonitarium transibat Vlp. in fragm. tt.o 1. 5. qui tn 16. Theophil. in § ultimo inst. de libertinis postea vero per annum vel biennium possessum fiebant in dnio

---

omnes res sunt mancipi vel nec mancipi

ferae bestiae sunt nec mancipi.

quae nec mancipi usucapi nequeunt

cum res mancipi transit sine mancipatione opus est usucap. ad dnium quiritarium

dnio quiritario possessoris et per vsucapione, adiicebatur quiri-
tarij dnio quiritario dico. Bonitario ante adepto et hoc sensu
propriissime accipitur vbi adiectio quo vtitur Iustinianus in lg.
3. de vsucapionib. ut dixi sup. nº 4. sic similiter, is, aut Pre-
tor addicebat bona, n fiebat dns quiritarius sed bonita-
rius; idest consequebatur possessione, rei tamquam dns. iure
proprio quia Pretor n poterat facere dnij quiritarij, quo
sensu accipiendus est tex. in §. quos au. inst. de bonorum poss.
sed hinc dnio adiicebatur quiritarij per suffragij temporis. si
possessor anno vel biennio rem continuo possideret ut indicat
in lg. 1. de fideicomiss. hered. petit. l. Herennius 42 de vsur.
quos effectus vsucapionis notant preter relatos sup. nº 4 Cuj.
in parathitis ad tit. C. de vsucap. transform. Budeus in lg.
2. de orig. iur. Ant. fab. 7. lb. coniect. cp. 4. et de err. pragmatic.
decade 96. err. 4. Pich. in §. in summa inst. de interd. nº 53.
Emundus Merillus lb 2 posterior. obser. cp. 38.

14. Alter primarius
effectus est tam iure veteri, quam nouo, vt qui a n dno rem
bona fide et iusto cau intervenienti accepit, si tempore
legib. prestituto continuo possideret, fiat dns per vsucapione,
cum alisquin per traditione dns factus n fuisset, quia nec dns.
erat, qui tradidit nec quisquam pluris iuris in alium transfe-
rre pot. quam ipse habet lg traditio 20. de adquir. rerum
dnio itaque qui dns n est, si ex iusta causa tradat, non
transfert dnij, sed cum vsucapiendi conditione. l. clausibus 74.
de contrah. empt. Alex. in lg. Pomponius 13. §. si iussu nº 7. de
adquirenda poss. Cuiac. ad Donellum lb 5. cp. 10. litt. D. et
is qui rem traditam accepit vsucapiendo dns fit ut diserte
docemur in lg. traditionibus 20. C. de pactis. ubi vbi traditio-
nibus refertur ad eum qui quando tradit, dns est vbi vsu-
capionib. refertur ad eum qui n est dns. sed possessor ab eo
titulum nanciscitur, et cum possess. continua dnij querit, quam vbo

Iustiniani intelligitur vbi dicit nº 4 adiectio

Pretor sua authorit. dnij bonitarij et vsucap. adiiciat [illegible]

14. potissimus vsucapionis effectus est vt plenum [illegible] dnium possessor

UVA.BHSC

etq coniunguntur et eodem modo explicanda est. in lg. qui fundum 7. §. ultimo pro emptore. probant etiam txs. in lg. denique 19. cum sequenti. ex quibus caus. maior. lg. 1. per totam de public. in rem action. iuncto §. sed istq. 3. inst. de action. lg. qui alie nam 54. lg. si dictum 56. §. si cum posset. ff. de euictionibus. ubi qui rem alienam vendidit, liberatur a periculo euictionis si emptor eam usucepit, vel usucapere potuit, et per eum stetit, quo minus usucapio effectum sortiretur. probant etiam txs. in lg. damni 18. §. 1. de damno infecto. lg. sequenti 4. §. lana 15. hoc titulo. lg. 1a. c. si aduersus usucapionem. lg. ultima c. edicto D. Adriani tollendo. lg. 1. et 2 titulo 29. P. 3. docent Donellus et Ossuald. cum multis. d. lib. 5. cap. 29. per totum et omnes moralistae laudati supra nº. 12.

15.
fereruntur aliquae sententiae circa predictum effectum

Nec probanda est veterum interpretes quos longo cathalogo recenset, Vazquez Menchaca illustr. cap. 54. nº. 1. qui disputabant, utrum per usucapionem tolli posset veteri domino dominium rei et adquiri novo usucapienti? quo niam (dicebant) dominium est iuris gent. lg. ex hoc iure ff. de inst. et iure. usucapio iuris civilis, sed eo, quod iuris gentium est per ius civile tolli non posset. §. sed natia inst. de iure naali. ergo

1a sententia

usucapio nec tollere nec dare potest dominium directum rerum mobilium

2a. sententia

haec 2a sententia
sed per decennalem tamen adquiri utile dominium rerum immobilium. quam sententiam sequuntur Menchaca ubi proxime Couarr. in regula possessor. 3. p. in pried nº. 3. Pinellus in auth. nisi triennali nº. 36. et duobus sequentibus c. de bon. maternis. sed utraque sententia commen titia est et extra ius inducta. tertia sententia est aliorum veterum

3a sententia

quos sequitur Petrus Barbosa in lg. si quis emptionis §. in prin. ex nº. 12. c. de prescriptione 30 vel 40. annorum distinguentium inter dominium civile et naale asserentiumque per usucapionem mobilium et immobilium adquiri dominium civile, naale vero rema nere penes veterem dominum.

16
reiiciuntur hae sententiae

Sed haec friuola opinio est

UVA.BHSC

est, inprimis enim quoad primam opinionem negamus usucap.
mere iuris ciuilis esse, cum sit iurisgent. saltem introduct. Reijcitur 1.ª
ut dixi nº. 6. deinde quamuis tota in iure ciuili esset non est
dubium quin lex ciuilis modus sit à iure gent. prequisitus et pre
cogitatus tollendi cedendique dnia ut diserte probat Couar. in
reg. possessor. 3. p. in princ. quod ius ciuile non tenetur per omnia sequi
ius gent. imo cum instituta ciuitatum aliquantum ab eo recedunt
tunc ius ciuile efficiunt lg. ius ciuile 6. de iustit. et iure docent
et illustrant Vazquez. Menchaca lib. 1. illustr. cap. ultimo. Cuj. in
lg. 1. §. huius studij eodem tit. Donellus lib. 1. comment. cap. 12. et
ibi varijs modis cosual. littera C. Madera cap. 4. animaduer
sionum plotus Henricus Spondan. in cemeterijs sacris lib. 2. p. 1
cap. 3. quod lex mere ciuilis ex multis causis pot. ueteri dno tol-
lere dnium et nouo cedere quamuis dnia iure gent. introducta
sint. Secunda opinio reijcitur cum exponamus quid sit prescriptio Reijcitur 2.ª
nam est mera ignorantia verum. Tertio etiam reijcitur facile, quia
licet ciuilis lex introduxisset usucapionem et inuenisset hunc Reijcitur 3.ª
modum adquirendi dnium tamen dnium hoc modo adquisitum non minus
naturale esset, quam adquisitum modis naturalibus dnium semper
eiusdem speciei est, quamuis modi aut causae adquirendi sint diuersae
arg. ex lg. 3. §. genera de adquir. poss. igitur quemadmodum non Varij tituli transferen
differt dnium adquisitum ex causa emptionis ab adquisito ex causa di dnium non constituunt
permutationis sit, nec differt specie adquisitum per modos à iure dnium specifice diuersum
gent. inductos uel per modos iuris ciuilis ut subtiliter obseruant
Barthol. in lg. ex hoc iure 9. de iustit. et iure n. 9. et ibi Iasso nº.
43. ex quibus una littera dederam posset omnes delitias et subtili
tates veterum, quas male examinat Petrus Barbosa in dl. lg. 8.
à princ.

— Sed ut verum fatear 17
hi errores, et ab illis profluentes manarunt ex ignoratione De prescript.e
subst. prescriptionis, quam idcirco in presenti exponam. prescri
tio alia gnis est, alia specialis: prescriptio in gnli dicitur

UVA.BHSC

Communiter prescriptio dicitur quevis exceptio — quevis exceptio, qua reus submovet intentionem actoris. hoc modo accipitur in titulo ff. de exceptionibus et prescriptionibus ubi similiter notatur. sic in lege si debitor 9. de solutione dicitur prescriptio doli mali pro exceptione, et in lege 1. C. ubi Senatores, vel clarissimi et in lege si fideiussor. 7. qui satis dare cogantur. fori prescriptio aliisque locis, quae colligit Brissonius libro 14. de verborum signif. et alii verbo prescriptio. ratio est quia cum Pretor scribebat formulam

Ratio: quia prescribebat iudici modum iudicandi — actionis, qua in reum apud iudicem datum experiretur, si reus in disceptatione habita coram Pretore defensionem proponebat, conditionaliter scribebat actionis formulam, et prescribebat iudici modum quem teneret in iudicando, ita si apparet Lucium titium centum Seio debere, eum condemnat. ni pactum fecerit de non petendo. propriu enim erat prescriptionis scribendae adverbium ni, vel nisi, vel si non. Brissonius libro 9. de formulis verbo nunc. ad exceptionem pagina mihi 402. multi apud Sich. in rub. de except. a prid. Cironius in parathitis ad titulum de exceptionibus et ad titulum de prescriptionibus Parlador. libro 1. rerum quotid. cap. 1. § 1. ex n.o 4. et differ. 38. in prid. Mello 2. p. de prescriptionibus cap. 1.o a prid. ——

18 — Prescriptio

Prescriptio Specialiter est quae transcursu temporis acquiritur — vero magis specialiter sumpta ex communi usu loquendi iurisconsultorum significat exceptionem temporis, qua reus consequitur securitatem contra adversarium. hoc modo accipitur titulus ff. de diversis temporibus prescript. in cuius serie tamen agitur de exceptionibus quae ex transcursu temporis parantur, et lex in lege dolia 76. § 1. de contrah. empt. ubi heres potest uti iisdem defensionibus, quibus uti potuit defunctus et consequenter prescriptione temporis, quam ipse adquisivit. et in lege patronus 5. ff. si ingen. esse dicat. et in lege prescriptio. 6. C. de operibus publicis. et in aliis multis locis notant supra laudati et Connanus libro 3. comment. cap. 11. n.o 2. Petrus Gilchenius de prescriptionibus 1.a parte cap. 2. a prid. Ossual. ad Donell. libro 5. cap. 4. littera M.

19. — Exposita significatione nominis

UVA.BHSC

nominis ut remipsam ꝯphendamus quod maximo labore mihi ꝯstitit primo observandum est iure ffor. et Cod. multas fuisse actiones temporarias quales erant actiones Pretoris rescissorie que annales fuerunt, cum et Pretoris imperium annale fuisset prid. inst. de perpet. et temporalibus actionibus lg. in honorarijs. 35. de oblig. et actionibus. item actio quedilitia redhibitoria, per quam morbosum animal redhibetur, idest redditur venditore qui morbum, vel vitium occultauit sex mensium spatio ꝯcluditur. lg. sciendum 19. lg. tempus au. de edilitio edicto. actio quanto minoris ꝑ annum durat. lg. cum sex 99. ff. lg. 2. C. eod. tit.o actio de iniuria annalis est l. ultima C. de iniurijs. actio de dolo bienalis. lg. ultima C. de dolo. nec opus est alia exempla prebere superioris doctrine cuius materiam ex professo tractauit Cus. in pragmatica de ꝑscript. et temporis g.o iste actiones a iure introducte cum limitatione temporis, ꝯpirant elapso tempore, peremantur sole, ex eo quod suis temporibus in iudicium prolate non sint lg. iustas 6. C. de iure fisci lib. 10. habent n. vitam tamquam homo et tempore elapso moriuntur, ad quam equiparationem, videtur mihi allusisse phrasis Senece exemplo 30. o vita cum except. mortis data est. loquitur de hominis vita, ut potuit loqui de vita actionis temporarie. in hac g.o exceptione siue ꝑscriptione nihil necesse est ex parte ꝑscribentis, solum silentium aduersarij sufficit si non agat in tempore exclusus est, et debitor tempore liberatur ut dicitur in lg. si quis. 37. de fideiussor. lg. ultima et rata haberi nec queri pot. auctor cum ius non plus ei indulserit quam temporale remedium, quare in hac ꝑscriptione importunum est querere de bona aut mala fide ꝑscribentis ut docte censet Couar. in reg. ja possessor. 2. p.o § 11. n.o 6. vers.o 7. quemadmodum si usque ad 20. annos, et non ultra quis promisserit exacto enim tempore liberatur ut post Bartholum ꝯparat

Temporarie act. tempore finito prescribuntur

prescriptio act. non tri. ꝯsiunt in silentio aduersarii

UVA.BHSC

Amaya ind li. iustas n.º 25.

20. = Aliæ actiones sunt quæ ex contractibus, damnis receptis, aut iustis promissionibus debitorum nascuntur, veluti ex venditionibus, locationibus, furtis et similibus causis, quæ a iure ciuili proditæ quidem sunt (quod est auctor omnium actionum l. 2. §. deinde de origine iuris prid. inst. de actionibus) sed tamen presupponunt causam iustam et ad iustitiam commutatiuam pertinentem quas actiones recompensatiuas non ineleganter appellat summi iudicij auctor P. Molina de iustitia et iure trac. 2. disp. 66. actiones istæ iure ueteri perpetuæ fuerunt nullo silentio tollebantur nulla negligentia actoris eas obliterabat prid. inst. de perpetuis et temporal. actionibus. idcirco contra illas nulla poterat opponi prescriptio cuiuscunque temporis. secundum quod ius Antoninus Caracala in l. aduersus 8. C. de negot. gestis actionem negotiorum gestorum perpetuam esse nullaque prescriptione tolli posse, decernit. Pap. idem de actione ad persecutione pro fideicomisso competenti respondit. in l. quæ fideicomisso 79. de leg. 2. Diocletianus et Maximinianus idem rescribunt de iudicio communi diuidundo et finium regundorum l. 3. C. in quibus causis cessat longi temporis prescriptio, de iudicio familiæ erciscundæ in l. hereditatis 4. C. eodem tit.º l. hereditatis 7. C. de petit.º hered. l. licet. 8. C. de iure deliberandi de actione ex empto. in l. empti 21. C. de evict. de actione tutelæ contra tutores in l. tutores. 8. C. arbiter tutel. de act.e quæ competit ad vindicandum retrahendumque fugitiuum in l. 1. C. de seruis fugitiuis, quæ exempla satis sunt ad probandum iure veteri usque ad tempora Diocletiani et Maximiani actiones quæ perpetuæ dicebantur, nullo silentio perimi et quocunque tempore elapso posse in iudicium proferre absque metu prescriptionis

Actiones perpetuæ quæ ex iustitia commutatiua pertinent. olim nunquam prescribebantur

probari hoc legibus.

21. nova prescript.º actionum = — Nouiori iure codicis, quod

quod extat in lg. sicut 3. C. de prescript. 30. vel 40. annorum que desumitur ex lg. unica C. Theodosii de actionibus certo tempore finiendis. Cuius fuit ut omnes actiones tam in rem quam in personam, tam universales qualis est petitio hereditatis, quam speciales, ut rei vindicatio et similes tam ex contractu, quam ex quasi contractu civiles et pretoriae item ex delicto vel quasi provenientes tollerentur silentio, sive prescriptione 30. annorum ut non haberent facultatem diutius vivendi, quod expressius sancivit Justinianus in lg. 16. ad hec C. de annal. except. l. 2. vers. 9. C. de peccunia constituta lg. ultima C. unde vi novella ut sponsalitia largitas cp. 7. et 8. unde sumetur authe. male fidei C. de prescript. longi temporis 10. vel 20. annorum lg. 21. tit. 29. P. 3. adeo quidem ut Maiorianus imperator sanxerit, ut conditio adscriptitia et originaria tolleretur per triginta annorum silentium, sed hec constitutio sublata fuit novioribus constitutionibus, quibus cavet ut adversus adscriptitiam, seu originariam conditionem eterna fuisset actio, nec prescriptio ulla adversus eam posset opponi etiam triennalis lg. prescriptione 9. C. de prescript. 30. vel 40. annorum lg. si quis 55. C. de decurionibus lib. 10. leg. cum satis 23. C. de agricolis et censit. lib. 11. itaque omnis actio, que iure vetere perpetua erat ex novis constitutionibus sortita fuit vitam 30. annorum non longiorem. hec est vis nove tricennalis prescriptionis. quod est observandum. ~ | Fere omnes act. 30 annorum spatio prescribuntur | Conditio adscriptitia curiali. non prescribit.

~ Expedit nunc investigare quis fuerit auctor huius nove prescriptionis actionum. nam de eo magna contentio est inter cultores nostri iuris interpretes Cui. in pragmatica de prescriptionibus cp. 30. et ad tit. C. de prescriptionibus 30. vel 40. annorum et lib. 18. obser. cp. 26. quem sequuntur Petrus Barbosa in rub. C. eod. tit. n. 30 Mella 2. p. de prescript. p. 1. n. 1. Osnal. ad Donellum lib. 5. cp. ultimo littera A. Dionisius Gothofred. ad rubricam | 22 De authore nove prescript.is 30 annorum.

& ad d. legem 3. C. eod. tit.º censuit auctorem fuisse nostrum Theodosium primum Theodosium magnum huius nominis primum nititurque sequentibus fundamentis, quia Theodosius 2.us et Valentinianus novella sua tit.º de praescript. 8. asserunt patrem Theodosium introduxisse tricennalem praescriptionem, ergo non Theodosius 2.us sed Theodosius 1.us introduxit. cum vero ab historia constet Theodosium magnum non fuisse patrem Theodosij Iunioris effugit hunc scrupulum ex eo quod imperatores solent appellare patres quoscumque antecessores l. ultima C. de condendo. Rursus d. cap. 30. censet inscriptionem dictae legis sicut 3. quae prostat in cod. Iustin. ita Honorius et Theodosius Aug.ti Asclepiodoto praefecto pretorio, mendosam et corrigendam esse per authographiam codicis Theodosiani quae tamen habet Theodosius. ut sit Theodosius magnus non secundus, qui imperavit cum ~~Antonio~~ Honorio.

23. & Verum ab hac observatione Cuiacij serio recesserunt Iacobus Sirmondus et Ioannes Sabaro in nottis ad Sydonium lib. 8. epist.ª 16. quos sequitur novissime Innocentius Cironius lib. 1. obser. iuris canonici cap. 19. ostendentes auctorem tricennalis praescriptionis fuisse Theodosium Iuniorem huius sententiae haec sunt fundamenta, quia Valentinianus novella 12. de episcopali iudicio paulo post medium aperte scribit patrem eius Theodosium induxisse praedictam praescriptionem Theodosius vero secundus fuit socer Valentiniani qua ratione eum patrem appellat, ut e uerso Theodosius Iunior Valentinianum nomine filij honorat novella 1.ª et 2. Rursus inscriptio et subscriptio dictae legis et d. l. unicae quae missa est ad Asclepiodotum et promulgata habens quae fuit urbs Regia Honorij non esse Theodosij senioris suadent quia Iunior fuit qui cum Honorio imperavit, ut est constans et ipse Cuj. fatetur. denique Arrianus fere illius saeculi secretarius Regni Gothorum Alarice, qui codicem Theodosianum in epithomen redegit quem hodie utimur, et notis

notis illustravit ad d. lltj 8. vba illa Patris nostri Theodosij quibus nitebatur. cuj. ad Theodosiu iuniore refert et ex solo p. sona valentiniani accepit quibg adductg raonibg hanc sstj praefero.

24. Nec superioris fundam^to obstant

Non primj, cui ex notis Anniani iam satis factj manet. illa enim novella quamvis in titº praeferat utrumque imperatorem, qui simul imperabant, tñ a solo valentiniano promulgata fuit, ut ex subscriptione sstat ideo qº asseruit à patre suo inductam fuisse, quo ipse sslus loquebatur, ut mox attestatur apertius in novella 22 iam allegata. Rursus n̄ obstat d. lg unico C. Theodosiano de actionibus certo temp. finiend. quae pstiq praebet solidius fundamentum pro hac ssº. siquidem Theodosius Iunior fuit, qui cum Honorio imperavit et cuiq tempore praefecturaj gessit Asclepiodotq, ut aperiunt supra laudati qº emissa fuit p dicta ostitutio, quo tempore Theodosiq imperavit cu Honorio et antequã collegam imperij assumeret valentinianu ipsius generu. in codice vº Iustiniani Honoriq praeponitur n̄, qª fuisset author, ut sbro expresso testimonio superius allato censuit Connanj lb 3. oment. cp. 19. nº ultimo sd qª antiquior erat et oniibg auspicijs promulgata fuit Rabeng quamvis collega eam edi curasset.

25. Explicat cp. vigilanti 6. de pscript.

Sd Alex. tertiq Pontifx in scilio latheranensi p^te 38. cp. 5. relatq incip. vigilantibq 6. ex de pscript. auctorem triconalj quadragenalisqd praescriptionis laudat Ephessinu legislatorem quae vba fatigarunt Cresim sapientissimosq interpretj de Ephessino legislatore dubitantiq magis quam disputantiu, in primis missas facimus nugas glossae et glossatorq veterj, quas etiã reiicit d. Barbosa in rub. de pscriptº 30. vº 40. anorq exnº 30. et observamq in prima ɔpilatione manu scripta decretaliu, quae edidit Antoniq Augº et in alia forte antiquiori

UVA.BHSC

Ꝯpilatione manu scripta in antiquissimis membranis anti
quissimi pariter, ⁊ nobilissimi Collegij D. Bartholomei, quaꝫ
dominij magna veneratione seruo, communicata mihi ab illiꝰ
domus doctissimijs alumnis ita legi in inscriptione textꝰ
Alexander epus clemens gloriosus martir in libro stem
matꝰ. locus manu scripti est lib. 9. tit. 8. cap. 1. si forte aliqñ
publicetur ad magnū honorem huiꝰ scholæ. locus apud Ant.
Augustinū est lib. 2 tit. 18. cap. 7. vnde reffellendus est
error aliquorꝫ exemplariū qui p̄dictū textū imputant
Clementi Alexandrino græco scriptore in libris stromatꝰ
siue varię doctrinę quē secutus fuit Boetius Epon lib
1. de iure sacro. exnº. 121. legi enim totos ferè octo libros
Clementis Alexandrini nec inveni vba txs. imò nec senten
tiaꝫ, hic enim pater antiquissimꝰ est secundi sęculi ecclę
quo p̄scriptio triccenalis nec de nōe cognita erat. Clemens qº
cuiꝰ vba assumpsit Pontifex iunior auctor fuit, cuiꝰ scri
pta nō extant. omissis qº emendationibꝰ Cuiacij d. lib. 18.
obser. cap. 26. Ant. Augi. in notis ad primam ꝯpilationeꝫ Boe
tij Epon vbi proxime dicendū est cū cironio. d. cap. 15. ephe
sinū legislatoreꝫ, cuiꝰ meminit Pontifex, esse Theodosiū
iuniorē, qui ideò ephesinus dictꝰ fuit, quia egregiam
operam nauauit in conuocandis PP. ad celebrandū concilium
ephesinū prąsertim Cirillo Patriarcha Alexandrino lu
mine ⁊ columine ecclę tunc temporis vt memorat Cardinal
Baroniꝰ anno Christi 431. exnº. 9. hac ergo de causa ⁊ qdeꝫ
iustissima autor illiꝰ textꝰ Theodosiū appellauit Ephesinū
legislatorem.

26. Neque offendimur tamen in
lg. vltima C. finiū regundorꝫ, qd licet in comentio fiat tricce
nalis p̄scriptionis prout legitur in C. Iustin. et antiquior
sit. quaꝫ d. lg. 3. C. de p̄script. triginta v. 40. annorū, tamen
si reccurrimꝰ ad fontes ex quibꝰ dimanat hoc est ad legem

ad legem ultimam eod. tit. in C. Theodosii sperty habebimus
tit. nulla mentione fieri tricenalis pscriptionis illa q. ubi
addita fuerant a spossitoribus propter ries nouy postea in
ducty ad quod miror, n. animaduertisse authores pserty Cujacius. .27.

De authore huius pscriptionis – et de requisitis tricenalis pscript.

c= De authore huius pscriptis
satis superque egimus nunc restat inquirere in quo consistat
siue quibus requisitis indigeat. et sane solo silentio aduersarii
contenta est, si enim aduersarius n. agat intra triginta annos
euanescit effectus actionis, siue actio ipsa quecumque
deremetur. ut enim olim hodieque quedam actiones a iure
prodity fuerant temporarie ultra quod tempus n. durant,
ultra que n. durarent ut multis fundant Amaya ind lege
uistas 6. C. de iure fisci ex n.° 16. usque ad 26. ex quo attento
iure ciuili minime pot. negari ad hanc tricennalem pscripts
sufficere requiri tit. aut bonam f. ut ex auth. male fidei C. de
prescriptionibus longi temporis 10. v.° 20. annor. l. cum notissime
7. lg. sequis 8. in prid. et § 1. C. de pscript. 30. v.° 40. annor. ap-
paret quia n. nititur bona fide pscribentis, sed solo silentio ad
uersarii. hodie vero attento iure canonico ind cap. vigilanti, 6 qd
de hac pscriptione loquitur ut supra fundaui certum est ostitis
Theodosii abrrogatam esse neque eius prescriptionem procedere
posse cum mala fide ista enim actiones n. sit introducty sola iuris
potestate sed adquisity a part. extractibus v.° damnis acceptis
quorum satisfactio ad iustitiam commutatiuam spectat, quare effi-
cere n. pot. ius, ut debitor cum mala fide et conscientia peccati
possit alteri tollere actionem quesitam, n. magis quam honestare
furty, aut rapinam sciens q. se debere, et n. soluens tutus
in conscientia n. est, ut tempus pscriptionis elapsum sit, de
buit enim soluere cum primum potuit, alioqui inutile detinet et
usurpat alienum, nec debet spectare ut creditor pettat et ur-
geat ut n. recte censuerunt Amaya ubi proxime n.° 23. et cum
aliis Petrus Barbosa in d lg. sicut § ex n.° 48. q.° usurpando

prescriptio act. num. iure ciuili sine tit. et bona fide procedit; qa tm nunc silentio aduersarii

prescriptio iure canonico n. procedit nisi cum bona fide

UVA.BHSC

indebite alieny pscribere nō pōt. ita censet Couar. dcto c. et ele
ganter in rege possesor. 2. p. §. 11. a nº. 4. late Didacus Pere
in l. 3. tt. 13. lb 3. ordinam. in prio paradox. rer. questiō lb.
1. cp. 1. §. 11. nº. 14. et differt. 12. nº. 3. Barbosa cū Multis
in d. l. 3. a prio et ex nº. 37. et 88. Petrus Gregorius lb 40.
Sintagm. cp. 8. Mello de pscript. 2. p. cp. 4. pag. 120. Soto de
vtraq. pscript. rer. et action. pariter loquens lb 4. de iustia
et iure q. 5. art. 4. vers. his qº prenotatis P. Molina eod.
tract. 2. disp. 66. Lessius lb 2. cp. 6. dubit. 6..

.28. Petri Barbosę S. sponit — Sed Petrus Barb.
a cū alijs a se relatis vbi pxime nº. 43. et seqntib. quamuis
substineat pdictas leges esse correctas iure canonico et pscri
ptione cū mala fide procedere nō posse: tñ existimat posse
in omni casu substinere etiā stante mala fide, si lex vel
staty disponat, vt omnino tollatur actio transcursu talis v.
tanti temporis, dirigendo vba ad actione ipsam nō ad pscri
bente, nam tnc ius ipsum est quod eam consumit, nō factum
debitoris, neq. eius scientia, aut ignorº. quod etiā post alios
docuit Joannes Sanchez Abulensis in selectis disp. 48. nº
99. sed hæc opinio parū tuta est, ne dicam falsa quia est
differt. verbalis nō realis sic velsic disponere quæ in iure
derissoria censetur, cum effectus sit idem l. 2. c. comun. de legat.
deinde quia sola obliuioº. neglig. creditoris sine alijs debitis
circunstantijs saltem bonæ fidei ex parte debitoris nō est causa
sufficiens priuandi aliquem iure suo, maxime qº multoties
homines varijs occupationib. impediti sit. a dius suis exigen
dis. tandem quia debitor, qui nō offert sponte creditori, quod
illi debet cū possit exsoluere, est in statu peccati, et fur repu
tatur. ius aū. nō pōt. aliquo ptextu occultam rei detractione
siue furty honestare, cū sit contrariā l. 1. de furtis leg.
pbrez 42. de vborz signif. qº nulla cautela pōt. efficere ut cū
mala fide procedat præscriptio actiony. ... ut

refellitur

ut docent authores supra laudati et Joquinus, lib. 1. contro- ·29·
versiarum cap. 68. Fraulerus de uslam. 2. disp. 22. thesi
4. littera K.

Verum tamen difficile esse — Praxis huius praescriptionis
applicare ius canonicum hac inire negotijs forensibus quia
bona vel mala fides praescribentis pendet ab eius oculto
animo, et lex operatur extrinsecus tollendo actionem per — bona et mala fides
transcursum temporis solutionem vel satisfactionem intervenisse
ex parte debitoris qui tandem inquietatus non fuit. quare — pendet ab oculto animo
haec praescriptio dicitur praesumptio solutionis ut cum multis fun
dat. Petrus Barbosa ind. leg. sicut ex n° 100. quamvis aliter
disputet Emanuel Roderic. a Silva nuper advocatus huius — actionis praescriptio supponit
civitatis in tractatu de salarijs familiarum q. 55. ex n° 19. imo — solutum fuisse
non male dicitur haec praescriptio iuris et de iure a Covar. ind°
reg. possessor. 2° p. § 11. n° 6. vers. 3°. mala enim fides pro
bari non potest nisi ex confessione partis, qua confiteatur se certo
scire non soluisse, quam raro aut numquam faciunt ut notant
Covar. ubi proxime Ioannes Gutierez inl. nemo potest. de legat.
1. n° 487. lessius d. cap. 6. n° 20. quapropter iudici ab absol-
vendum reum non est opus plus, quam explorare an tempus praescri
ptioni necessarium praeterijsse

Aliquando tamen incauti — 30
advocati admittunt litteram, quod nesciunt opponere defensionem — quomodo sit haben-
praescriptionis, opponunt enim nude et absolute dicendo praescriptam — da praxis praescrip-
esse actioni exceptio quod tanto tempore petitum non sit. quae — tionis opponendae
defensio est iniusta, et statim prodit malam fidem praescriben
ti. tempus eiusdem et silentium dumtaxat creditoris non est su
fficiens ad tollendam actionem ut in superioribus dixi, quare
praescriptio sic opposita improbum praesidium dicitur a Deste-
nouella 9. ideo qui sic utitur praescriptione succumbit, ut
de se fallentur Ursilis decis. 129. Ponte consilio 48. apud
Ioannem Franciscum capiblancum in tractatu de vaoibus pragm. t°

UVA.BHSC

n. 218. et seq. nottat et Menochius lib 6. psumpt. 33. debet itaque aduocatus dicere partem suam solvisse, vel sattisfecisse, et ita stantis temporis decursu psumi et ea vade obijcere pscriptionem aduersario ut cum iudicio docet Gutierez ubi pxime ex n. 200. sic igr. opposita pscriptio recipiendo erit a iudice, sed nude opposita debet reyci, quia est improba defensio, et hoc modo dissolui questiones, quas de hoc agitat Menochius de arbitrarijs lib 1. q. 49.

31 Lex tauri 63. .1.: ~ Ex hac differ. actionum exponitur recte lex 63. tauri olim l. 3. tit. 13. lib 3. ordinam. cauebatur, ut quelibet actio siue in instrumento, siue extra cphenso tolleretur transcursu decem annorum, postea in leg. sequenti idem Rex Alphonsus sanciuit ut post decem annos n. esset executioni locus. ad quas leges varios intellectus excogitarunt authores ut reffert ibi Didacus Perez Azeuedo

qualitas executiua act. nis hodie 10 annis prescribitur

in lg. statim allegando et Sarladorius d. lib 1. cp. 1. §. 12. quapropter lex taurina lata fuit ad tollendas pdictas auctorum anguitates, qua ibi statuitur Ut qualitas executiua que adijcitur actioni ex eo quod instrumento guarentigio

ipsa actio personalis 20

cphensa sit lg. 2. tit. 21. lib 4. cpilat. tollatur decem annorum transcursu ipso vero actio psonalis exigat 20. realis hypotecaria aut mixta 30. et ne iterum officias ingereret lex

realis et mixta. 30.

veteris ordinamenti addita sunt hec verba in lg. 6. tit. 15. lib 4. cpilat. lo qual se guarde sin embargo de la ley del Rey D. Alonso nro progenitor, que puso, que la accion personal se prescribiesse por diez años ut valeret precise noua cstitutio siue ut correctoria, siue ut declaratoria hic est mis et verus intellectus d. l. 63. ut cum multis docet Petrus Barbosa ind. lg. sicut n. 83. et agnoscit Carleual 2. tomo. de iudicijs tit. 3. disp. 4 n. 9. quamuis alij singulares sequatur numeris sequentibus

~ Videtis in hac lege

diff. rao inter qualitatem executiuam, et ipsam act. personalis

pscriptione qualitatis executivæ et ipsius actionis generaliter qualitas executivæ á lege inducta est, et Beneficio iuris introducta cum hac qualitate vt intra decem annos exerceatur quo si hoc tempus præterreat, moritur extinguiturque, nec amplius exerceri potest, insuper habita bona, vel mala fide præscribentis quo in hac præscriptione tantum operatur ius, docent Amaya in d. lg. iubemus. nº. 29. C. de iure fisci; et cum multis pro more Carleuat vbi proxime nº. 2 et duobus sequentibus. actio vero personalis adquisita est á parte ex suo contractu, aut damno accepto. quo solo silentio aduersarij tolli non potest, nisi cum bona fide debitoris, et iusta ignorantia ut sæpe dixi, et notant authores iam laudati — præscriptio execut^{iua} cum mala fide procedit

— Ex quo etiam facile censetur de lg. 9. titulo 15. lib. 4. compil. quia cauetur, ut debita salaria familiaribus officialibus propolis forma capolis et similibus negotiatoribus tollantur præscriptione trium annorum. cui legi similis est alia in statibus Flandriæ et tradit Lessius lib. 2. de iustitia et iure cap. 6. nº. 19. et 20 in Aragonia vt refert et Refert Ripol in vub. de odit. et dem. cap. 1. ex nº. 54. in lussitanea et memorant Antonius Gamma decis. 334 et multi infra refferendi, qui de Frantia et statu gelessiæ et alijs prouincijs Europæ attestantur, solet quo quæri, an hæc præscriptio procedat cum mala fide et tuti sint domini in conscientia ex solo lapsu trium annorum vel an idem dicendum sit, quod de cæteris præscriptionibus actionum, diximus: ipso iure tolli etiam stante mala fide debitoris censuerunt Amaya in d. lg. iubemus nº. 26. Caruallo incep. Rainaldus de titulis 2. part. ex nº. 460. Silua de salarijs familiarium d. quæst. 55. ex nº. 23. á qua sic et multi recedit Albar. Balasc. consultat. 125. nº. 24. quamuis melius loquatur. ex nº. 9. vsque ad 16. et ab authoritate probabilem censet. Joannes Sanchez select. disp. 48. nº. 99: sed hæc opinio parum tuta est in conscientia

Margin notes:

.32. Lex 9. tit. 15. lib. 4. compil. — Salaria deuota familiaribus 3. annis præscribuntur

Sa. DD. docentes cum mala fide procedere præscriptionem

UVA.BHSC

para q.a D. amplectit in patere mi cy bona fide.

et in foro iudiciali, si elapso trienio debitor ex his causis fateatur debitu, condemnandus erit, salius n. familiaris debetur omni iure diuo et humano quod late fundat Silua in p dicto tracta q. 1. et 2. et ex iustitia comutatiua in ceteris causis q. n. pot. procedere pscriptio stante mala fide, alioquin lex foueret peccatu et rapina, q dicere n licet, et ita sentiunt Lessius et Gamma supra relati; et ibi flores de Mena de, lib. 1. practicar. q. 2. § 2. á n.o 38. Azeuedus ind. lg. 9. n.o 6. Gutier ind. lg nemo. pot. n.o 487. Gaspar Rod.s de annuis reditibus lib 1. q.t 13. an.o 15. et cu multis D. Joseph vela disert.a 26. n.o 66. et 67. et á principijs intrinsecis Sanchez ubi prox.

33. De vetere pscriptione vers

= Hactenus egimus de vetere et noua pscriptione actionu. nunc aduersus triennale inductam á Theodosio iuniori sic pot. argui iure ffg. et multo melius Cod. cognita fuit pscriptio 10. vel 20 annoru. lg indebiti 15. § 1. de cdit. indebiti lg dolo 76. § ultim de contrah. empt. lg. qui alienas 54. de euictionibus cu alijs tit. cod. de prescriptionibus longi temporis 10. vel. 20. annorum et in Theodos. lib 4. tit. 13. adquid q.o necessaria fuit longeoris temporis pscriptio, si sufficiebat breuior. Deinde Justin.s in lg 1 § ad haec C. de annal. except.e et expressius in lg cu notissimi 7 C. de prescript. 30. v. 40. annos statuit ut actio de pignore siue hypothec. si res á tertio posesso sit, tollatur spatio 30. annoru contra debitore, v.o p 40. annos. sd in lg. creditor 12. ff. de diuers. temporalibus pscriptionibus lg si 7. lg ultima C. de oblig. et act. lg 1. et 2. C. si aduersus creditores pscriptio á credetore oppignatur. sufficit decem vel viginti annoru pscriptio q.o ita nouas constitutiones supplex sit.

Dubitatio d.a superioris doctrinae

34 De requisitis prescriptionis veris

= Haec obiectio inducit nos in elegantes parumq. tutam differentias inter pscriptiones. ad quam notandu est veterem decennales v.o triennales pscriptiones valde affines fuisse usucapioni ideoq. inducta

UVA.BHSC

inducta, fuisse ut res, quæ usucapi directo non poterant, possent usucapi obliquo, sive per indirectum ut notavit et illustravit exempli Galvanus de usufr. cap. 11. ex nº 6. et cap. 12 nº 5. Revardus in Triboniano a prid. unde licet respectu rerum amplior fuisset præscriptio, quam usucapio; tamen respectu formæ, eadem adquisita exigebat. primo requirebat titulum nempe, quod præscribens rem emisset donatam, legatam, ut permutatam, accepisset vel ex alio iusto casu 19 requisit. titulus

disertus textus in dictino leg. 4. C. de præscript. longi temporis 10. vel 20. annorum in quo deceptus fuit Parladorius d. lib. 1. cap. 1

§. 9. deinde bonam fidem saltem in initio, et continuam possessionem sine interruptione l. 2. leg. emptor. 9. leg. nec bona fide 10. C. eod. bona fides continua possessio

tit. Paulus lib. 5. sententiarum tit. 2. denique res quæ propter specialem probabilitatem legis usucapi non poterant, quales sunt furtivæ nec poterant adquiri præscriptione l. 1. C. de servis fugitivis leg. ultima §. sin autem 3. Cod. comm. de leg. leg. sive

aut. 9. §. hæc actio. l. cum sponsus 12. ff. si res. 4. de publicians. res quæ non possunt usucapi, nec præscribi possunt.

sic intelligendi cum glossa et omnibus quam sequuntur Osualdus ad Donellum lib. 20. cap. 8. littera M. Benedictus Pinellus lib. 1. select. cap. 17 nº 1. notant etiam in specie Petrus Barbosa ind. rub. ex nº 16. Galvanus ubi proxime Mello 2. p. de prescript. cap. 2. nº 3. et 4. qui agunt de requisitis huius præscriptionis.

— Igitur hæc .35.

vetus præscriptio nitebatur titulo bona fide et continua possessione ex parte præscribentis, exigebatque amplius in re, quod ex legibus non esset vetita usucapi. præscriptio vero actionum noviter a Theodosio inducta contenta erat solo silentio, sola que negligentia adversarij moritur. non actio absque ullo rei possessione ex solo transcursu temporis. ad quod cum canonicum tamen adiecit, ut debiti ignorantia sive bona fides daretur ex parte præscribentis ut superius notavit. cum ergo hæc nova præscriptio inducta sit in suplementum veteris ut notant Cuiacius in parathitlis ad titulum C. de præscriptione 30. vel 40. annorum Mello d. 2. p. cap. 8. a prid. differentia inter præscriptionem rerum et præscriptionem actionum:

ↄsequi. ut tn̄ necessaria sit, qd̄ prære vti n̄. liceat, vel q n̄ datur possessio rei, vel quia deficit aliud requisitum, quod ex quibus exemplis ↄstabit.

36 Ad leg. indebiti 15. §. 1. de ↄdict. indebiti

Primus extat in textu difficili in l. indebiti 15. §. 1. de ↄdit. indebiti ubi si indebite possessio rei alicui tradita sit, et possessor tam diu possiderit, ut longum tempus suum fecerit possessionem, nihilominus auocari pot. ei possessio ↄdictione indebiti, certus est, si agat dns. actione reali vel publiciana, vel vindicationis, posse repelli ā prescribente exceptione temporis, per quam plenam rei securitatem nactus fuit, ut hactenus recte notarunt. Bartholus et Ant. faber in eo textu, n̄ tn̄ repellitur, si agat ↄdite. indebiti, ratio est quia actiones in rem nascuntur vel ex dominio, vel ex iure dnio proximo. l. in rem actio de rei vind. §. 1. inst. de action. dnio vero prescribitur, et actionibus ex eo prouenientibus p possessionem longi temporis, quæ est instar vindicationis, sed ↄdictio indebiti, ut omnes ↄditiones est actio psonalis §. appellamus inst. de actionibus. ideo q pot. indebite ↄdicte auocari possessio, quia olim prescriptio actionum quæ ab ipso dnio n̄ dependebant n̄ erat introducta donec Theodosius triennales induxit quæ actionibus ipsis directo opponitur siue psonales sint, siue reales, siue mixtæ d. l. si aut. C. de prescript. 30. vel 40. annorum ut notauit licet breuiter Parladorus d. lib. 1. cap. 1. § 9. n̄. 4. ex hoc textu etiam noto prescribentem cum tit. et bona fide n̄. fuisse olim dnus factum, alioquin ↄtra dnum n̄. daretur ↄdictio possessionis. l. in area 33. de ↄdit. indebiti l. repetitio 44 eod. tit. sm̄ veriorem sententiam quam fundat Petrus Barbosa in l. si alienam soluto matrim: ex n̄. 39. quamuis alr. distinguat Bened. Pinell. lib. 2. select. cap. 15. ē prid. Deinde noto in eodem textu ↄdictionem dari domino ipsi ↄtra prescribentem sed n̄ ē ↄdictio dni, nam hæc dno n̄ datur nisi ↄtra furem, cuius odio degenerant actiones

actiones. §. sic itaque discretis inst. de act. sm. pra. iuris, quæ recte examinat Antonius faber de erroribus pragmaticorum decade 87. err. 7. e' tn. ad adicienda possessionem quæ erat aliena vt docent Veré quamuis breuiter Duarenus adtit. de condit. indebiti cp. 2. Cuj. lib 9 obser. cp. 31. et post antiquiores Antonius faber ind. §. 6°. 37.

De præscription pignoris vel hypotecæ

— Secundum exemplum sit. Olim si res mobilis anno vsucapiebatur, vel immobilis biennio sm. prin. iure tt. inst. de vsucap. ius pignoris, vel hypotecæ durabat, transibatque res vsucapta in nouum dominum cum sua causa lg. cum 44 §. n. mutat hoc tt. l. 6. §. cum prædium 2 ff. l. vsucapio. 7. Cod de pignoribus lg. messo 12. p emptore l. 2 pro herede, ratio est quia vsucapio fertur ad dominium auferendam n. ad obligaonem quæ n. cohæret causæ domini quare mutato dominio n. mutatur obligaº pignoris, docet Parladorius, quamuis non ita expresse d. cp. 1. §. 9. quod si possessor per 10. vel 20. annos cum tit. et bona possessione teneat rem præscribit iura pignoris, vel hypotecæ et n. tn. remouet dominum, sed etiam creditorem agentem reali hypotecaria. lg. credebr 12. de diuers. temporalibus præscriptionibus cum alijs sup. nº 34. laudatis vt docent glo. Bart. Baldus et salicetus ind. lg 7. cod. lib 11. DD. Papir. ind. lg. 1. §. cum prædium Barbosa ind. lg sicut, ex nº 180. Oba de ccis. iuris et act. tt. 9. q. 1. nº 12 et 13. quod si n. detur possessio ex parte præscribentis vel detur discontinua, aut sine tt. tñe necessario illi erit noua præscriptio, quæ possit repellere creditorem ex solo silentio per spatio 30. annorum, quod ne erat ipse debitor, indiget silentio creditoris. vt et noua et quiete 40. annorum ex nouis attributionibus, quas eodem cº retuli: hodie apud nos ind lg 63. taur. sancitur quesi en la obligacion ay hipoteca la deuda se prescribe por 30. annos. vnde apud nostrates dubitatur verum vetero iura correcta sint lg. taurina? quod affirmant Palacios Rubios, Castillo.

Vsucapio n. perimit Ius pignoris et hypotecæ

& præscribitur

intellige lg 12 de diuers. et tpra. pres.

& si deficiat aliquod. ad hnc præscr. actiony

d. Ant. gom. ad leg. 5. d. Azeued. inl. 6. tit. 15. lib. 4. ℘pil. n.º 43. Parladorus d. lib. 1. cap. 1. § 16. Petrus Barbosa in d. l. sicut ex n.º 122. Olea ubi proxime satis probabiliter censent legem Regni tamen statuisse, ut obligatio personalis cum hypotheca tanquam mixta duret per 30. annos. sed de prescriptione iuris hypothecarii nihil noui statuisse, et in correcto manere iure communi. Et ita solvitur argumentum d. n.º 34. expensum.

38
De prescriptione legati.

actio pro legato olim nunquam prescribebatur nisi res cum requirere posset decrer. Cuvellyer § 36 de usufr. leg.

Tertium exemplum est actio quae spectabat pro legato olim perpetua erat, neque ullo tempore finiebatur. l. quam fideicomisso 79. de leg. 2. quod si res legata ab alio iusto titulo possidebatur omni actioni pro re spectanti, etiam contra legatarium praescribebat. l. Sticho 36. de usufr. legato. hodie tamen sine possess. solo silentio 30. annorum praescribitur actioni pro legato etiam ab herede et contra legatarium et multo majis ab herede heredis d. l. sicut 3. quo dare et quando dari possit bona fides in herede ad praescribendum contra actionem ex titulo late et eleganter disputat Ioannes Gutierrez lib. 2. canonic. cap. 26. per totum.

39
De prescriptione rei furtivae.

actio pro re furtiva nunquam prescribebatur

hodie noua prescriptione actio nunc prescribitur

Denique res furtiva nullo tempore usucapi poterat propter vitium reale furtivitatis § furtivum inst. hoc titulo nec admittebat prescriptionem 10. vel 20. annorum ut dixi supra n.º 35. quam obrem Cuiacius lib. 16. observ. cap. 26. rectissime dixit ante nouam prescriptionem 30. annorum actionem pro re furtiva aeternam fuisse. hodie vero post predictam Theodosii constitutionem silentio 3. annorum tollitur omnis actio etiam pro re furtiva spectans ut dixi n.º 21. ex quibus omnibus deducitur nouam prescriptionem directo ferri in actiones ipsas solo quod silentio adversarii nulla veterem vero ferri directo ad extinguendum dominium, vel iuris dominii proxima saltem ope exceptionis, per quam reijciebatur actio realis et tamen operari quando ex parte praescribentis dabatur titulus cum ceteris requisitis, itaque actio, quam tollebat, erat actio

differentia inter prescriptionem res, et actionum quia res prescripto tendit directo ad dominium et dominio proximum. prescriptio noua actionum tendit directo ad extinguendam actionem

UVA.BHSC

actio realis proveniens a dominio vel iure dominii proximo. sed non semper poterat tollere veluti si res non usucapibilis erat, ex legibus, vel aliquod deficiebat requisitum, quo cassu triennali praescriptione opus est, in quo lapsi sunt. Barbosa in d. leg. 3. ex n.º 6. Barladorg cap. 1. § 11. a principio qui indistincte docuerunt actiones in rem et mixtas sublatas olim fuisse veteri praescriptione et novam inductam fuisse ad tollendas actiones personales.

Nunc de effectu veteris praescriptionis agendum est, de qua supra n.º 37. De effectu veteris praescriptionis — 40

Nunc de effectu veteris praescriptionis agendum est, de qua supra n.º 37. certe non tribuerit dominium praescribenti, tantum enim causabat exceptionem temporis adversus illum qui iure dominii, vel iuris dominio proximi vindicabat, aut petebat rem, unde retentionem habebat. quod si aliquo cassu possessionem rei amittebat nullam habebat actionem iure civili prodita, nec ad dominium consequendum, quod non acquisierat, neque ad petendam possessionem. quia exceptio tantum proficit ad excludendum adversarium et ad retinendam rem, sed inutilis est ad petitionem, leg. non exceptionibus 16. C. de exceptionibus. leg. si in area 33. de condit. indebiti. §. cum in suo. vers.º certe de rebus diversis. que est frequens et maxima differentia inter usucapionem et praescriptionem. usucapio non acquirit dominium ideo qui usucepit, potest rem a quocumque vindicare ut dixi supra n.º 14 et sequentibus docent, et differentiam agnoscunt cum ad titulum C. de praescript. longi temporis decem vel 20. annorum Covarr. lib. 3. var. cap. 11 Donel. et Osualdus lib. 5 cap. 4. Antonius Contius lib. 1. disp.º cap. 12 Barlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 1. et 2. per totum Freulerus volum. 2. select. disp. 22. thesi 1. littera H. Rebardus in tribon.º a principio Galvanus de usufr. cap. 12. fere per totum Mello 2. p. de praescript. cap. 1. unde facile rejicientur errores veterum circa differentiam inter effectum praescriptionis, et usucapionis et de dominio, quod utraque attribuit apud Petrum Barbosam in leg. si quis emptionis. 8. C. de praescript. 30. vel 40. annorum. —

Diff.ª inter veterem praescriptionem et usucapionem:

praescriptio tantum tribuit exceptionem et re amissa nullum superest remedium

Usucapio tribuit dominium.

De publiciana que competit prescribenti .41.

Post etiam alius effectus solerter colligi ex d. lg. si quis. emptionis in prid. inquit Iustinius. testatur prescriptionem 10. vel 20. annorum, cum titulo et bona fide tribuisse olim prescribenti exceptionem retentionis aduersus dominum vindicantem, aduersus extraneos vero tribuisse etiam actionem in rem ~~[illegible]~~ non quidem vindicantem, aut aliam actionem ciuilem sed pretoriam publicianam quem a pretore inducta fuit ei qui erat in via vsucapionis ad repetendam possessionem, si illam aliquo casu amitteret lg. 1. de publiciana §. nam sicut 4. instit. de action. quod

Intelligitur ex d. q. 61. C. de prescr. 30. f. 40

mihi persuadeo ex eo quod ei, qui inceperat prescribere datur eadem actio publiciana vtilis. in lg. cum sponsus 12. §. in vectigalibus 2. eod. titulo quia absurdum esset credere denegandam illi esse predictam actionem, postquam tempus prescriptionis impleuit alisquin qui plus iuris habebat deterioris conditionis esset, quod rad non patitur, iterum mihi persuadeo ex eo quod Iustinius inquit, predictam actionem in rem contra extraneos olim datam fuisse, et dum loquitur de dominis rei supponit contra eum non fuisse datam, quod est proprium actioni publicianæ, quæ bonæ fidei possessori qui rem vsucapi, datur aduersus quemcunque extraneum in cuius potestatem peruenit, sed non contra dominum si rei possessionem recuperauit lg. vltima eod. titulo docent cum multis Pichard. cum §. nam si cui non vltimo. instit. de actionibus Pinellus lib. 1. select. cap. 17. ex n. 26. Ossuald. ad Donellum lib. 20. cap. 8. littera Z et duplici littera AA. Iustinius vero eodem themate rettentorias §. 1 eiusdem legis de veteri prescriptione sanxit vt etiam contra dominum dant quem constitutio immutauit plurimum ius prescript. et prescribenti tribuit quale quale dominus, siquidem prevalet causa prescribentis contra dominum vt ex illo textu colligunt Accurs. et alij communiter a quibus non debent recedere Mella d. 2. p. cap. 2. pag. 94. non vero immoramur in eo exponendo, quia parum vtilitatis habet cum iam prescriptio vetus eiusdem iuris sit, ac vtra

publiciana competit contra extraneum prescribenti ... non contra dominum etiam post adimpletam prescriptionem

Iustinianus in d. lg. 1. sanciuit vt publiciana competeret prescriptori post prescriptionem etiam contra dominum:

UVA.BHSC

Usucapio ex noua Iustiniani constitutione de qua dicam n.° ult.°
tantis notto. d. lg. 8. esse anteriorem, quamuis eiusdem Iustiniani sit
ut observat Donellus d. lib. 9. cap. 4. quoniam de actione utili praescri-
benti decernendo inutiliter sanciret post transformatam
usucapionem in praescriptionem in quo lapsus fuit Bartadorus d. lib. — in praxi observar
4. cap. 1. §. 10. n.° 6. qui posteriorem fuisse existimauit illud, dico — ē. ut si res bona
etiam noto utilissimis forensibus controversiis, dedisse etiam ex praescr- — possideatur fide pos
criptione 30. annorum eandem actionem in rem aduersus dominum quamuis — praescrip. recuperatur
rei, si bona fide praescriptio probata fuit quamuis res esset furtiua — licet res sit furtiua
vel aliquo alio vitio laboraret et aduersus extraneos omnino quod
recte in hac parte exsequitur Petrus Barbosa ind. § 1.

42 — Lex si finita 15. §. si de vectigalibus d. damno infec

= Unde constat res illas quarum
dominium quiritarium adquiri non poterat usucapi non potuisse, non quidem
propter specialem legis prohibitionem, sed ex defectu magis ut sic
dicam, quia usucapio erat modus adquirendi dominium quiritarium
ut Ulpianus indicat tit. 19. infra. et docet Theophilus princ. inst. de
hoc tit. in illis quibus habebat praescriptio quae mediante possessor — res quae negat usucapi non ob prohibit. sed ob defectum mag. pot praescribi
tempore excludebat dominium bonitarium exceptione, ex qua doctrina
facile explicantur tres textus qui nostris interpretibus cerebrum
excutiunt et e converso ex eorum explicatione lucem accepit haec
doctrina, et qualitas, aut necessitas veteris praescriptionis.

= Primus extat in lg. — 43
si finita 15. §. si de vectigalibus 26. de damno infecto ubi — Intelligitur lex 15 § 26 de damno Infecto
supponit vectigale praedium minari ruinam aedibus vicinis, quae-
ritur utrum dominus vicinarum aedium mittendus sit in possessionem
vectigalis ex primo decreto praetoris, quod erat tantum custodiae causa
et missus custodiret aedes, et dominus tedio adductus, vel eas refficeret
vel de damno caveret lg. 3. §. ultimo de adquirenda poss. res-
pondet consultus vicinum mittendum esse in possessionem aedium vectigalium
ex primo decreto. deinde quaeritur, si vectigali pergat contu-
max esse et non caveat, utrum interponi debeat secundum decretum,
quo vicinus possit incipere possidere affectu et opinione domini.

UVA.BHSC

R^r. hoc decretu in vectigali predio supervacuu esse q^d interponit ad usucapiendu plenu quiritariumq^d dnium, sed hoc usucapi n^o pot. in predijs vectigalibus q^a tale decretu n^o debet interponi secundu q^d consultu illu posse adquiri ius illud, quod vectigalis habebat in redibus scilicet ius perpetuu utendi fruendi q^d idest dnium bonitariu quod utile dicunt practici, adquod ius retinendu sufficit creditori misso in possessione edictu, quod propositu fuit a pretore re predio vectigali, de quo agitur in prio dicto in tit^o ff. si ager vectigalis, vel emphiteuticarius petatur. quod est ius rivem simile vindicadi habens iuris consultu.

— Circa eius expositu

44 : primo notandu est prediu vectigale in eo textu dici illud q^d civitas vel municipes habent pleno perfectoq^d dnio tenent, illud que locant in perpetuu, vel ad longu tempus alicui privato concedunt q^d utile sive bonitariu dnium retento quiritario, aut directo et in simbolu et recognitione talis dnij exigunt quotanis pensione, certam a conductore ut pro multis recte exponit. Alicarn volase dicitur emphiteut. q. 31. ita dicebantur ad similitudine eorum que populus Romanus devictis hostibus in publicu redigebat, postea q^d permittebat colonis sub annuo stipendio, quod in erariu deferebatur. de quibus agitur in § ptraditione inst. de rerum divis^e prid. inst^a hoc tit^o quorum abolita eam erat memoria tempore Iustiniani, et ideo lapsus fuit Rebardus lib. 1. var. cap. 9. qui dictu §. si de vectigalibus de predijs populi Rom^i interpretatur, cum debet intellegi de predijs vectigalibus civitatis v^l municipior. deinde notandu est usucapione esse quanda tacitus alienatione voluntaria, ille videlicet sensu quod qui n^o pot. vendere, permutare aut aliter alienare n^o pot. consentire usucapioni. clarius dicam n^o pot. usucapi adversus illu procedere qui aliter n^o posset alienare, quia ipsius neglig^a. n^o pot. parere maiore effectu ad alienatione quam expressa voluntas l. 1. §. quod si in lite. ff. siquid in fraudu

Margin notes:

prediu Vectigale in hoc textu sumitur pro predio q. civitas in perpetuu locat

4

q. Volunt^te expressa negat alienare, neq. sua negligentia usucapione causare.

UVA.BHSC

fraude patron. l. alienationes. 28. quam expresse de utroque signi- ficat ad rem Berad Berell. lib. 4. select. cap. 47. n.º 41.

Hic positis facile exponitur text. finge enim ipetuus locatores aedium, qui vectigal civitati pendebat requisitus, ut caveret de damno futuro non cavisse viciniis missum fuisse in possessione, procul dubio vicinus non usucepiet, quia dominus bonitarius, et si vellet alienare non posset praeiudicare municipibus in suo directo dominio, nec in stipendio aut vectigali quod retinent quasi habendo aedes quasi pro derelicto, vel non cavendo, non poterit etiam praeiudicare. igitur ad plus vicinus missus repo- ni debet in illo iure, quod vectigalis habebat. ita Osualdus multis laudatis d. lib. 20. cap. 8. littera N. .45.

Eodem modo exponit textum in l. cum exponas 12. §. in vectigalibus de publiciana. tamen mutata specie respectu tituli, fingite civitatem sub certo vectigali dedisse praedium Sempronio eiusque heredibus, aliquo casu pervenit ad titium non iure, qui mihi vendidit. ego autem accepi cum titulo et bona fide existimans ad venditorem spectare possedique aliquanto tempore cum bona fide: possedi autem quam vectigal exsoluto canone civitati singulis annis et recognoscens municipes tanquam veros et directos dominos. non potui sane adquirere per usucapionem dominium directum sive quiri- tarium quia semper me gessi tanquam dominum bonitarium tanquam vectigalem et limitata causa limitatum producit effectum. l. in agris 16. de adquir. rerum dominio l. age cum Geminiano et ibi Cuj. lib. 9. obser. cap. 34. C. de transactionibus Antonius Fab. 20. siccitur. c. 13. quod cum locus non sit usucapioni pleni dominij suc- cedit praescriptio iuris bonitarij adversus Sempronium qui si in pleno eius tempore superveniat et praedium vindicet (actione pro- pria de qua in titulo ff. si ager vectigal petatur) repellendus erit praescriptione temporis. immo si perfecit praescriptionem eadem actio directa spectet praescribenti sicut superius dicto n.º 42.

Explicat textum in l. cum sponsus 12. §. in vectigalibus de publiciana

publiciana utilis spectat praescribenti ante com- plementum praescriptionis.

UVA.BHSC

46.

Dicta lex si fini-ta 19. §. si in vectigalib. 27.

quod si novus possessor in via praescritionis est, si interim amitat poss. et ad extraneum perveniat poterit eam avocatiactione utili publicia ut docet Antonius faber in rasti. ad eundem textum

~ Sed ponamus in questione de damno infecto municipes ipsos requisitos ut caverent securitatem quod praestarent vicino de damno imminenti noluisse praestare cautionem. in hac questione consultus ind. l. finito 19. §. si in vectigali 27. respondet locum esse secundo decreto, et vicinum in possessionem missum posse usucapere aedes rai facilius quam stumecio

Res municipii cum sit contrario domino non pot. usucapi. si ex secundo decreto pretoris mittatur in possessionem.

et omissio cautionis extat ex parte domini pleni perfecti et quiritarii. Potuerunt municipes expressa alienatione dominium plenum in alium transferri ergo potuit adversus eos usucapio procedere, nam consequentia valet. eodem modo ponamus fundum re vero municipium quendam alienasse tanquam proprium et novum possessorem, et tanquam plene suum tempore legibus constituto possedisse, non dubito quin procedat usucapio, quia res civitatum non sunt propriae l. publica 16. cum sequentibus de verborum sign. ideo non procedit usucapio quia ~~res civitatis~~ quando emi tanquam vectigalem quia non se gerebat possessor tanquam dominus quiritarius, sed tanquam bonitarius in quo usucapio locum non habet, quem sensum proprium esse censeo huius textus, ad quem pervenerunt Ant. fab. lib. 20. ciectur. cap. 11. et Petrus Gilchenius de praescriptionibus 2. p. membro. 2. cap. 9. nº 26. et Bich. prid. inst. de interdictis nº 157. et sequentibus Assin in rub. de usucap. pempt. nº 114. et sequentibus quamvis contradicant consueal. ad Donellum lib. 19. cap. 46. littera l. et Donellus d. lib. t. se lect. cap. 17.

47. difficultas Dª. Alur.

~ Sed interpretes Accursiani et omnes fere sequuti consual. et Donellus ubi proxime ita opponunt, si municipes sunt domini et habent facultatem alienandi aedes adquid est necessaria usucapio vicino postquam ex secundo decreto missus est in possessionem siquidem qui rem habet a domino adquirit statim dominium nec indiget usucapione. l. 4. §. lana hoc titulo

UVA.BHSC

hoc lt.^u cy similib. sd quamtancus disimulent, hec est mera ignor.^e principiorum sm. em Pretoris decretu n' potuit facere ipso iure dnu vicinu, sd solu posessorem cu causa usucapiendi; quia Pretor dnu facere n' potuit sd solum posessorem, ut obat ex § qui au Pretor inst. de bonor poss. idcirco ut posessor fieret dnus quiritarius usucapione indigebat. d. lg. si finita 15. § Jullianus. ib. notant Cuj. tracta 9. ad Africanu in leg. cu postullassem 44. et lt 4. Pauli ad edictum in lg. pretorij § de damno infecto. et lt 21 obser. cap. 26 Donellus lt. 19 com. cap. 27. vers. hec cum pcesserint. Antonius faber de errorib. pragmaticor. decade 56. err. 4. et lt 1. coniectur. cap. 4 Dechard. ubi pxime exn.^o 148. Gotofred. ind. §. Jullianus. hec est causa propter quam usucapio necessaria est in pdicto textu, Rursus querj pot. si municipes erant dni pfecte, et posessor ab illis adquirebat usucapiendi. utam cur Iurisconsultus meminerit longi temporis cu olim ad usucapione predior. sufficeret biennium ut idem Ulp.^t attestatur in fragm. lt.^o 19 § usucap.^e 8. et Justinianus in prid. huius lt.^i sd facile resp.^r illa verba ad iecta fuisse a compositorib. propter ius nouu de quo dicam n.^o sequenti.

Pretor n' por facere dnu. s.^d ideo requirit usucapio

longi tpis in nro. lt.^o posita e a compositorib.

Hanc veterem pscriptione 48.

De noua Justinianea distinct.^e

transformauit Justin.^i in legitima, et quiritaria usucap. utrique eandem n.^a, eadem requisita et idem ius proprium attribuens. lg. unica C. de usucap. transform. et prid. inst. h. lt.^o in primis quia substulit differentiam inter res mancipi, et nec mancipi et umbram dnij quiritarij nomenq. bonitarij. abolieverat in lg. unica C. de nudo iure quirit. toll. ex quo oia predia tam prouintialia, quam italica usucapi posst. et p hanc adquisitione oia iura querj qualiacumq. sint, nam qd Ulp. d. § usucapione 8. dixit p illam adquirit dnium tam rerum mancipi qm nec mancipi, de rebus mouilibus olim intelligebatur in quib. nullum ius quiritarium penes alium residebat, predia

intellige Ulp. in fragm. lt.^o 19 § usucap.^e 8.

UVA.BHSC

vero provincialia, quæ nec mancipi erant, ideó usucapione adquiri n. poterant, quia eorum quiritarium dominium penes Pop. Romanum residebat d. pris inst. hoc tit. et hos txt. ita dominio. sed cum olim biennium ad usucapiendas res immobiles sufficiens esset, statuit ut de inceps decennio inter presentes et biennio inter absentes usuca perentur, mobiles veró n. anno uno, sed triennio Rebardus in triboniano. n.º 11. et d. Fran.º Sarmiento lib. 2. select. cap. 9. n.º 4. medicus defenderunt hoc tempus etiam ad usucapionem immobilium iam Justiniani tempore fuisse in usu et abolitam legem decennualem et biennio, sed eos reiecerunt merito Petrus Barbosa in rub. cod. de præscript. 30. vel. 40. annorum ex n.º 11. et Ferdinus Galuanus d. cap. 11. de usufr. pagina 87. et cap. 12. pagina 101. et 109. de quo etiam dicemus 2. p. sect. 3. ubi huius effectum transformationis recensebimus et quoad titulum, et quoad bonam fidem. in præsenti tantum notto transformatum fuisse in usucapionem veterem præscri ptionem quæ requirebat possessionem et cæteras circunstantias usuca pionis n. v.º novam præscriptionem actionum, sive ut appellemus Theodosianam, quæ solo silentio adversarii nititur. hæc enim di versa est et diversi iuris manet quod, diserte, n. confussa cum usucapione, nec cum illa ullam affinitatem habet. notant Parlador. lib. 1. rerum quotid. cap. 4. §. 10. Mella d. 2 p.º cap. ultimo per totum et plerique ex laudatis sequenti n.º 42. quibus prima pars finitur quoniam de usucapione usurpatione et interruptione usucaptionis et præscriptionis dicemus in extrema parte ad laudem et gloriam Dei omnipotentis Patris et Filii &c.ª =

per hinc obstitus transformata ẽ præscriptio veterum verum in usucapionem. et n. ẽ transformata præscriptio notta act. nisi

De requisitis ad usucapionem secunda pars.

Non semel in superiori tractatu dixi quæ sint ad usucapionem requisita nunc ex professo de illis legendum est. sed operæ pretium est admonere in præsenti n. agi de præscriptione actionum, quam solo silentio obtentam esse diximus, sed de usucapione, aut vetere

UVA.BHSC

vetere praescriptione in illa transformata quae facti possessoris in
diget. Haec ergo inprimis requiritur bonam fidem, deinde iustum
titulum. tertio possessionem non am idest non admissam vel interruptam
denique legitimum tempus hoc est a iure praescriptum cum ergo quatuor
requirat, in totidem actiones hanc 2am partem dividemus et 1o

Sectio Prima De Bona fide 49

Fides teste Cicerone in partitionibus oratoriis circa finem est firma opinio ad differentiam motus et incitationis animi quae de rebus firmi non statuit secundum hanc acceptionem D. Pauli in epistola ad Rom. cap. 14. vers. 23. relatus cap. incip. ultimo de praescript. et in 2. quaest. 44 depignit dist. 3. in libro Gratiani quem subiicitur dixit, omne quod. quod non est ex fide peccatum est, idest omne quod fit contra conscientiam et veritatem et firmam opinionem quam de re habemus ut interpretatur Gratianus ubi praxis alludit etiam aliud testimonium eiusdem apostoli 1 ad Corinth. cap. 4. ibi nihil mihi conscius sum idest de conscientia meam nihil feci fides enim dupliciter accipitur, vel de fide, quae est virtus vel de ea quae est conscia, et ideo cum dicimus omne quod non est ex fide peccatum esse significamus, vel esse peccatum infidelitatis, cum facimus, contra virtutem theologalem fidei, de qua significatione ad nos tractare non pertinet, vel operando contra propriam conscientiam peccatum esse quae est proprio significatio nostri tractatus explicat D. Th. ad d. cap. 14 lect. 3. et post eum Azor inst. moral. 1. tomo. lib. 2 cap. 8. Sanchez in praecepto decalogi tomo 1. lib. 1. cap. 9. a prin. Illustrissimus Tapia in catena moralis. 1 tomo. lib. 1. q. 8. art. 1. et fere passim et moralistae utroque conscientia. ex quo apparet pro eodem accipi fere conscientiam et fidem in hac inspectione. fides enim difinitur a Covar. in reg. possessor. 2 p. § 6. n. 1. iudicium quoddam, quo credimus aliquid et proprios nostros actus morales iudicamus. conscientia vero difinitur a theologis et moralistis supra laudat. iudicium

quid sit fides

fides dupliciter sumitur. 1 pro virtute theologali, 2 pro propria conscientia

UVA.BHSC

practicus intellectus praescribens quid sit agendum.

Bona fides 46

Ex his facile perspicitur quid sit bona vel mala fides, cuius rei extat diffinitio in lg. bonae fidei 109. de verborum signif. ibi bonae fidei emptor esse videtur qui ignoravit eam rem alienam esse aut putavit eum qui vendidit, ius vendendi habere, puta procuratorem aut tutorem esse. Ex qua diffinitione apparet bonam conscientiam praestare bonam fidem, veluti si quis putet se iuste rem emere, vel a domino, vel ab eo qui vice domini est, et qui ius alienandi habet ut in exemplis ibi propositis et in aliis quae adducunt ad eandem legem Alciatus Cuiacius et Albericus gentilis per contrarium Et quis a domino rei emat, si contra interdicta iuris mercetur veluti a prodigo, vel pupillo sine tutoris authoritate vel auctorante falso tutore, quem scit tutorem non esse malae fidei posessor est. lg. qui a quolibet de contrah. emp. lg. ab eo 12 hoc titulo lg. ultima Cod. de usucapione pro emptore. aliquando tamen accidit ut is qui contra iura mercetur malam fidem revera non habeat cum dispositionem iuris ignoret, ut puta, rusticus, mulier vel simplex persona, nihilominus operetur contra conscientiam, et nihilominus praesumitur malae fidei posessor, neque, neque est sua imperitia prodest, quae est firmissima praesumptio et a nostris dicitur iuris, et de iure, cum contra illam nulla admittatur probatio textus incip. qui contra iura 82. de regulis iuris in 6. ad quod allussit Cons. in lg. nunquam 31. hoc titulo notant Donellus lib. 1. cap. ultimo et ibi osual. litt. f. Marcus Sielama lib. 3. membranarum ecloga 17. non quia haec mala fides sit iudicium practicum contra conscientiam, sed quia a iure improbata est illa ignorantia et tanquam supina reputatur cum omnes teneantur scire leges lg. leges. 9. Cod. de legibus. hoc cassu dempto certum est illum in mala fide esse, qui rem detinet quam scit non potuisse alienare eum qui tradidit. itaque qui rem alienam accepit, sed iudice distrahente et ex iusta causa bonae fidei posessor est. lg. generaliter 28. de

Ignorantia iuris non excusat malae fide quia pro tali culpa reputatur

UVA.BHSC

de noxal. actionibus eius qui iungendi est. textus in lege si finitas §. 19. §. Iulianus 16. de damno infecto lege uiste 11. de adquir. possess. lege qui auctore 137. de regulis iuris. quam bene Cuiacius tamen 6. ad Africanum in d. lege 28. et lib. 18. obser. cap. 25. admonuit malam fidem non esse sciam alienam possessionis, ideo iuste quod aliquando res alienas cum bona fide possidemus ut in exemplo proposito, docent etiam Osual ad Donell. lib. 4. cap. 24. littere D. Asin in rub. de usucap. pro empt. ex nº. 224. Verum quamuis hec sunt ut subtilis possit retinere, tamen certius est eum qui rem alienam tanquam alienam detinet malae fidei possessorem esse, ut deffinit diuus Augustinus relatus in cap. si uirgo 5. 34. q. 5. nam qui rem alienam detinet ex decreto iudicis qui facultatem alienandi habet, detinet tanquam propriam, et ad se pertinentem, nec sub rasione alieni eam possidet, quare iustus possesor reputatur. ut dixi lib. 8 opusc. cap. 10. nec obstat textus in d. lege et generatim cui rectius satisfacit Petrus Barbosa in lege sicut 3. C. de prescript. 30. vel 40. annis cap. ex nº. 123.

qui rem alienam authore iudice possidet non facit contra fidem, quia iudex potest alienare

51

Dubia sciencia

Disputandum etiam est utrum possit dari medium inter bonam et malam fidem, siue quod idem est de scientia dubia an imputetur bonae uel malae fidei ut prosit, uel noceat usucapioni inchoandae et perficiendae? et quamuis magnus Preses Couar. in reg. possessor 2 p. § 7. quem secuntur Dr. Sanchez de Matrim lib. 2. disp. 41. ex nº. 10. Petrus Barbosa in rubrica Cod. de prescript. 30. vel 40. annis cap. ex nº. 39. exitimauerint possit dari medium inter bonam et malam fidem ex dubia scientia possidentis mihi tamen magis placet sententia Patris Molina de iustitia et iure tracta 2 disp. 63. vers. ex his facile docentis in principio possessionis tale medium dari non posse, tamen enim ille bona fide possidet, qui omni dubio reiecto existimat se rem propriam possidere d. cap. si uirgo. § si quando

non potest ab initio possessionis dari medium inter bonam et malam fidem: quia bona fides dicitur in possessore secure existentis

UVA.BHSC

Siquis, a n. dno. inst. de rer. diuis. § pred. inst. hoc tt. l. 9. ex
existimans. 48. hoc eod. tt. q. omne dubiu excludit bonam fidem
cu hec consistat in positiua securitate conscie. in quo grauiter
lapsus fuit Barbosa vbi proxime ex n. 92. tenens cu dubia
consia ab initio inchoari posse prescriptione 30. annorum. hec
enim prescriptio n. minus bonam fidem requiri quam cetere
breuioris temporis. vt dixi 1. p. ex n. 21. quod si inchoate iam
prescriptioni superueniat dubium circa iustitiam retentionis rei
aliud dicendum est, nempe n. officere vsucapioni perficiende, vbi
est quia lt speculatiue dubitet, an res possessa propria sit vel
aliena, practice tn. et hic, et nunc certo dct. scire iure dubio
meliorem esse conditionem possidentis l. in pari 128 de reg. iur.
cap. in pari 65. de regulis iuris in 6. et ideo superueniens dubium
n. inducit malam fidem, si facta sufficienti diligentia tolli n.
potuit, ut docent cum multis Victoria in relectione de iure belli
dubio 3. propositione 4. n. 3. Couar. d. 2. p. § 7. n. 4. et in
reg. peccatum. 3. p. in princ. n. 4. Sanchez d. disp. 41. ex n. 22.
Lessius de iustitia et iure lib. 2. Cap. 6. dubitat. 3. Illustriss.
Lapia 2. tomo in catena morali lib. 9 q. 23. art. 6. quam
uis contrarium censuerint. Adrian. et Sotus quos iste reiicit.
cum tn. bona vel mala fides in interiori apprehensione et cogi-
tatione consistat, ut vidimus consequens est, siquis dubitet, an
res sua sit, vel aliena, et simul existimet dubitanti non
licere rem retinere, vsucapere n. posse quia it contra proprium
iudicium suae contra propriam consciam, quae est mala fides. l.
si fur 32. § siquis. hoc tt. qui n. tm. intelligendus est
de mala fide inchoante vsucapionem, sed etiam de superueniente
et est casus singularis, in quo superueniens mala fides iure
ciuili interrumpit vsucapionem, notat Couar. d. § 7. n. 5.
Molina d. disp. 63. vers. dubium est. Lessius d. cap. 6. dubitat.
4. Cacheranus lib. 1. controuers. cap. 65. quam consilium ut veriores am
plectendam sit. lt Vazquez Menchaca cap. 77. illustr. n. 6. et

ex post facto pot. dubia conscientia interuenire d. tnc. pro bona fide habebitur qa possessor dubitante me non est eius conditio

UVA.BHSC

et 12. existimaverit dubium in prin non impedire bonam fidem, neque hanc inpositam sistere, neque etiam admittenda est alia dist. ossuat. ad donell. lib. 9. cap. 17. littera A. 52.

— Unde descendit bonam fidem in usucapiente praesumi a iure cum quia nemo praesumitur immemor salutis aeternae. lege ultima C. ad leg. Iul. repetundarum cum sanctiones 1. q. 7. cum litteras de praesumpt. cap. significavit de homicid. Menochius lib. 5. praesumpt. 5. imo ex iure omnis praesumitur bonus, innocens, et vitio carens. lege cum probatis 7. de probat. lege 1. de delictis quod dicto idem Menochius ubi proxime praesumpt. 4. Aut quia bona fides in ignorantia consistit qua quis putat rem propriam esse, quae revera est aliena, in iure vero praesumitur ignorantia, ubi scio non probatur. cap. praesumitur. 47. de regulis iuris in 6. Menochius lib. 6. praesumpt. 23. ex num. 51. et ideo usucapione non indiget articulare et probare bonam fidem. Igitur adversarius tenetur per contrarium malam fidem probare. quod fundatur ex lege quotiens 18. §. qui dolo de probat. ubi qui dicit alium dolo fecisse probare tenetur, non alia ratione quam quia dolus non praesumitur, cum sit contrarius bonae fidei et probitati socii. et ex lege non ex eo 30. C. de evict. ubi quamvis emptor cautus sit in emendo, cavens quod sua prospiciat interposita stipulatione duplae mala fides ex hoc non arguitur, et qui eam alegat, probare debet ut imperatores loquuntur, dirigunt enim verba ad consultorem qui dolum allegabat. etiam ex lege dolus 10. C. de rescindenda vendit. ubi imperatores docent dolum aestimare ex qualitate facti idest ex circumscriptione et fraude contrahentis, supponuntque probandum esse ab allegante ibi quae si fuerit probata interce sisse quod nisi probetur praesumptio manet pro eo adversus quem dolus allegatur, eodem modo expendi potest textus in lege si quis domus §. imperator. 4. ff. locat. uincto exsplicade ossuat. ad donellum lib. 4. cap. 24. littera C. ratio est quia cum bona

Praesumitur Bona fides.

Semper in iure possessor bonae fidei intelligitur: donec contrarium probatur.

probatur ex lege 18. §. 1. de probat.

et ex lege 30. C. de evictionibus

et ex lege 10. C. de rescind. vendit.

et ex lege 9. § 4. locati

bona f. mala fides pendet ab oculto animo

vel mala fides ab intima scientia possidentis pendeat, quæ oculta est et soli cognita Deo, qui novit, l. quod si cap. novit ille de iudicijs, rem inutilem prorsus et pene impossibilem exigeremus a possessore, si obligaretur ad probandam bonam fidem, quæ tamen ex eius opinione stimanda est, ut eius iudicio docet Vazquez Menchaca cap. 77. illustr. nº 6. et in nostris terminis tenent Alciatus de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 9. Menochius lib. 9. præsumpt. 3. ex nº 14. Covarr. in reg. possessor. 2. p. § 8. nº 3. et 4. Petrus Gregor. lib. 40. sintagm. cap. 8. nº 1. et 2. multi apud Augustinum Barbosam in cap. si diligenti 17. nº 12. et in cap. ultimo nº 14. de præscriptionibus maxime si titulus ostendat, qui usucapit, tunc enim proculdubio de bona fide securus est iuris præsumptione ut late fundat Menchaca ubi proxime cap. 79. nº 19. et cap. 81. nº 6. hæc tamen præsumptio admittit probationem in contrarium et qui dolum allegat probare eum debet, et potest non quidem directo, quia consistit in actu interno improbæ scientiæ, sed oblique per indicia et alias coniecturas fallaciæ, l. quod dolum 6. C. de dolo, quarum

ni requiri ut dolus directo probetur, s. sufficit ut fiat oblique per coniecturas

plurimas recensent Mascardus de probat. nº 530. et sequenti Menochius d. lib. 9. præsumpt. 3. ex nº 45. usque ad finem et de arbitrarijs casu 229. Barbosa d. nº 14. Petrus Gilchenius de præscriptionibus 2. p. membro 2. cap. 2.

43.

Bona fides personaliss. est.

Fit etiam inde bonam fidem personalissimam esse et ab eo qui usucapit, vel rem traditam accipit, debere stimari l. 2. § si servus 10. pro empt. in quo docemur si servus peculiariter emat rem mala fide, licet dominus ignoret alienam esse, tamen usucapionem non procedere, et in § Celsus seq. docemur, si ex peculiari causa servus adipiscatur possessionem domini incipere usucapere etiam ignorantem, ex cæteris vero causis non posse inchoare usucapionem nisi sicut sibi possessio adquisita esse l. 1. § item adquirimus, vers. igitur, l. si me in vacuam 34. § 1. l. possessio

probatur ex l. 2 § 10. cum leggib. pro emptore

UVA.BHSC

25

possessio 49. § ultimo. de A. P. leg. labeo. 8. hoc tit.º subditq. postea si servus inceperit possidere vitiose, idest cum mala fide vitium servi nocere dno, quod etiam docemur. in lg. 4. §. de illo 56 hoc tit.º ex quibus omnibus apparet malam fidem stimandam esse ex persona servi ementis, vel rem traditam accipientis, noceresque dno, quamvis ipse in bona fide sit. è converso si dnus in initio possessionis, idest tempore rei traditæ servus malam fidem habuerit, usucapio non procedit. quia licet per servum adquiratur o dicto usucapiendi, tamen dnus est, qui usucapit. d. lg. 2. §. Pomponius et §. si servus 13. pro emptore. lg. heres 43. §. 1. hoc tit.º itaque tam servi, quam dni bona fides in eo debet occurrere servi quidem est instrumentum adquisitionis, et cuius principatus bona fides semper attenditur. lg. cum mancipium 91. de ædilitio edicto facit tex. elegans in lg. 1.º §. si tibi de itinere actuque privato dni qua ipse est, qui usucapit, et cuius bona fides personaliter spectanda est, quia cum sit personalissima non comunicatur ex persona servi, docent post Acursium et classicos cum in d. lg. heres 43. et tractatu 8. ad Africanum, in d. lg. cum mancipium 91. Covarruvias lib. 3. var. cap. 13. n.º 6. Donellus lib. 5. cap. 11. et ibi ossualdus littera B. Petrus gregorius lib. 40. sintagm. cap. 9. Amayo lib. 3. observ. cap. 1. §. 4. ex n.º 10. Assin in lg. 1. C. de usucap. pro emptore ex n.º 180. Carranza in disp. de partu cap. 3. §. 1. ex n.º 29. qui agunt de expositione d. §. de illo de quo etiam nos agimus in feriata selectione de lege Atinia 4. pr.

Servo emente rem tam servi quam dni. bona fides ad usucapionem requiritur; quamvis ex persona servi bona fides ut personalissima dno non adquirit.

54

De success. in vitia auctoris

~ Sed quamvis malæ fides personalissima sit, tamen non numquam nocet sucessoribus. quam partem ab autoribus nostris late discussam, ut ad breve compendium redigamus, sciendum est, sucessores vel universales esse, vel singulares, universales appellantur, veluti heredes, bonorumque possessores, adrogatores et cæteri ad quos patrimonium alicuius universali iure pervenit. tex. elegans in lg. non solum 6. de in integr.

restitutae singulares oppellantur, qui in unam vel in plures res particulari titulo succedunt veluti emptionis, permutationis, donationis legati: ad universales transeunt omnia iura et actiones et obligationes auctoris, quem repraesentant. lege ait praetor 1. § sed et si de minoribus lege more 8. de A. h. lege 4 ad Senat. consult. Trebell. lege cum heredes 23. de A. P. lege nihil aliud 24. de verborum signe. lege hereditas de regulis iuris singulares vero tamen succedunt in rem non vero repraesentant auctorem, neque in iis eius succedunt. lege quaedam 9. §. 1. de edendo lege ult. de contrah. empt. lege 1. §. si heres praecepto ad Senat. consultum Treb. ex quo apparet, si defunctus mala fide incepit possidere, vitium malae fidei defuncti ad heredem descendere, nec usucapere posse, quamvis enim mala fides personalissima sit, tamen nihil impedit, quo ad heredes descendat, cum eandem gerant personam cum defuncto auth. de iure iur. a moriente praestito §. 1. collat. 4. probat disserte textus in lege cum heres 11. de divers. temporal. praescriptionibus lege sed et si 7. §. in hac actione 12. de publiciana lege 4. §. heres 15. hoc titulo lege si mala fide 3. sic intelligenda C. comm. de usucap. §. diutina 12. inst. h. titulo in quo omnes nostri interpretes concordes sunt. unde facile exponitur textus in lege vitia 11. C. de adquirenda poss. in cuius prima parte docemur vitia possessionum a maioribus contracta durare, in secunda culpam omittere successorem, quia quatenus loquitur de culpa, quem omittat successorem intelligendum est loqui de mala fide et universali successori, sed quatenus universaliter loquitur de vitiis et comprehendit realia et personalia, etiam potest intelligi de herede qui dicitur vitiorum successor in lege si ego 11. §. partus de publiciana explicatur etiam inde textus in lege neque fructuarius C. de usufructu ubi heres qui in usumfructum succedere non potest quia ius est personale succedit in vitiis defuncti quantumvis personale etiam sit et ideo usucapere non potest quod auctor eius non posset. quam regulam tam de iure canonico, quam civili veram esse docent

Successor universalis qui succedit in iura auctoris succedit quoque in vitium malae fidei

Intelligitur lex vitia 11. de adq. poss.

Ita accipitur lex 8 C. de usufructu

UVA.BHSC

docent post Baldum et antiquiores Couar. ind. reg. possessor. 2. p.
§. 9. a' prin. Sequineus lib. 1. controvers. cap. 66. Cuj. lib. 2. deffini-
tion. Pass. ind. lg. cum heres. ll. Amaya lib. 3. observ. cap. 1. §. 3. ex
n.o 38. Assin ind. lg. 1. ex n.o 21. e converso si defunctus bona
fide incepit possidere, quamvis mala fide nanciscatur possessio-
nem heres continuat usucapionem iure civili, quia non duplex per-
sona, sed una reputatur. lg. heres 43. ff. §. diutina 12. inst. h.
tit.o ubi Richardus et in d. furtiuis cod. Bened. Pinellus lib. 2
select. cap. 1. n.o 17. secunda regula est successor particularis — 2a Regula
sive ex tit.o lucrativo, sive ex oneroso non succedit in malam
fidem defuncti; quia eius personam non representat et modo — Subcessor particularis sive
ipse bonam fidem habeat, usucapere potest quamvis autor — ex tit.o lucrativo sive ex
eius non posset. lg. in vitiis §. de divers. tempor. prescript. nisi — oneroso non succedit in
velit uti accessione possessionis auctoris sui; tunc enim ei illius — vitiis ~~defuncti~~ authoris
malae fides nocet, cum adminiculo eius uti debeat lg. Pomponius — nisi utatur acc.e poss.e
13. §. 1. et ultimo de A. P. quae omnia principio probat
apud nos textus in lg. 16. tit.o 29. p. 3. hodie vero ex authent.
malae fidei C. de prescript. longi temporis 10. vel annorum — ex novo iure aliud
si malae fidei possessor rem alienat, non procedit prescriptio or- — continuatur
dinaria, etiam si bona fide alter accipiat, nisi adversus dominus
sciens, quare dici potest malam fidem auctoris nocere emptori
aut particulari successori; si dominus ignorans sit, sed si sciat, nihil
est immutatus, nec mala fides alienantis prodest novo possessori.
Nec obstat tex. in lg. apud Celsum 4. §. de auctoris 27. cum — interpretatur lg. 4. § 29
sequentibus usque ad §. si quis 29 de doli mali, metusque — de doli except.e
exceptione, in quo exceptio doli, quae potest opponi donanti
etiam potest donatario, quia respondendum est cum Cujacio in lg.
nemo. 54. de regulis iuris exceptione doli opponi propter
dolum auctoris successori ex causa lucrativa sed non impedire
usucapionem quod non succedit in vitiis illud personale malae
fidei quod ex scientia rei alienae habuit defunctus, quamvis
dolus ab eo admissus in successore puniatur. itaque in

UVA.BHSC

in usucapiendo, nulla est differ.ª inter successores lucrativos et onerosos, sed in exceptione doli differ.ª versatur, sequunt. ossualt. ubi p ximè littera H. et Assin n.º 26. quamvis alii,
.55. Dich. et antiquiores.

Deducitur pr.   conclusio — bona fides in Initio usucapionis requiritur

His suppositis n.º quod de iure civili deducitur similis est: bona fides in usucapiente initio usucapionis requiritur probatur expresso inst. ti. tt.º lg. si is qui pro emptore 15. §. siquis 2 hoc tt.º lg. quod fundus 7. §. qui bona fide 4. pro emptore in quibus docemur bonam fidem adeo intervenire debere in initio possesionis, ut siquis amisserit eam et postea nactus sit, debeat intervenire etiam tempore adempta iterato possessionis. contra quam partem solet opponi tex. vulg. in lg. iusto errore 44. §. et si possessionis hoc tt.º inquo n.º inspicitur bona fides in initio secunda possessionis nempe in partu edito postquam possessor cognovit matrem alienam esse, et in servo postliminio referico cum is qui recuperavit, iam in mala fide esset, d. lt. 1 opusc. cap. 12. pro explicatione huius tx. observavi bonam fidem requiri in initio secunda possessionis, quando ex nova causa adquiritur n.º quando ex vetere veluti partus ancilla qui ex matris emptione possidetur, et servus postliminio recuperatus, qui etiam possidetur ex priori tractu itaque hic textus n.º est contrarius, sed exceptio precedentis regula ut ibidem dixi. Probat etiam eadem co. ex lg. 2. C. de prescriptione longi temporis 10. vel 20. annorum. lg. unica circa finem C. de usucap. transform. sed quamvis regulariter traditionis initium et n.º tempus contractus spectandum lg. bona fidei emptor. 48. §. in contrarium 1. de A. R. D. lg. 2. in prin. vers. quare pro emptor. sed tr.º in contractu emptionis et venditionis propter eius optimam fidem, et frequentiam et quia consensu solo perficitur, et traditione impletur, requiritur quod utroque tempore contractus scilt et traditionis adsit bona fides usucapiente d. lg. 48. d. lg. 2. lg.

Interpretatur lx 44. §. 2 de usucap. — nisi rei expertina causa itery posidcari

Soly in empt.ª tpo contr. et traditionis ad bonam fidem inspicitur

UVA.BHSC

lg. si existimans. 48. in fine hoc tt. nec obstat txs. in lg. si aliena interpretatur lg. 10.

10. in princ. ff. hoc tt. in quo ex Sabini et Cassij sn. docemur in h. tt. 27

otractu emptionis, et venditionis initiu traditionis ad bonam fidem

esse expectandum, quia resp. subintelligi in eo txu vocula etiam, ut

sensus sit etiam traditionis tempore spectandam esse bonam fidem,

cum de initio otractus opertum sit, bonam fidem requiri in empt.

et venditione ut agnovit Accursius ind. lg. 10. et post cum alios quos

classicos. Cuj. lib. 23. qq. Pap. ind lg. cutto. 44. §. et si possessionis

et lib. 44. Pauli ad edictum ind. lg. 7. §. qui bona fide Duarenus

ad nostrum tt. cp. 1. in fine Valencia lib. 1. illustr. tractu 3. cp. 4.

ex n.º 17. Unde apparet ex iure civili usucapione non interrum Iure civili super-

pi lt mala fides sequeniat, sive vera sit mala fides quae veniens mala fides

otingit p scientiam rei alienae, sive sit psumpta p denuntiationem non vitiat usucaps.

iudicialem et litis otextatione, neque enim habet usucapionem licet veniat a litis

impedit. lg. si post acceptum 18. de R. V. leg. penult. pro empt. otextat.

ita docent ultra authores in superioribus laudatos Duarenus

ad hunc tt. cp. 2. Donellus et Cuial. lib. 9. cp. 17. et Connanus

lib. 3. comm. cp. 13. et Pinellus in auth. nisi tricennale C. de

bonis maternis ex n.º 11. et Barbosa in Rub. C. de pscripte

30. vel 40. annorum a princ. Sarmiento lib. 2. select. cp. 10. Fachi

neus lib. 1. otrovers. cp. 64. Asin in lg. 1. C. de usucap. p empt. 56

ex n.º 19. multi apud Barbosam in ep. ultimo de pscript. =

= Ex quo substineri non pot. procedit eque

sn. Donelli d. cp. 17. existimantis in rebus mobilibus etiam de in rebus mobili

iure civili bonam fidem p totum otinuum tempus usucapionis bus, ac immobili

requiri, quia haec opinio aperte impingit in lg. 2. §. si ser- bus on. Donell. ob

vus 10. cum seqntibus pro empt. et in aliis textis superius viis existimantis.

numero relatos, in quibus expresse docemur absque ulla

distinctione rerum mobilium et immobilium bonam fidem

tantum in initio exigi. ergo frustra ubi lex non distinguit nos

distinguere volumus otra doctrinam txs. in lg. de ptio §. de

publician in rem actione, neque ratio Donelli tanta est, ut nos

UVA.BHSC

adigat, eius distinctione admittere dicebat Donellus, simulatque

q. re mobili possidens agnoscit alienam esse. non mittere. Ideo committit furtum. nisi celet eam et occultet.

quis scivit rem mobilem alienam esse, et eam detinet, furtum committere. unde eius usucapionem inhiberi tanquam furtivam. sed haec doctrina falsa est, quia non aliter fit furtiva, quam si sciens alienam esse, distraxerit eam ut Iustinianus in § quod autem 3. unde ait inst. hoc titulo lege 2 lege sciens 7. C. de usucap. pro emptore. caeterum si apud se detineat animo implendae usucapionis, quam ex iure civili implere poterat etiam superveniente mala fide fraudem non facit, nec furtum committit inspecto iure civili. deinde quo ubi non est occultatio fraudulenta rei, etiam si detur detentio rei non datur furtum lege qui vas 48. § quod si dominus 3. de furtis ergo sola scientia rei alienae furtum non inducit, uno casu sententia Donelli erit vero nempe, si qui incidit in malam fidem rem incipiat celare et domino subducere, ne illam apprehendere possit, tunc enim procul dubio furtum fit per contrectationem et occultationem rei d. § quod si dominus.

Interpretatur lex 40. §2. de adq. possess.

Nec obstat textus in lege si de eo 40. § servum 2 de A. P. quia ibi non negatur furtivam fieri rem, quam emptor ab initio bonae fidei expost facto celat, et occultat, solummodo negat Africanus clam possideri, quia verius est ex praecedenti titulo emptionis possidere, cum nemo sibi ipsi mutare possit titulum possidendi, sive causam possessionis neque in melius, neque in deterius non solum 33. § quod vulgo. hoc titulo lege 2 § 1. pro herede, ut ad rem sentiunt Connan. d. cap. 13. n.° 6. Osual. ad Donell. d. cap. 21. litt. e. Cuiacius tractatu 7. ad Africanum in d. lege 40. Mello de usucapionibus 1. p. cap. 2. n.° 9.

57.

Differentia inter adquisitionem fructuum, et usucapionem.

Notanda est etiam hac in re insignis differentia inter adquisitionem fructuum, et usucapionem, nam bonae fidei possessor non aliter fructus suos facit, quam si bona fides perseveraverit per totum tempus quo fructus nascuntur crescunt, maturescunt, et percipiuntur. lege quaesitum 40 lege bonae fidei 48. § in contrarium per totum de A. R. D. rationem differentiae est facilis, quia usucapio in iure civili

UVA.BHSC

desitit, et est stinuus res, sive stinuata adquisitio, quae simulac incepit, Beneff.º iuris pficitur quandiu durat posessio osualdo. d. littera c. sed adquisitio fructuum ex facto pendet, idest ex bonafide possidentis, solum non propter bonam fidem et fructus sceduntur ex re aliena, ut sstat ex § si quis a non dno insta, de rerum divis. cum similibus cum quo quotidie nascuntur, et quotidie crescant, ut dicitur in lg. 1. § interdum de usufructu acrescendo. sequens est. ut supueniens mala fidei ante pceptionem fructuum impediat eorum adquisitionem: qui bonafide 23. de A. R. D. ita Cuj. tract. 7. ad Africanum ind lg. quaesitum 40. Gadeus in lg. bonae fidei 109. nº 52 de verborum sign. Gifanius. ind. lg. bonae fidei emptor 48. ex nº 9. Donellus lib 4. com. cap. 24. et Carranza de partu cap. 3. § 1. nº 7. qui agunt de expositione txs. in lg qui scit. 25. § ultimo. de usuris addendi Bich. ind. § si quis a non dno nº 9. osuald. ad Donellum ubi proxime littera 9 Amaya lib 3. observ. cap. 2. nº 40. Couarr. lib 1. var. cap. 3. nº 7. ne immoremur in re quae ad nos non ptinet

bona fides at capiendos fructus per singula momenta requir

58 Sed contra hanc doctrinam obstat txs. in lg. si ancillam 4. pro suo, in quo supponitur aliquem emisse ancillam furtivam bonafide, eamque scepisse, et peperisse apud bonae fidei posessorem, in quo casu partus usucapi pot. neque enim furtivus est, ut ex professo dico in feriato selectione de lege athinia inpe. 4. sed posessor antequam usucapio spleretur cognovit matrem furtivam esse partemque ad se non spectare, quaesitum est, utrum procedat usucapio partus et Pegassus existimabat procedere quia bonafides in initio sufficit, sed Pomponius ita distinguit, si posessor absolute cognovit ancillam alienam esse, sed nesciuit, cuius esset, vel cum scisset, non potuisset dnum certiorem facere, procedere usucapionem recte existimat, quemadmodum si dnum certiorauit apud se ancillam, et partum esse, et dns distulit pettere quibus in casibus usucapionem procedere affirmat, sed si eum

Infertur interptao ad textum in lg. si ancillam 4. pro suo.

UVA.BHSC

posset dn̄s certiorare n̄ fecit, s̄d apud se ancillam furtivam et partum retinuit usucapionem n̄ procedere obstanter tradit reddit. q̄d rado: quia ex quo incepit possidere cum scia rei alienæ nec dn̄s certiorem fecit, incipit clam possidere, et dessinit possidere pro suo quo possessio clandestina opponitur possessioni pro suo, ut recte docet Cuj. tr. 7. ad Africanum in l. de eo q°. §. si servus de adquirendo poss. ecce textus in quo de iure civili n̄ sufficit bona fides ab initio g°. falso est p̄dicta s. s̄d ut respondeam, animaduerto, illam legem loqui in tt°. pro suo qui

q̄ usucapiet tt°. pro suo dessinit usucapere per super venientem malam fidem n̄ ex mera mala fide s. q̄a deficit tt°. pro suo

tantum consistit in opinione eius, qui rem aliquam tanquam propriam retinet, quam existimat ad se ptinere ex aliqua iusta causa, cum revera ad eum n̄ spectet. itaq̄ tantum nititur iusta stimatione possidentis. l. Proculus 67. de iure dot. l. si existimans 48. hoc tt°. l. homines 3. pro suo. de quo dicam infra sect. 2. cum g°. hic titulus nitatur in stimatione iusta possidentis, eiusq̄ bona fide, ubicumq̄ deficit hæc ~~in~~ iusta stimatio, et bona fides, deficit p̄ consequens titulus pro suo et incipit rem retinere sine cā, et sine tt°. nisi faciat diligentem sufficientiam dn̄s certiorando, quo eludit malæ fidei suspicionem, ut dicitur in l. 5. tt°. 29. P. 3. itaque hæc lex est exceptio præcedenti doctrinæ et solum locum habet in tt°. pro suo, s̄d in ceteris, qui veri sunt tituli; et durante etiam post supervenientem malam fidem retinendum est sufficere bonam fidem in initio usucapionis. Prævenerunt Antonius Faber in rasti ad textum in l. si ego. 11. §. interdum de publiciana donell. lib. 5. com. cp. 29. et Carranza d. cp. 3. de partu §. 1. ex n°. 47. quamvis aliter Acursius in d. l. 4. glossa fin. et Mello d. 1. p. cp. 2. n°. 9.

et Hæc tn̄ iuris civilis obser
.59. uād in melius mutata est iuris Pontificij dispos. ubi cavetur, ut possessor malæ fidei ullo tempore n̄ p̄scribat, sive mala fides adsit, in inchoando usucapionem sive superve

UVA.BHSC

29

superveniat quocumque tempore antequam impleatur. quae [?] pr. ex cap. vigilanti 5. cap. si diligenti 17. cap. veniens 19. cap. ultimo de praescriptionibus et cap. 1. eod. tit. in 6. cap. possessor. 2 de regulis iuris in 6. docent eam omnem differentiam agnoscentes praeter classicos antequiores. et Balbus, Covarr. ind. reg. possessor. 2. p. 8. 11. Menochio Illustr. cap. 74. Faquineus lib. 1. stroverss. cap. 63. et sequentibus Petrus greg. lib. 40. sintagm. cap. 8. ossuald. ad donell. lib. 9. cap. 17. littera e. Assin in vulg. de usucap. pro emptore n.º 226. et sequentibus cum alijs congestis ab Augustino Barbosa ind. cap. ultimo et a dno nostro Gratiano d. cap. vigilante ratio iuris Pontificij potentior est, ut patet quod propius salutem animarum decernit, nam quamvis non omnis retentio rei alienae furtum sit, si desit occulta retentio et substractio, nihilominus tamen semper est iniustitia alienum retinere contra voluntatem dni, et contra praeceptum illud naturale alterum non laedere suum cuique tribuere ideo quae contra ius naturale sit et iniusta nulla iuris civilis constitutione permitti, aut honestari possit. l. 9. probrum 42 de verborum signif. ergo stante iniustitia ex parte possidentis lex civilis non potuit usucapionem permittere, neque dubitat Romanos iurisconsultos et imperatores illo iure christianos usos fuisse. respondeo enim in prima parte ex n.º 21. in hac re ut in alijs pluribus deceptos fuisse in cognitione veri iuris naturalis, quippe ut dicam sequenti sect.ª solummodo requisierunt bonam fidem, et iustificatione tituli id est ingressus qua semel interveniente et postea admitteretur, non nocebat usucapioni, nam titulus semel iuste adquisitus non desinit iustus esse, nec mutatur lt. mala fidei superveniat. l. 9. si de eo 40. §. si servus de A. R. d.º itaque dispositio Pontificia praeferenda est etiam in terris ecclesiae temporaliter non subiectis, ut sustinent ultra sup.ª citatos Petrus Barbosa in Rubrica de praescript.e 30. vel 40. annorum. ex n.º 39. et in l. 9. sicut 3. ex n.º 35

Iure Canonico superveniens mala fides usucap. que prescriptionis vitiat

UVA.BHSC

Arcularius volum. 2. select. disp. 22. tessi 6. littera A. Barbosa ind. cp. ultimo n. 9. et si contraria sententia levi tri fundamento defendere vellit consul. ubi proxime

.60.

exponunt tex. in cp. placuit 16. q. 3. et in cp. 1. de prescriptionibus

= Sed contra hanc pars vulgo. costat tex. in cp. 1. de prescriptionibus, in quo episcopi qui ad orthodoxam fidem converterit ecclesias hereticis erroribus possessam si per triennium eam fouerit custodierit et possederit, sibi lucri facit, et propriis diecessi agregat, quamvis sciat ad aliquem Metropolim pertinere, cui par magis quam similis est tex. in cp. placuit 29. 16. q. 3. in quo si ecclesia a cismaticis usurpata, episcopum habeat catholicus, sed desidem, qui omnino non curet, et alter confinis eius requirat, si per sex menses in desidia permaneat, is, qui ad fidem convertit parro chiam sibi adquirat, differentia, inter utrumque textum ne videat contraria est, quod in cp. placuit requisitus fuit primo proprius episcopus ob cuius negligentias alter lucrifacit sibi illud, quod gremio ecclesie adquisiuit, et in cp. 1. nulla precessit admonitio quare in cp. 1. triennium requiritur, et in cp. placuit sufficit semestre tempus. Nunc sic, utrobique datur scientia rei aliene et procedit prescriptio ergo de iure canonico cum mala fide procedere potest respondetur in hisce casibus non tam esse prescriptionem, quam premium laboris et penam negligentie proprii pastoris. nec arguitur mala fides, ex eo quod quis sciat locum illum alienum esse scit enim simul esse incultum et ab hostibus fidei possessum. quare potius laudanda est diligentia eius, qui plebes ad fidem convertit, quam eius simulatur de mala fide neque enim alieno invadit, qui ad inculta accedit l. qui agros. C. de omni agro desserto lib. 11. quare iustitia fuit permissio scilicet in predictis textibus qui nec fouent malam fidem nec supponunt peccatum. docent Innocentius Cironius ad tit. de prescriptionibus Illustrissimus Lopez 2 tomo catene moral. lib. 9. q. 23. art. 5. n. 6. Assin in rubrica

UVA.BHSC

rubrica C. de usucapione pro empt. nº 226. et seqnti Gro
nº ind cp. 1. de praescriptionibus nº 4. quibus huic sectioni
finem imponimus, quia de praescriptione longi temporis, et
longissimi ex professo egimus 1. p. e. ex nº 18.

Acceptionis et divissionis tituli

Sectio secunda

.61.

Acceptio et divissio tti.

Secundo post bonam fidem requiritur titulus ad usuca
pionem imo bona fide requiritur praeuiantis ad iustificationem
tituli, quia sine eo omnis possessio improba est. lg. improba
7. C. de adquirenda poss. quemadmodum sine tto iniusta dy Impba poss.º sine
citur inlg. nullo. 24. C. de R. V. nam possessio, quae sine tto. ê.
causa iusta legibusque aprobata aphenditr instar valen
tis est. lg. ultimo C. unde Vi. sed operae ptium est explicare
quid sit titulus, et unde dicitur, titulus dicitur a tuendo q. sit titulus
quasi titulus varrone teste in herculae, itaque olim mili
tes dicebantur tituli; quia patriam tuebantur, ut tradit
festus Pompeius, et dixi lb. 1. opusc. cp. 24. nº 6. quia qui
ex iusta causa veluti emptionis, vel permutationis rem
tenet, quasi iuris potestate et assistentia munitus est.
dicitur etiam titulus causa quae est ratio tenendi possidendique
rem, interrogatus enim cur rem possideat, respondet quia
emi, quia donata accepi et contrarius qui sine causa
rem possidet, praedo est, et interrogatus cur possideat res
pondet, quia possideo l. nec ullam 13. §. 1. de petitione
haereditatis lg. 2. C. eod tto. Rursus tituli induplici sit
differentia alij perpetui, alij temporarij. sunt autem tempo duplex tt.º alius
rarij, ex quibus rem ad tempus possidemus veluti causa temprarius, et alius
locati, comodati, pignoris, aut precarij, qui neque ad translatio perpetuus
tionem dnij neque ad causam usucapionis sufficientes sunt
quia nemo ex his nanciscitur possessionem ut credat se

se dnũ esse lg. quecunque 13. §. 1. de publiciana. lg. si servus 22 §. is, qui pignori de noxalibus actionibus. lg. pignori 13. hoc tit.º lg. 1. C. in quibus causis cesset longi temporis prescriptio. lg. 2.º C. de prescriptione 30, vel 40.º annorum lg. 1. C. comm. de usucapionibus. lg. cum notissimi §. final. C. de prescript.e 30. vel 40. annorum perpetui sunt ex quibus eo animo rem nanciscimur ut perpetuo penes nos, heredesque nros permaneat. lg. pro soluto 46. hoc tit.º lg. 1. pro dote et tituli perpetui ea vis est, ut vel dnũ transferat statim si a vero dno originem habeat, vel causet usucapionem, si ab eo ortum habeat, qui se dnũ esse creditur. lg. clam bus. 74 de contrah. empt.e

Titulus perpet.s qui transfert dnũ, et prebet causam usucapi.

.62.

Conclusio.

Titulus qui ad usucapionem necessarius est ex lg. 12 tabull. quem cum hac conditione illam introduxit et non aliter ut constat ex princ.o inst. et ibi Theophilus hoc tit.º lg. pro soluto. 46. hoc tit.º lg. nullo 24 C. de R. V. lg. si nullo 6. C. de adquir. possess. lg. diutino 4. C. de prescriptione longi temporis 10. vel 20. ann. lg. ultima C. de usucap. pro hered. lg. ultima C. ne de statu defunctorum. docent Francisc. Balb. in lg. Celsus 27. hoc tit.º multi apud Osual. ad Donellum lb 5. com. cp. 14 littera c. et Couar. in reg. possessor. 2 p. §. 9 o pro traulerus volum.e 2. select. disp. 22 thesi 5. Molina de iustitia et iure tracta. 2 disp. 64 et Petrus Gregor. lb 40. sintagm. cp. 12. Assin in rubrica C. de usucap. pro empt.e exn. 221. Mella 1 p.te de usucap. cp. 2 n.º 6. cum seqntibus

63.

Recensentur tit.i

Omnis titulus qui perpetuus sit, est habilis ad usucapionem, et possit reduci ad has species quidam sunt universales, veluti titulus pro herede, et titulus pro dote, et si qui sunt similes ex quibus patrimonium universitatis transferatur qualis est societas vel comunicao omnium bonorum lg. 1.a pro socio. Alij sunt particulares veluti pro emptore et pro soluto lg. pro soluto. 46. hoc tit.º ex causa permutationis, quem similis est emptioni lg. 2. C. de rei permutao ex causa adiudicationis iudi

Titulus universalis ut hereditas, acceptio et simil.

particularis ut emptio.

UVA.BHSC

iudicialis. lg. si p errorem. 17. hoc tt.º iuncta lg. cum putarem 36. familiae erciscundae ex causa transactionis lg. penultima C. de usucap. p empt. ex causa stimaris, titi quae similis est emptioni. lg si propter. 22 vers. qui litis. de actionibus rerum amotarum. lg. 2. §. ultimo iuncta lg. 3. pro empt.º vel si ex noxali causa servus tradatur, ei, cui nocitus est, vel abeo ducatur iussu ptoris quia n.º defendebatur. lg. 3. cum sequentibus de publiciana. Alij sunt tituli lucrativi, ex quibus rem sine patrimonij dispendio possidemus, veluti pro legato, pro donato, pro derelicto, quas omnes species enumerant, lt n.º eodem stilo Donell. et Petrus gregor. Mella et alij sup.º laudati Cuj. in lg. celsus, et in lg. pro soluto 46. hoc tt.º Balduinus et franciscus Broeus in §. error inst. hoc tt.º — Titulus autem ad usucapionem vere praecedere debet quoniam error tituli lt falsae causae usucapionem n.º parit lg. celsus. 27. hoc tt.º §. error. inst. eod. vg.º in titulo pro legato, ex quo nulli alij procedit usucapio, nisi ei, cui legatum est. lg. 1. pro legato. ideo in cuius persona legatum n.º ssistit, quia testamenti factione destituitur usucap.io pro legato n.º pot.º lg. nemo. 7. eod. tt.º per contrarium si vere legata res est, et testator decesserit, qui n.º sit dnus. rei tutat, si legatarius bonae fidei possessor sit existimitq.d mortui testatoris esse n. v.º aliena l. ea res q. sic intelligenda eod tt.º iuncta lg. Pomponius 13. §. sed et legatario 10. de A. P. lg. sticho. 36. de usufr. legato. neque offendimur iuris regula, qua docemur legatum rei alienae ab ignorante testatore relictum inutile esse, §. n.º solum inst. de leg. nam quamvis n.º valeat respectu rei ut legatarius exigere posit, si appareat alienam, valet tn.º respectu tituli et iuris, quod testator habuit, ut legatarius iure suo usucapere posit, et continuare coniungereque defuncti tempus cum tempore suae possessionis. eodem modo de titulo pro

Titulus particularis

f. por ee lucrativus

lgt. f. donat.

64

De veritate tituli

Error falsae causae usucap. n.º parit.

Dett.º p lgto

intelligitur lx. §.

p lgto.

UVA.BHSC

Id quod dicitur de titulo pro soluto — pro soluto. philosophandum est. non enim eo usucapitur, nisi quod solutum fuit vere debitum: nihil tamen refert utrum species debita soluatur an aliud pro ea soluatur volente creditore lg. pro soluto 46.

hoc titulo de titulo etiam pro herede dicendum est quod nemo usu

De titulo pro herede — capere potest nisi qui heres institui possit, et testamenti factionem habeat lg. ultimo pro herede. Rursus cum hereditas vere debita sit et testator iam sit mortuus, quia viventis cum non sit hereditas. lg. pactum 19. lg. licet 17. C. de pactis. arg. textus in lg. heres 32. lg. cum minorem 27. de adquir. hereditate neglecto titulus. lg. 1. ff. eod. in quo illa vulgaris se offert difficultas quomodo titulus pro herede habilis esse possit ad usucapiendum cum heres usucapere non possit, quod defunctus non potuit usucapere

Titulus pro herede tunc habilis est ad usucapiendum cum duriguradre in hereditate inueniuntur quæ nec nacten nec ciuiliter [illegible] possidet — ut in specie probat textus in lg. 1. C. de usucap. pro herede et dixi supra n.º 7. Respondeo tamen quasdam res in hereditate solere inveniri tamquam hereditarias, quæ revera hereditariæ non sit et nihilominus tamen manent in cumulo bonorum neque eas defunctus possidet ut malæ fidei, vel scia rei alienæ ad heredem descendere possit, et tamen ipse heres est, qui inchoat usucapionem non alio titulo quam hereditario et hic est casus tituli pro herede lg. 3. ff. eod. titulo Donellus libro 5. com. cap. 14. Petrus greg. libro 40. sintagm. cap. 12. Cæterum si defunctus eas possedit, vel naturaliter, vel ciuiliter, aut procedit usucapio ex titulo defuncti iure accessionis, successionis quod aut non poterit propter vitium à defuncto extractum, ut dixi d. n.º 7. adeó quidem, ut si ásmodata, deposita, vel locata defuncto in hereditate inveniatur heres usucapere non potest nisi bonæ fide extraneo vendat, et causam usucapiendi præstet. lg. potest 36. ff. §. aliquando h. titulo

69

De suo herede existente = — = Sed controvertitur authores, utrum sui heredes existentes pro herede usucapere possint. negat Accurs. et ferè omnes antiquiores in lg. 2 C. de usucapione pro herede, et in lg. 2. §. ultimo. ff. eod. et Couar. d. 2. p. §. 5. n.º 3. Donellus libro 5. com. cap. 14 ubi alios recenset Osualdus littera

littera I. affirmant cumanus in d. lg. 2. §. ultimo viglius in
§. sui inst. de hered. qual. et differ.º foreatulus dialogo 36.
n.º 5 cumanus lt.º 40. om. cg. 5. cuius in d. lg. §. ultimo. Arias Pi — n. dari usucap. pro herede
nello 2. p. rubricae C. de bonis maternis ex n.º 38. quibus etiam — in suis heredib. seqq.
vv. assentiri osuald. ubi proxime et treuterg. d. disp. 22. — fundam.ta probari
thessi 5. littera H. fundamento negantium sunt quia in suis he
redibus non datur successio, sed continuatio dominij lg. in suis 11. de
liberis et posthumis unde deducunt neque esse hereditatem, neque
testamentum utrumque quasi disertis textibus. in d. lg. 2. C. de
usucap. pro herede et in d. lg. 2. §. ultimo ff. eod. titulo sed contra
rie sententiae assertores validioribus fundamentis nituntur quia — D.a sent.a verior
lt. non sit successio inter patrem et filium, datur tamen hereditatis — amplectitur. seqq.
ius, et quidem fortius, nec strictius vinculum filius potest privare — fundam.ta
iure heredis, quare suus heres dicitur non minus, quam extra
neus, ut constat ex §. sui aut. inst. de hered. qual. et differ.º — Pinel. 11. 9. tuetur Gomez
§. ita demum inst. de hered. quae ab intestato defer. immo heres — 1. var. cp. 3. n. 20 licet aliis
appellatur filius. lg. ex facto 17. §. ultimo. ad Senat. consultum — fundam.tis et cp. 9. n. 19
trebell. et Iuvenalis satyra 14. ibi

"Si damnosa senem iuuat alea, ludit et heres.
"bullatus paruoque, eadem mouet arma fritillo

Deinde quia si in extraneis noua adquisitio hereditatis est
titulus habilis ad usucapionem, lg. non solum 33. §. ultimo. hoc t.º
non est ratio, quare noua adquisitio administrationis et plenij
dominij non sit sufficiens titulus in suo herede. denique quia usu
capio tamen versatur circa res alienas. lg. sequ. 4. §. lana hoc
t.º sed in rebus alienis in hereditate paterna inventis a pa
tre non denique possessis nullo ratio continuationis dominij considerari potest.
igitur deficit antiquorum ratio. qua sic retenta non obstant textus — intellectus lex 2. C.
expensi pro contrario. non primus ex d. lg. 2. C. de usucapione — de usucap. pro herede
pro herede. respondent enim iam relati alij sensum esse illius
legis, nempe cum existit suus heres alium extraneum usucapere
non posse pro herede, ratio est quia existentia facit heredem suum

Ime rag. ñ percipiolz. cy quassi 30. de fidei com. libertat. e ubi est heres, alig
meliors ratiles dich. in g. xistere ñ pot. lg. gd. d. §. vni duo de reg. iuris ideo existen
tu aug. z. vni. de red. quatt. et def. 4 A3. te suo in extraneo titulus pro herede dari ñ pot. ñ etz obstat
txs. ind. lg. 2. §. vltimo vbi si pater filio in potestate exis
Intellegit lx. 2. §. vlt. pro herede. tenti res aliquas donauit et tradidit bona fide possessor exis
tens suus heres patri vsucapere ñ pot. titulo pro herede, sed
rad est, quia donao manente patria potestate ñ magis sus
tit, quam inter viry et vxorem manente matrimonio. lg.
1. §. si vir vxori. A. D. lg. 1. §. 2. pro donat. adeo quidem
vt ipso iure, nec morte patris cofirmatr. donec imperator
Iustinianus sanxit contrariy in lg. donaoes. 25. C. de donat.
inter. quare post mortez patris mansit improbatus titulus
precedentis donationes, nec filius sibi ipsi per successioneq mu
tare potuit causaz possessionis, ut dicitur. in §. anti ex quo
pendet intellectus vltimi §. ut notat et explicat cuj. in d.
Intellegit lx. 9. C. de postlimo. reuers. §. vltimo. denique ñ obstat txs. in lg. captiuy C. de postlimo.
et redempt. in quo supponitur filio suo existente res here
ditarias posse vsucapi nam procedit datis tris habilibus
existentia ignor. ex parte vsucapientis, veluti quo existima
uit filiu apud hostes existentem defunctu esse, ut recte exis
timat. Donelly d. 2. p. nº 42 quo in casu procedit vsucapio
pro herede, sed tto. putatiuo, quod dicitur pro suo, de quo iam inci
66
piendy est agere
De tto. pro suo.
c. Quamuis error falsz causz
vsucapionez ñ pariat, tri si probabilis, et iustissimo erroris
causa sit, vsucapio procedit, ñ quidez sine tto. sed quodam gene
rali, qui ceteros comitatur, et appellatur pro suo. lg. celsus. 27.
Hoc tto. probabilis, e iustissima cao erroris est, quando proce
Ttto. generale pro suo intelligitur quo alius infert. causa erroris. ñ quo duo sibi capiens sumit ab ipso. dit ex facto, et traditione alterius, qui rem soluit ex tto. legati
debiti, aut alio quocumque lg. homine, lg. vltimo in fine pro
suo, iniusta et improbabilis cao erroris est, quando quis errorem
sibi sumit, ñ ab alio illaty si veluti absque alterius tradi

UVA.BHSC

33

traditione possideat rem existimans falso sibi traditam esse. exemplis magis res illustrabitur, usucapio pro dote non potest procedere nisi res ex causa dotis revera tradita sit, et matrimonium constiterit. lege 1. §. ultimo. pro dote. ceterum si de facto matrimonium præcessit, quamvis de iure non valuerit, et quia in stractum matrimonii subest iusta causa ignorantiæ, usucapio ex titulo pro suo locum incipit habere lege Proculus 67. de iure dotis, quam ubi explicui in feriato selectione ad legem attinentem 1. part. itaque si matrimonium celebratum non fuit non subest iusta causa ignorantiæ et tunc nec titulus pro dote, nec titulus pro suo locum habet. quia nulla probabilis causa ab externo facto illata potest considerari quod si matrimonium præcessit, quamvis invalidum habet usucapiens iustam causam erroris et ideo titulus pro suo succedit. ex quo facile exponitur textus in lege 2 pro dote ubi si res æstimata in dotem data sit, non potest incipere usucapio ante nuptias, neque ex titulo pro emptore, quamvis æstimatio similis sit emptioni lege plerumque 10. de iure dotis, neque ex titulo pro dote, neque ex titulo pro suo, ratio est quia æstimatio rerum dotalium neque vicem dotis, neque vicem emptionis gerit, donec matrimonium consequatur lege 10. §. si ante. iuncta lege 3. lege stipulationem 22. de iure dotis. nec pro suo potest quis incipere usucapere, donec saltem de facto matrimonium præcedat cum iusto errore, et bona fide recipientis. aliud exemplum potest sumi ex titulo pro legato. ex quo nemo potest usucapere, nisi cui revera legendum sit lege 2 et 3. pro legato. ceterum si aliena res legata sit extraneo legatario ignorante testatore quod legatum non valet. §. non solum instit. de legat. vel Titio legata sit, et duo sint Titii, quo etiam casu legatum inutile est propter incertum voluntatis testatoris lege duo sunt Titii 30. de testam. tutel. vel si testator vivat et heres existimans decessisse tradiderit legatario usucapio pro suo locum habet, quia in his omnibus casibus heres, qui

Illustratur exemplo tituli pro dote

Intelligitur lex 2. pro dote

Aliud exemplum tituli pro legato

UVA.BHSC

tradidit. est qui infert errorem, ne legatarius sibi sumit. lg. pro legato 4. lg. ea res. 9. cum requisiti pro legato. in quibus et in lg. ult. eod. tit. ponitur titulus pro legato loco tituli pro suo. ideo quod plerumque Iurisconsulti utuntur titulis specialibus pro generali, qui in eorum locum succedit. ut notant Cuj. ad d. lg. ultimam Petrus gregor. lib. 4. Sintagm. cap. 12.

67. ¶ Per contrarium observo in tit. pro derelicto non posse considerari generalem titulum pro suo, nemo enim est qui usucapienti inferat errorem, sed ipse per se sibi sumit ex quo exponitur textus in lg. i.d. quod. 4. lg. nemo. 6. lg. si quis merces 7. pro derelicto, in quibus docemur, id tantum posse usucapi pro derelicto, quod revera derelictum est, at si occupans pro derelicto falso existimet, neutiquam potest procedere usucapio. lg. si quis merces ex navi iactatas eius levandae causa invenerit, quamvis existimet derelictas esse, usucapere non poterit quia a nemine derelictae fuerunt. est etiam aliquid speciale quoad titulum pro suo in emptione et venditione, neque enim sufficit, quod error sit illatus ab alio, veluti ab eo qui se putat venditorem, debet enim maior et probabilior causa erroris intervenire lg. si existimans. 48. hoc tit. lg. 2. §. 1. pro emptore. probabilis error reputatur, si servus, aut procurator meus, cui rem mandavi emere sine vitio furti nactus ad me detulerint fingentes emptionem celebratam esse quia alieni facti satis probabilis causa erroris reputatur lg. quod vulgo 11. pro emptor. lg. ult. in fine pro suo notant ossualdus ad donellum lib. 1. cap. ult. litt. L. et lib. 9. cap. 19. littera B. Cuj. tract. 7. ad Africanum in d. lg. 11. rationem differentiae tantum reddere Cuj. ubi proxime Brocus et alii eius discipuli in §. error. inst. hoc tit. illis tamen omissis dicendum existimo, ideo in hoc contractu maiorem causam erroris requiri, quia constat consensu utriusque et unius quasi reciproco facto, quare non potest dare iustam erroris causam ex sola traditionis vendentis, cum debuisset emens etiam assistere contractui, quod diversum

Margin notes:
In tit. pro derelicto negatur conveniri tit. pro suo
Intelligitur lex. 6. et 7. eod. tit.
In tit. pro emptore adest specialitas.
Intelligitur lex 48. h. tit.
Rationem differentiae

UVA.BHSC

diversu militat in legato, et in alijs titulis, qui tm̃ ex varius liberatione ꝑficiuntur, qualis est titulus pro donato. lg. 10. pro donato, in quibus sufficit si errorem inferat tradden̄s q͡ᵃ ipse solus est qui causat titulum ut deco qui soluit, dicitur ind. lg. si existimans 48. 68

specialis ttᵍ pro suo.

Titulus etiã pro suo spe-cialis est, q͡ᵈᵒ deficit alia causa specialior traditionis, ex qua quis rem habere vel usucapere possit. vg. res quæ nullius in bonis sᵗ. et ab aliquo occupantur, pro suo possidentur, quales sᵗ. aves, feræ, bestiæ, lapilli et gemmæ in littore maris inventæ, quæ ꝑ alluvionem accedunt, et partus fructus q͡ᵈ rerum qui ñ possidentur ex titulo, quo res possidetur, s͡ᵈ pro suo lg. 2. lg. si ancilla 4. pro suo. ideo q͡ᵈ emptio matris est remotus titulus possidendi partum, præbetque occasionem, s͡ᵈ titulus proximus et immediatus est titulus pro suo. lg. qui ꝑ partum 9. cum seqn̄ti pro emptore ut notant Amaya lib 3. observat. cp. 1. §. 4. ex nº 9. Carranza de partu cp. 3. §. 1. hic titulus specialis aliquando statim transfert dnĩu, aliquando solum usucapiendi conditionem. arg. ex lg. clavibus 74. de contr. empt.

ttᵍ quæ celo terra et mari capiuntur possidentur ꝑ suo

Dnĩu transfert, si vere res nullius erant, quæ fuerunt occupatæ vel si ancilla quæ partum edit in dnĩo erat possessoris. Cæterum si quis in littore maris lapillos invenit rudes et impolitos, quos de novo eiectos esse existimavit, cum revera ab alio prius occupante deperditi fuissent, dnĩu statim ad quiri ñ pot. s͡ᵈ usucapione indiget, qui occupavit, et hic est cassus, in quo specialis titulus pro suo necessarius est ad usucapionem. in p̃senti exponendi essent tx̃s. in lg. 2 §. si á pupillo et in §. si á furioso pro emptor. et in lg. s͡ᵈ etsi 1. §. Marcellus de publician; s͡ᵈ ab istis abstineo, quia ex professo eos explicui in selectione typis mandata de prohibita usucap. rerum pupilli minorum q͡ᵈ. .69.

ttᵍ ꝑ suo aliq͡ᵈᵒ transfert dnĩu. + usucap͡ᵈⁱ cog.

Ex his respondendi sunt

errores antiquorum circa ttᵐ ꝑ suo.

UVA.BHSC

antiquiores, quos sequuntr Franciscus Balbus. ubi. Celsus 27. hoc tt.o ex n.o 13. Couar. in regula possessor 2. p. § 8. ó prio qui existimarunt solam bonam fidem ex iusto errore causatam absq. titulo sufficientem esse ad usucapione, nec tituly necessariy esse existente bona fide, quam etz opinione sequuntur ex Neothericis Azor in rub. de usucap. pro emptor. n.o 13. Santclara interpretationy iuris cp. 21. n.o 5. sd hec doctrina in ipsis triis peccat, quia ubi datur iustus error erit titulus generalis pro suo. qui n̄ minus sufficiens est ad usucapione, quam cęteri speciales. reprehendendi etz sūt idem antiquiores, qui censebant tituly pro suo n̄ sufficere ad usucapione, nisi aliy speciale omitteretur ut dixit Petrus Barb.a cy multis ad rub. C. de pscript.e 30. vel. 40. annorq ex n.o 101. ē ad legem si quis emptionis n.o 35. ē sequtibus debuerūt enim dicere tituly pro suo ex iusta causa erroris succedere in locy tituli veri specialis, quia si verus occurrat tituly pro suo abundabit, tandem notandy est hunc tituly pro suo ex iusto err.e causaty esse quem vulgo dicunt titulum coloraty, nempe quando ab illo causatur qui ob aliqua ~~vam~~ causam propriy tituly dare n̄ pōt, veluti ab eo qui oferendi Beneficiy vel presentandi ad ecclesiam ius n̄ habet, et tn̄ ofert vel presentat, ē qui suscipit bona fide recipit patiens errore, ab illo colaty, de cuius tituli effectu late agunt Nicolaus garcia de Beneficijs p. 12 n.o 242. cum sequtibq Alex. ludouicus decisi.e 289. ē ibi oliueriq ex n.o 15. ē Vterque satis eleganter decisi.e 900. Barbosa ubi. spectit 6. C. eod tt.o ex n.o 91.

.70.. — In psenti quęri posset, utry in omni pscriptione titulus necessariq sit. sd hęc q.o profligata manet supra 1. p. n.o 27. 35. et seqtibq videlicet pscriptione, quę nititur facto et possessione pscribentis tituly requirere. s.c vero in pscriptione actiony, quę solo

UVA.BHSC

75 .71.

Solo silentio aduersarij stanti est.

Succedit inuesti- De t[itul]o p[re]sumpto

gare, an detur titulus p[re]sumptus in iure, ex quo posit p[ro]cedere p[re]scriptio, quae posessionem requirat. quam questionem largiter agitant authores nostri. sed ut nos pro more ad breue compendium redigamus p[rim]o asserimus titulum necessarium requisitum esse ad usucapionem ex parte usucapientis, quare ab eo probandum est, qui illo nititur, quia cum in facto consistat non p[re]sumitur nisi probetur, ut vulgo docemur. ex l[e]g[e] nullo 24 C. de R. V. et meliori textu in l[e]g[e] diutina 4. C. de p[re]scriptione longi temporis 10. vel 20. annos. omnis enim qui in aliqua qualitate se fundat eam probare tenetur. l[e]g[e] 2. de probat. l[e]g[e] 1. de exceptionib[us] l[e]g[e] qui accussare 4. C. de edendo. c[a]p. 1. de clandestin. desponsat. l[e]g[e] 38. t[itul]o 2. P. 3. docent in-tris Balboa ad t[itulu]m de p[re]scriptionib[us] q[uaesti]o 3. n[umer]o 52. Richardus in lecturis ad t[itulu]m de adquirendo hered. c[a]p. 16. n[umer]o 25. quare non pot[est] ex sola p[re]sumptione titulus induci nisi vere in-teruesserit. difficilior est questio an si p[re]stat[i]o aliqua facta sit longo tempore, veluti decennio, (quod longum tempus in iure dicitur l[e]g[e] si cum fideicomissa 16. §. stricto, qui et [...] a quibus manando notat ubertim osualdo. ad donellum lib. 4. c[a]p. 10. littera f. nouissime Albericus gentil. in tractu de tempory appellat[ionis] c[a]p. 10.) presumatur titulus, cuius virtute posit procedere p[re]scriptio absque alia tituli probatione. in qua et[iam] asseuerandum est ex sola p[re]statione et transcursu temporis, neque presumi titulum, neque usucapionem procedere, ut diserte p[roba]t[ur]. ex l[e]g[e] si certis annis 28. C. de pactis, in qua ex longa p[re]statione non presumitur stipulatio, quae est titulus obligationis. illud dicendum est, si p[re]statio ipso facto fuit a debitore expressa c[aus]a aut t[itul]o soluendi, veluti si soluit usuras p[er] decennium, et expresit rasonem, quia debebat ex causa expressa quae tunc stipulationis interpositae, tunc enim quamuis stipulatio non

Marginal notes:

titulo presumpto numquam p[ro]cedit usu-capio

nec longa prestatio supponit t[itulu]m obligat[io]nis

ex l[e]g[e] 28. C. de pactis

nisi prestatio fiat cum expressione causae.

[...] facit t[itulu]m

n. appareat, psumitur intercessisse e continuatr e geminatr esse
sione solumentis lg. cum de inver vers. 6. de usuris e in ali

et cui alimentory (margin) mentis sufficit brevius tempus veluti trieny. lg. 1. c. de fidei

prestatio. ubi tenetur (margin) comiss. in quo alimentorg favor relucet, neque eius decissio ad

super trieny (margin) diegneidas tradenda est, ut recte notat. Cuj. lib. 19. questiony

Pap. ind lg. 6. Gifanius ind. lg. 1 quinimo hec presumptio
tituli decennio in ducta, et ex stinua possessione nata tri
geserunt ad iudiciy sumariy manutentionem ut docent Bar
nabas Cornazanus decis. 243. Gaspar Ro. de annuis reddi

possio decenio quiscum (margin) tibus. lib. 1. q. 19. ex n. 6. cetery ad iudiciy plenariy proprie

super ad iudicy su (margin) tatis e ut obligaõ ppetuo fundetur requiritur longiqua redi

mariy n adplenariy (margin) tuy susceptio idest n. minus quam p triginta annos ut ex lg.

libibus. 20. C. de agricol. e censit. lib. 11. docent Gaspar
Ro. ubi pxime Amaya in lg. 3. cod de apoch. publ. ex n.
33. Balboa d. q. 3. n. 54. et sequentibg qui disputant
n censibg e alys annuis pstationibg cum multis quos re
ferunt. addendi etz si. pro horu textuy explicatione Dich
d. cp. 16. ex n. 48. usque ad finiem. Solorzanus de iure

.72. (margin) indiary. 2. tomo. lib. 1. cp. 1. n. 31.

explicat. lex 3. pro donato (margin) Sed pro coroni de obstant
txs. in lg. si inter 24. de donat. inter lg. sed et si. 25. eod.
lg. si vir 3. pro donat. in quibg si vir uxori stante ma
trimonio donauerit usucapio procedit, Atqui donad inter
viry e uxorem moribg Roman. inprobata est. lg. 1. et 2. de
donat. inter ergo ex tto. inprobato tegr usucapio. Accedit in

Intelligitur lex 1. § item si vir pro donato. (margin) hac parte difficilis txs. in lg. 1. §. item si vir pro donat. in quo
dicitur usucapionz n. procedere, sed hec difficultas, quamuis
multy torserit veteres interptes n. est admoduy gravis
quia distinguendi sunt duo cassus, primus est, quando ma
ritus donauit rem propriam uxori, si vellit illa, usuca
pere, vel stante matrio, vel diuortio seguto n. pot. quia
lt rem possideat. lg. 1. §. si vir de A. P. tu possidet

UVA.BHSC

possidet ex improbata causa in rustog. ltº. nec ipsa pot. sibi mutare causam posessionis, nec titulq sibi quærere, cq abinitio inutilis fuisset. lg. si. illq 33. §. quod vulgo. hoc ltº. lg. 2. §. 1. pro hæred. lg. nemo. C. de A. P. at vero qd maritus uxori rem alienã donavit, valet donatio, qr n fuit donator factus pauperior. lg. si sponsus. 5. §. siquis. lg. de fructibus 17. de donat. inter, et trẽ procedit usucapio ex titulo valido d. lg. 3. cq supra allegatis. neque obstat dicere mulierem in mala fide esse cum existimet donationẽ n valere, qr ad valorem tituli magis inspicimus, quod in veritate est, quã quod in opinione. lg. 2. §. si à pupillo 15. pro emptor. maxime qr uxor sperat ofirmandã donaõẽ, et validam futuram morte mariti. lg. cum hic status 32. de donat. inter docent post Acurs. Duar. fab. et alios classicos. ossuald. ad donell. lb 5. cp. 6. littera G. et cp. 14. littera B. valla. lb 1. illustr. lr. 2. cp. 7. scipio gentil. de donat. inter. lb. 2. cp. 29. Asim in vutor de usucap. pro emptor. nº. 222. et seqnti. legem si extraneus 44. de donat. inter exposuit in selectione ad leg. atthineam 1ª. parte.

Res pia a marito donata usucapion procedit leg. si sit aliena. qr n fit pauperior

In inspect. tl. plus ẽ in verit.e quã in opin

Sectio 3ª. De otinua posessione

73

Tertiq requisitq ad usucapionẽ necessariq est posessio otinua, sine qua usucapio n procedit, nec vetus pscriptio usucapioni proxima de qua loquimur. lg. 3. lg. sine posessione. 25. lg. iusto. 44. §. ultimo. hoc ltº. denique 15. lg. nec utilq 20. lg. ait. Prætor. 23. §. item ei cum seqnti. ex quibus caus. maior. cp. si diligenti 17. de pscriptionibq docent covar. in regul. posessor 2. p. in prid fere p totq maxime nº. 7. franciscus Balbus de pscripe. vlt pe. 3 principali. Asim in vutor de usucap. pro emptor. ex nº. 90. Melle 1. p. de usucapionibq. cp. 2. ex nº. et donell. lb 5. om. cp. 14. Petrus gregor. lb 40. sintagm. cp. 8. ex nº.

UVA.BHSC

exrº. 3. P. Molina de iustitia et iure tract. 2. disp. 62. ptotus Lessius lib. 2. cap. 6. dubit. 2. et alij in transcursu refferendi.

.74. Hoc requisitum tanquam primum et principalis exegit 12. tabull. lex cuius memini supra 1. p. nº. 4. per illa verba usus authoritas fundi Bienium, ceterarum rerum annus esto. et quamvis verbum usus latius pateat, quam verbum possessionis. significat enim quasi possessionem rerum incorporalium. lg. 1. §. 1. et 2. de itinere, actuque privato. lg. 1. §. ultimo. de aqua quotid. et estiva ut dixi 1. p. nº. 2. in fine que proprie non possidentur. lg. 3. in princ. de adquirenda possess. tamen author. prudentum ita receptum fuit verbum usus legis 12. tabull. ut solam possessionem significaret, que vero esset, idest rerum corporalium, maxime post legem scriboniam que sublata usucap. servitutum ut latius dico in selecte. typris mandata ad leg. scriboniam nº. 1. et 2º. cum olim non minus res incorporales per usum caperentur, quam corporales per possessionem ut docent Marcus Liclama lib. 2. memb. ecloga. 6. Galvanus de usufr. cap. 12. nº. 2. cuius antiqui iuris vestigium extat in lg. usucapionem 9. hoc tit. ubi consultus ait. usucapionem Intelligitur lg. 9. h. tt.º recipere maxime res corporales. quod adverbium denotat aliquando res incorporales usucapi et omissis varijs acceptionibus veluti antiquorum, qui interpretantur dumtaxat. Cuiacijque existimat implastum esse Triboniani propter novas Iustiniani institutiones. Assinij ubi proxime nº. 55. qui interpretatur utique et Brissonij de verbor. signif. verbo max. dicendum est, adiectum esse predictum adverbium quia cum olim tam servitutes, quam libertates absque usu possent usucapi, et lex scribonia tantum substulisset usucapionem servitutum mansit permisso usucapio libertatum licet incorporales sint. lg. 4. §. ultimo hoc tit. ut explicant Liclama d. ecloga 6. Mello d. 1. p. cap. 6. pagina 13. §. ultimo. Ramos in lg. servitutes 24. nº. 17. de servitutibus, de quo in presenti esset disputandum

UVA.BHSC

De captivo

disputandum nisi quod ex professo agimus ind selectione.

Ex hac ratione fit captivum
apud hostes existentem usucapere non posse, nempe quia non possi-
ret et sine possessione usucapio non procedit. d. lg. denique 29 cum
lg. sequenti lg. aut Praetor. 23. §. 1. Item qui 2 ex quibus causis
maior. lg. si servus. 16. de interrogationibus in iure faciendis
lg. cum heredes. 23. §. de A. P. lg. neque servus. 11. lg. is, qui pro
emptore 15. lg. iusto err. 44. §. ultimo hoc tit. lg. in bello 12
§. facti de captiv. et postlim. reversis. Neque obstat, quod supponitur Intelligitur lx 23. §3
ind lg. Praetor. 23. §. hi plane §. dare veteri domino actionem ex quibus causis maior
rescissoriam contra usucapionem perfectam ab eo, qui apud hostes
existitat, ex quo pot. deduci captivum usucapere posse. nam
respondetur aliquando contingere ut captivus usucapiat, non
quidem per se sed per subiectas iuri suo personas: quo in casu Captivus per subiectas
dicimus usucapionem captivo procedere, quia in eius utilitatem personas pot. Usucape-
cedit, et necessariam esse veteri domino restitutionem quod usuca- re
pionis. quod ut probe intelligatis, sciendum est olim contro-
versum fuisse inter Marcellum et Iulianum utrum captivus ad-
mitteret possessionem rerum, quas per servum, vel filium possidebat
quemadmodum amittit possessionem earum quas possidebat per dissentio contr. Mar-
semetipsum? Marcellus existimabat omnium ex eo quo ami- celli et Iuliani
sisse possessionem quia servum ipsum desinebat possidere, nec
possumus possidere per eum quem non possidemus lg. 1. §. sed
et per eum de adquirenda poss. lg. 1. §. idem Vivianus 46
de vi et vi armata, quae ratio adeo placuit Antonio Fabro
in iurisp. tit. 11. prid. 8 illatione 9. ut hanc opinionem Mar-
celli portulerit. Iulianus contrarium censuit, nempe non
interrumpi possessionem, nec usucapionem earum rerum, quas cap-
tivus possidet per subiectas iuri suo personas, quia non est
verum non posse possidere per servum quem non possidet, sed Si servus Captivus ab
haec regula tunc recipienda est, quando servus ille ab alio alio possidetur. desinit
incipit possideri lg. 1. §. per servum corporatr. lg. si me in fine. Usucapere

UVA.BHSC

vacua 34 in fine de A. P. lg. si cui 25 § licet vulgo de
liberali causa itaque ex causa peculiari pot. incipere per
servum possidere, et usucapere etiam dum in captivitate exis-
tit d. lg. iusto 44 § ultimo hoc tit.o lg. bona 22 § quae
peculiari lg. si postliminio 29 de captivis. ex ceteris vero causis
quamvis non posit incipere possidere tamen retinet possessionem
quam in civitate per eum adquisierat d. lg. iusto § ultimo quae
76 omnia latius explicui lib. 6 opusculorum cap. 11 per totum

De haereditate iacente

— Fit etiam secundo, si strictius iuris
rationes intueamur, haereditatem iacentem usucapere non posse, quod cum
persona ficta sit lg. mortuo 22 de fideiussoribus, expers corporis
et animi non possidet lg. haereditarie 68 de furtis lg. 1 § scaevola

Haereditas iacens non possidet

si is, qui testamento liber esse iussus est lg. 2 de crimine expilat.
haered. lg. 2 tit.o 14 P. 7 quod dicitur in lg. quaerit de A. H.
haereditatem iacentem quasi possidere ius pignoris, quod in eo
possidebat in quam residebat de impropria et abusiva po-
ssessione accipiendum est ut agnoscat ibi Bart. n.o 3 et post
eum Cuiac. lib. 23 quaestionum pap. in d. lg. iusto § et si possessionis
Valencia de adquir. haereditate cap. 2 ex n.o 13 et lib. 1 illustr.
tract. 2 cap. 4 n.o 11. Benigne tamen receptum fuit, ut mortuo posse-
ssore, quamvis neque haeres, neque haereditas iacens in possessione

Haereditas iacens benigne et si non possideat continuat defuncti usucapionem si non incohat

succedat lg. cum haeredes 23 de A. P. nihilominus haereditas iacens
continuet defuncti usucapionem, imo non numquam illam compleat
antequam adeatur lg. cum miles 30 ex quibus caus. maior. lg.
numquam 31 § vacuum 5 lg. captam 40 lg. iusto 44 § nondum
5 hoc tit.o lg. 2 § etiam 18 lg. qui cum pro haerede 6 § ultimo pro
emptore, quod etiam casus captivitatis complectit, namque si rem
aliquam possidebat per subiectas iuri suo personas antequam
ab hostibus caperetur, et ab hostibus captus, postea redijt, sibi
usucapit. quod si apud eos decedat, cum videatur decesisse
in instante captivitatis ex eo instanti exoritur haereditas
iacens, quae complet usucapionem, vel continuat, ut haeres captam p

UVA.BHSC

afficiat. Deinde si per se metipsum possidebat, statim desijt possidere, nec si reddit usucapere pot. cum per captivitatem interrupta sit possessio, si vero apud hostes decessit, totum tempus captivitatis hereditati iacenti attribuitur, et ideo per illam continuat et completur usucapio. d. lg. iusto. §. ultimo. ex qua doctrina facile exponitur tex. in lg. si is, qui pro emptore 15 hoc eodem tit.o quam exposui d. lib. 6. cap. 11. Haec usucapio hereditatis iacentis sine ulla prorsus possessione procedit ex iuris benignitate. d. lg. captam et d. §. non dum ut observant Cumanus et caeteri ibidem Cuj. lib. 19. Pauli ad edictum in lg. 2 de publici.a et tr. 7. ad Africanum in lg. si decem 40. §. 1. de A. P. Pich ad tit. de adquir. heredit. cap. 2 ex n.o 9. Valencia eod. tractatu cap. 2 ex n.o 13. et lib. 1. illustr. tr. 2. cap. 4. n. 11 et tr. 3. cap. 4. ex n.o 9. Assin in rubrica de usucapione pro emptore ex n.o 154 procedit tamen nisi dum iacet hereditas ab alio sit res occupata interrupta non reatur possessione, hereditas non pot. continuare usucapionem. lg. Pomponius 13. §. quaesitum 4. de A. P. lg. possessio 20. hoc tit.o d. lg. 6. §. ultimo pro emptore notant Osuald. ad Donellum d. lib. 9. cap. 20. littera y. Assin ubi proxime n.o 156.

Haec tamen usucapio continuatur si ab alio res interim non possideatur.

.77.

De fideicommis. univers.

Haec eadem aequitas ad casum fideicommissarij universalis extensa fuit, qui usucapionem captam a defuncto continuat, vel complet hereditatis iacentis, et postea per heredem adeuntis, antequam sibi hereditas restituatur et possessionem rerum hereditariarum apprehendat. lg. cum sponsus 12 §. 1. de publician. si quaeratis quare haec eadem aequitas in captivo non admittatur, respondet probabiliter Ant. Faber in leg denique 19. ex quibus caus. maior. non esse casum captivitatis tam dignum providentia iuris, quam casum mortis, quia non est tam frequens. interrumperentur enim saepissime usucapiones, nisi hereditas iacens illas continuaret. Non tamen pot. incipere usucapere etiam per servum hereditarium, nisi ex causa peculiari d. lg. iusto. 44. §. non dum sic intelligendo hoc tit.o quod etiam benigne receptum

Intelligitur lg. 12. §. 1. de publiciana

vide Gomez var. cap. 5. n. 13 in f.

Ratio cur continuetur usucapio heredit. iacentis et non captivit.e

Servus hereditarius ex caa peculiari pot. incohare usucap.

intelligi lex 45. §. 1 de h. tto.

fuisse asserendum est, nam scribit, quod defunctus usucapere non incepit, neque hereditas iacens posset incipere, cum defunctum omnino representet. lg. pscriptio 45. §. 1. hoc tto. ut censent ita utrumque textum accipientes. cuj. utrobique et Valencia nuper laudatus, itaque propter rem adquisitam a servo hereditario ex causa peculiari et n. aliter publiciana competit, quia et usucapio locum habet in lg. sicut aut. 9. §. ultimo de publiciana, neque obstat lex seqns, quae indistincte loquitur, quo refferenda est ad servum municipum, de quo in fine §. loquutus fuerat jurisconsultus ut latius dixi in academicis ad ttm de adquir. poss. cp. 4. ex n.° 18.

.78.

De debitore, et precario.

Creditor et q. precar. possidet. vere possident

Eandem benignitatis rationem intueri possumus in debitore, qui rem aliquam, quam usucapiebat, pignori dedit creditori: creditor enim vere possidet et ipse pscripsit dessinit possidere lg. quaecumque 13. §. 1.° de publician. lg. si servus 22. de noxalib. ut ex professo fundat Valencia lb. 1. illustr. tr. 2. cp. 11. p totum et nihilominus debitor continuat usucapionem lg. 1. §. p servum corporatur lg. qui pignoris 36. de adquir. posess. lg. servi 16. lg. n. solum 33. §. qui pignori hoc tto. quod favorabiliter debitori pstitum fuit, ne propter traditionem pignoris effectu usucapionis careret, ut ius dictis textibus docemur. Unde si debitor a creditore ipso pcario rogat possessionem, facilius procedet usucapio si enim potuit sine ullo possessione usucapere, melius usucapit recuperata quali quali possessione lg. si aliena 29. lg. cum et sortis 39. de pignor. actione. d. lg. n. solum 33. §. ultimo. lg. 2. C. de distractione pignorum idem dicendum est de eo qui accessit precario possessionem. lg. Pomponius 13. §. is, qui pcario de A. P. lg. de accessionibus 14. §. 1. et si de diversis tempor. pscript. ut dixi d. cp. 18. poro explicat textus in lg. qui a servo. 16. de oblig. et act. qui solet reputari difficilis in hoc tractu.

Nihilominus debitor et q. prec. possit usucapere etsi sine poss. humanit. ratē

UVA.BHSC

Procedit etiam ex eadem Benignitate decissio tex. in lg. rerum mixtura 30. §. labeo. hoc titulo. in quo si tegulas, quas possidebam in iunxi edifficio meo et in tempore quo parum superverat ad usucapionem complendam, veluti decem dies, continuatur usucapio, cum verum sit desinere tegulas possidere lg. qui universas. 30 de A. P. cui textui varias solutiones assignarunt. Osualdus ad Donelly lib. 9 cap. 12 littera e. Assin. in § dicta rub. ex n.° 63. illis tamen omissis agnoscendum est, cum Bart. et Castr. in d. §. labeo. Alex. et Iasson n.° 16. in lg. 3. §. labeo de A. P. ideó sine possessione usucapi tegulas, quia parum tempus in consideratione non est. lg. si fundus 16. de fundo dotali. sed quod consultus docet, si decem dies superrit, exempli gratia accipiendum est non stricte, quia modicum tempus latiore significationem accipit, et docent Cuj. de prescriptionibus et Iris cap. 7. Albericus gentil de appellationibus temporis cap. 10. — explicat lg. 3 § labeo. titulo.

80 De accessionibus posessionum

= Ex eadem equitate fluxerunt constitutiones, quae accessionem successionemque posessionis ad complendam usucapionem induxerunt. de qua materia agit in §. diutina 12. inst. hoc titulo. et nos ex professo egimus lib. 3. opusc. ad lig. de accessionibus 14. de divers. tempor. prescriptionibus. sed ut eam sine ullo vestro dispendio ad Breve compendium redigamus, notandum est posessionem defuncti, quamvis morte finiatur, conjungi cum posessione, quam heres denuo nanciscitur, et sic hanc continuari ceptam posessionem a defuncto. d. §. diutina lg. cum milles. 30. ex quibus caus. maior. d. lg. de accessionibus 14. §. 1. quae in successoribus universalibus olim tamen recipiebantur, postea veró constitutione Severi et Antonini (aut veri, ut emendo ind lg. 14. §. itaque 2.) constitutum fuit ut etiam accessio posessionis daretur inter quoscumque successores particulares, veluti emptorem, et venditorem permutantes — accessio posessionis in universalibus successoribus equitate introducta est — postea vero haec equitas introducta fuit recipienda ad successores particulares

UVA.BHSC

donatorum, et donatarii, siue primi sint siue secundi, aut tertii §. inter emptorem 1. inst. hoc tit. lg. dolia 16 §. 1. de contrah. empt. lg. Pomponius 13. §. praeterea 2. lg. si seruus 14 in prin. et §. 1. de A. P. lg. si homines 19 hoc tit. lg. si duobus hoc tit. unguam 6. et lg. pen. pro totas de diuers. tempor. praescriptionibus lg. 19. tit. 23. §. 3. oportet tantum quod possideat, qui vult

q. Vtitur accessione debet possidere

vti accessione alterius quia nisi possessioni adquisitae possessio auctores accedere non pot. lg. Pomponius 13. §. penult. de A. P. et haec olim ita obseruabantur in praescriptione longi temporis non vero in vsucapione annii vel biennii quo propter equitatem introducta fuit accessio nec necessaria in tam breuis temporis cursu sed cum Iustin. temps. bie-

accessio lg. non vtebatur in vsucap. sed tm in praescriptis hodie in vtrisque

nii in decennii vel biennii commutasset transformando vsucaptionem in praescriptionem exinde statutum fuit, ut accessio possessionis in vsucapionibus locum haberet. lg. unica vers. hoc tantummodo. C. de vsucap. transform. imo et proficit ad vsucapionem rerum mobilium siue triennalem vt colligi pot. ex d. §. diutina et ibi Theophilus inst. hoc tit. de sucessione in vitia auctorum egi sup. nº 7.

.71.

quibus modis amittatur possessio

Vnde apparet, neque morte neque translatione rei vsucapionem interrumpi: tunc igitur interrumpitur quando possessio ab vsucapione amissa fuit vel ab extraneo fuit occupata et hanc realem interruptionem vocat Caius in lg. natur. 5. hoc tit. quam ut breuiter illustremus de amissione possessionis quasi per indicem dicendum est amitti

Recensentur plures modi quibus poss. amittitur

possessio si possessio longo tempore eam non repetierit. lg. furtum 37. §. 1. hoc tit. quia longo silentio pro derelictione est lg. si finita 15. §. non aut. 21. de damno infecto. longum autem tempus decennii dicitur ut notaui sup. nº 24 idem est si deposuerit animum possidendi, expresseque dixerit, se nolle possidere lg. 3. §. in admittenda 6. lg. si quis vi 17. §. haec est differentia. lg. qui vniuersas 30. §. item 4. de

UVA.BHSC

de A. P. lg. 12. tt.º 30. lib. 3. vel si rem, quã possidebat, amisserit ita, ut omnino ignoret, ubi sit. lg. 3. §. Nerua lg. Pomponius 12. lg. si id quod 25. eod. tt.º quod si vero de perdita non sit, sed per oblivionem non repetat, quis locus, ubi eam posuit, posessio non admititur lg. peregre 44. eod. tt.º item quod levandæ navis gratia in mare iactatus est, desini mus possidere. lg. interdum 21. §. 1. et sequentibus de adquirenda posessione, vel si res mobilis furto nobis subducatur. d. lg. naalr. 9. hoc tt.º lg. rem quæ 15. lg. si rem 47. de A. P. vel si dere immobili violenter deiecti simus. d. lg. 9. lg. 3. §. si quis nunciet. 8. cum sequenti lg. clam possidere 6. §. qui adnundinas. lg. quod meo nomine 18. §. penultº. et ultimo lg. si id quod. 25. §. 1. lg. peregre 44. §. ultimo cum lg. sequenti lg. quamuis 46. de A. P. lg. 1. §. sive aut. 24. et §. penultº. de vi et vi armata lg. penul. tt.º 30. lib. 3. quia in his omnibus cassibus, vel deficit animus possidendi rem, vel potestas accedendi ad illam, quæ est corporalis detentio. ex parte rei amititur etiam posessio, si extinguatur, veluti si tignum, aut mao aliquã apponatur ę dificio, extincta enim censetur per accessione, lg. qui universas. 30. de A. P. lg. vero mixtura 30. hoc tt.º lg. 1. §. ultimo de tigno iniuncto, vel si mare aliquid occupatus sit lg. 2. §. labeo 17. de A.P. et ita legendum est ind. lg. qui universas 30. nos desinimus possidere pro non, quam lectionem ut veterem et receptam agnoscunt. lex 23. tt.º 28. lib. 3. gloss. et ferè omnes antiquiores in dictis textibus Ant. faber in lg. si ager. 23. quibus modis usus fructus amitat. item si res posessa fiat sacra, aut religiosa, vel servus liber efficiatur. d. lg. 30. §. 1. et §. item 4. denique tradat rem alicui incapaci ad possidendum, veluti furioso, amittit posessionem quamuis alter non adquirat, quia ex traditione presumitur animus abijciendi eam d. lg. 18. §. 1.

UVA.BHSC

furioso de A. P. ni animus transferentis sditionatus sit, n° amittendi, nisi alter adquirat lg. si absenti 38. §. 1. cod. tt.° quos omnes cassus breviter attingo ut sciatis quibus mod amittatr posessio, et p consequens naalr interrumpatur usucapio quamvis potius supponendi essent, quam exponende, eos tri li bueverit, latius repettere potestis ex nris prelectionibus de adquir. posess. cp. ultimo p totum.

82.
De litis ctestaõe

Unde apparet per solam littis ctestatione usucapione non interrumpi lg. si post acceptu 18. de A, v. lg. Jullianus. §. proinde 6. ad exhibendu lg. 2. §. si rem pro emptor. lg. 2 pro donato. Verum tn est rescindi usucapione post ctestatione, cpletam si posessor succumbat, quia tempus sententie trahitur ad tempus litis ctestatae et res in ea causa reponenda est in qua erat, quando iudiciu cptu fuit, ut dicitr ind. lg. 18. si veró victus posessor litis stimatione substulerit usucapio nn rescinditur. d. lg. 2. § ult.° notat Amaya lb. 2. observ. cp. 8. ex n.° 9. Hanc vocant interruptione civile multi quos refferunt Osualdo ad Donellu lb. 5. cp. 21. littera C. Treuteruss. volumine 2. select. disp. 22. tess. ultima Assin in rubrica ex n.° 38. Covarr. in regula posessor 2. p. §. ultimo n.° 4. Alij rescissione usucapionis appellant, sd cu effectus idem sit, de noe parum est curandu.

Litis ctextatae ni interrumpit usucapio. s. rescindit victo posessore

83.
Utrum litis ctextatae interrupat prescriptione

Utru prescript. decem vel 20. annos p solam littis ctestatione, olim interrumperetur varie inter iuris auctores disputatur. negant Donellus ubi p xime et relati ab Osualdo ibi littera f. et lb. 20. cp. 9. Assin ind. Rubrica ex n.° 38. et 54. Afirmant Covarr. nuper relatus post antiquiores & Molina de iustitia et iure tract. 2. disp. 78. cuiss in recitationibus ad titu C. de p scriptione longi temporis trigenta vel 40. annos verss.° est et aliud discrimen Mello 2 p.° de p scriptionibus cp. 2. n.° 4. et 5. que sent.° nobis placet. qualicet p scriptio longi temporis eadem requisita

interrupit.

UVA.BHSC

requisita expostulet, quae usucapio, tamen effectus eius non dirigitur ad adquirendum dominium, sed ad extinguendam actionem adversarij ut dixi supra ex n.° 27. quare cum omnes actiones quae morte, aut tempore, pereunt, semel in iudicium deductae salvae permaneant lg. omnes 139. de reg. iuris. lg. ultima C. de praescriptione 30. vel 40. annorum lg. sciendum 58. de oblig. et act. lg. 28. de iniurijs consequens est, ut actio realis adversarij per litis contestationem perpetua maneret absque metu praescriptionis. Ad quam rationem non adverterunt nostri interpretes. deinde suadetur auctoritate iuris in lg. mere 26. C. de rei vind. lg. nemo 10. C. de A. P. lg. 2. lg. ne bona fide 10. de praescript.e longi temporis, in quibus expresse sancitur possessionem litis contestatione inquietatam non possidere perficeret ad longi temporis praescriptionem. et maxime ex lg. 1.a C. eodem titulo in qua si lis mota fuit, et omissa, quamvis ad dominium non perduceretur, qui praescribebat, nec potest veterem continuare praescriptionem nec novam incipere, novus autem dominus, quamvis possit illam inchoare et perficere ex propria possessione, tamen non potest uti accessione temporis autoris sui. unde non assentior Panormitano, Covar. et Moling supra laudatis existimantibus sententiam vel deliberatum animum interrumpendae praescriptionis desiderari ultra litis contestationem, quia haec opinio nullo iuris testimonio aut ratione fulcitur. ea tamen notanda est differentia inter interruptionem quae fit naturaliter per amissionem possessionis et quae fit civiliter per litis contestationem, prima enim usucapionem interrumpit absolute et quoad omnes. lg. naturaliter 5. hoc titulo quia sublata possessione deficit unum ex principalibus requisitis usucapionis. 2.a vero tantum operatur adversus litigantem non adversus alios, cum res inter alios acta, alijs non praeiudicet docent authores supra laudati et Faquineus lib. 8. controvers. 34. descendit etiam ex eadem ratione, alia differentia quia naturaliter interrupta possessio potest iterum inchoari, si usucapiens adquirat denuo possessionem cum bona fide. lg. si, is qui

Rao. cur.

probatur ex iure authoritate

intelligitur lex 1. C. de praescript. longi temporis

differentia inter naturalem interruptionem usucap. et civilem interruptionem

2.a differentia

UVA.BHSC

pro emptore §. siquis hoc tit.º lg. qui fundum 7. § qui bona fide

alia ratio mihi venit [...] 4. pro emptore interrupta vero p litteri contestatione iterum ab eodem vel eius herede restaurari n. pot. § lg. 1.ª C. de prescript. longi temporis. cui consonat tex. in lg. penultimo tit.º 29. P. 3. per petrata enim fuit actio adversarij p litteri contestatione, nec am plius tolli pot. ab eodem, nisi p prescriptione 40. annorum lg. ultim. C. de prescriptione 30. vel 40. annorum.

Et cum similiter litteri contes tatio ad interrumpendam usucapionem, vel prescriptionem necess.º esset, Xº differentiam supra positam postea Iustinian. in lg. 1.º §. ult.º lg. 2. et 3. C. de annual. exceptione, statuit omnes usucapiones prescriptionesque sive triennij, sive decem aut vi ginti annorum, sive longissimi temporis n. tantum litteri contesta tione, sed etiam citatione iudiciali interrumpi imo si pars n. appareat p protestatione factam coram iudice hec interrum puntur, cum qua venit decissio tex. in d. lg. penult.º P.tis, eoque iure utimur ut agnoscunt Covar. d. 2. p. §. 12. n.º 6. Molina d. disp. 78. vers. in __eventibus__. denuntiatio vero extraiudicialis facta á p.te neque impedit vitium, neque turbat progressum prescript.is nisi ex denuntiatione in malam fidem incideret lg. si fundus 17. sic intellijenda C. de rei vind. iuncto Pinello in auth.ca nisi triennale n.º 17. et sequentibus C. de bonis maternis.

Margin notes: ... omnes fiunt mala fide possessores lg. 25 § 7 de pe tit. heredit. et incurit usucapp. ex tit. bona fide § 15 § 2. tit.º

84.

hodie sola citat. par tis. interrupit usu capio, et prescriptio ex lg. 2. C. de annual. except.

.85.

quando dormiat prescriptio

Et quia tractatus affinis est et in praxi utilis, sequitur ut videamus qd. prescriptio, que currere cepit esset, sive ut pragmatici dicunt, dormiat quod est medium inter extinctionem et interruptionem, quam questionem examinant Arias Pinellus in auth. nisi triennale C. de bonis maternis. Petrus Barbosa in lg. si cui 3. de prescriptione 30. vel 40. annorum Franciscus Balbus de prescriptionibus 2. p. 6. princip. Petrus Gregor. lib. 40 syntagmatis cap. 6. Molina d. tractatu 2. disp. 29. Balboa mici. ex transmisso 10. de prescriptionibus. ex quibus veriora, et quae inviis auctor. nituntur, adducemus

adducemus. Primo q°. omne tempus hostilitatis, quo res ab hostibus occupata permansit, sub ducitur, et de putatur de tempore praescriptionis cap. primo actione 13. 16. q. 3. quod desumitur ex lege ultimo C. de postliminio cap. ex transmissa 10. de praescriptionibus quod videtur desumptum ex novella Valentiniani tit. 12 de episcopali iudicio, ut observavit lib. 6. opusculorum cap. 2. n. 4. cui cassui similis est cassus pestis in eisdem auctores. secundus cassus est pupillaris aetatis, quae etiam subducitur de omni praescriptione etiam tricennali d. auth. nisi tricennale, quae currit contra minores, cum ceterae breuioris temporis non currant contra minorem aetatem ex noua Iustiniani constitutione doque in lege ultimo C. in quibus caus. in integrum restitut. non sit necess. lg. 18. tit. 18. P. 3. lg. 9. tit. 19. P. 6. tertius cassus est, quando ecclesia destituta est pastore cap. de quarta 4. cap. auditis 15. de praescriptionibus vel procursum inutilem habet, aut suspensum. quartus cassus extat in cap. cum vobis 14. eod. tit. nempe ut tempore schismatis non procedat praescriptio contra ecclessiam Romanam. unde recte deducunt interpretes, neque aduersus iura regalia procedere praescriptionem tempore tyranidis. quintus cassus desumitur ex lege 1. C. de bonis mat. videlicet ut non curat praescriptio contra filium durante patria potestate in rebus aduentitiis, quas pater tanquam legitimus administrator alienauit. ultimus deducitur ex cap. quia diuersitatem 5. de conc. praeb. si is, contra quem praescriptio peragitur aliquo graui impedimento sibi consulere non potuit. unde deducunt praescriptionem non currere contra impeditum agere et tempus impedimenti deducendum esse ex tempore praescriptionis, quod magnam equitatem habet, et ex praedicto decissione Pontificia sustineri potest qualiter aut. sint legitima impedimenta tractat late Mascardus de probat. concl. 884. sed arbitrio iudicis hoc discutiendum committit cum iudicio Menochius de arbitrar. cassu 118.

42

tempore hostilitatis detrahitur praescriptio

et tempore pestilentiae

et tempore minoris aetatis

et tempore durante ecclesia

et tempore schismatis et thyranidis

et tempore quo res adventitia manet penes patrem

et tempore quo quis impeditus est agere

UVA.BHSC

30 Denique si talis res sit quae non possit possidere, nec potest usucapi veluti res sacrae religiosae et sanctae et quae publicis usibus destinatae sit sive Romae sive in quibuscumque civitatibus lg. usucapione 9. lg. praescriptio 45. hoc titulo lg. 2 gerro publico reffeciendo lg. praescriptio 6. C. de operibus publicis. §. 1. inst. hoc titulo neque res quae iure gentium publicae sit ut littora, ripae et fluvii d. lg. praescriptio 45. item neque res illae quae in patrimonium Principis redactae sunt, et eius usibus serviunt, ut horti Salustiani de quibus in lg. si servus 39. §. ultimo de leg. 1. quod postea novis constitutionibus extensum fuit ad quascumque res etiam privatas, quae in formam patrimonii Principis redactae sunt. lg. 2 C. comm. de usucapionibus lg. 1a et toto titulo C. ne rei dominicae vel templor. lg. 2 C. de praediis tamiacis licet contra quam partem solet opponi textus in lg. si quisquam 7. de diversis temporal. praescriptionibus in qua explicando non immoror, quia de illo acturus sum aestivis mensibus in selectionibus, quas ad hunc titulum paro, ut finem huic sectioni imponamus

Omnes hae res quae nequeunt usucapi, fugiunt praescriptionem.

Sectio 4a De tempore omnium praescriptionum

31 Eustatius gravis auctor apud Cuiacium et ex latinis Dynus Muscellanus Baro Oldendorpius et Cuiacium libros scripserunt inscripseruntque de temporum titulis qui in iure inveniuntur et Albericus Gentilis de temporum appellationibus ubi quaedam sparsim intertexuit de eisdem titulis et duo hispani nostri I. D. Perez de Lara et D. Didacus de Narbona latius egerunt de aetatibus ad omnes humanos actus requisitis, sed quamvis summa cum sedulitate rem tractaverint, tamen de praescriptionibus temporal. specialiter non disputarunt, quas iurisperito valde nosse expedit, quapropter ab illis stricte mutuantes et de nostro aliquid adiicientes sub brevi uberique compendio omnia praescriptionum tempora

UVA.BHSC

tempora vobis exponam, quæ res maioris erit utilitatis, quam subtilitatis. Nec antiquata exequar, sed quæ vel iure nro, vel praxi recepta sit. Primum q.º iudex, qui diffinitiuam sententiam protulit, quamuis illam mutare nō possit. lg. iudex 55. de re iudicata, tn̄ interpretari pōt. dubium, quod est in illa in eodem die, idest intra viginti et quatuor horas. lege Paul. 42. lg. cum quærebatur 62. eod. tt.º cp. Venerabili 37.§ 9. de off.º delegati, post diem v.º si pars interptaoem sententiæ pettat, pscriptione temporis sumouetur, docent et explicant post classicos. Bouadilla lb. 3. polit. cp 8. n.º 263. poster Dich. in manuductionibus ad praxim 2. p. §. 3. n.º 12. c

De die. Intra hoc tpus. pot iudex interpretari. postea nō

88

De triduo.

~ Præterea si ex mea arbore in fundum tuum glans, vel quicumque alius fructus deciderit, competit mihi interdictum, quo mihi liceat in fundum tuum ingredi glandis legendæ causa, si de damno tibi cauero, quæ facultas intra triduum mihi conceditur. postea submoueor tempore quia post triduum pro derelicto censentur fructus, aut putrefacti lg. Iulianus 9. §. glans. 1. ad exhibendum. lg. unico de glandis legend. lg. qui veneram 236. de verbor signif. apud nos iure antiquo, unus tn̄ dies pstitutus erat ad fructus colligendos. ex lg. 19. tt.º 4. lb 3. fori legum, postea tn̄ ex lg. 18. tt.º 28. p. 3. iterum tres dies ut iure cōi assignantur, quinimo. Gregor. ibi glosa 3. post Accurs. et Bart. censet si fructus duri sint, et tales nāque ut intriduo nō corrumpantur, posse dn̄um arboris etiam post tres dies, et dum extent, illos colligere, et prædicto interdicto uti. dicitque hanc opinionem æquiorem esse et in practica seruari. olim error aduocati, qui aliquid contra partis suæ factum dixit, intra triduum emendari poterat, postea tempore excludebantur. lg. ultimo. C. de errore aduocatorum. hodie tn̄ ex lg 8. tt.º 6. p. 3. correcta est prædicta decissio, et quocumque tempore, errorem lt emendare ante sniam tam aduocato, quam parti, quæ lex patrio desumpta fuit ex cp. ultimo de confessis. cp. olim 20. et ibi glossa verbo

Intra hoc tpus. postt colligi fructus in aliena area decisd. pa. tta. nō.

Et intra hoc tpus. pot aduocatus errores cōa partis suæ emendare postea nō.

UVA.BHSC

non reuocata de censibus.

De quinque diebus. — Apud nos ex lg. 1a. tt.o 18 lb 4. copil. in tribunalibus secularibus inferioribus intra quinque dies appellandum est, qui incipiunt currere a die quo parti intimatur ss. ut docent Azeued. in lg 1. tt.o 21. eodem lb 4. ex n.o 90. et 63. Paz in praxi 1. tomo 6. p. in proemio n.o 14. alter Paz in lg. 190. stili n.o 20. Pich. in manuductionibus 4. p. § 10. n.o 3. sed quia tempus ad appellandum praestitutum diuersum est pro diuersitate tribunalium sciendum est a decretis interlocutoriis auditorum chancellariae et supremi consilii intra triduum supplicandum esse, a sententiis vero diffinitiuis intra decem dies. lg. 1. et 2a. tt.o 19. lb 4. copilat. a iudicibus fraternitatis vulgo Alcaldes de la hermandad. intra eosdem decem dies appellandum est, nisi stylus in contrarium sit. lg 9. et ibi Azeuedus lg 48. et 49. tt.o 13. lb 8. copilat. quinimo et Parladorius lb 2 rerum quotid. cap. ultimo. 1. p. § 2. et 49. tt.o 13. lb 8. copilat. n.o 24. cum iudicio censet a laudo siue sententia arbitrorum secularium intra decem dies appellandum esse, non intra quinque ex lg penultimo C. de receptis arbitris. quae non inuenitur correcta per leges Regni. iidem decem dies dant ad appellandum in tribunalibus ecclesiasticis de quibuscumque sententiis, siue diffinitiuis siue interlocutoriis cap. cum dilectus 32. in fine de electione cap. quod ad consultationem 15. de sentent. et re iudicata cap. significauerunt 36. de testibus cap. sacerdotali 8. de appellationibus in 6. et vetere iure castellae acceptum erat in lg. 22. tt.o 22. p. 3. introductumque fuit ab imperatore Iustiniano nouella 23. de appellationibus cap. 1. auth. hodie C. eod tt.o cum antiquiori iure, si dominus litis causam agebat intra biduum deberet appellare qui vero pro curatorio nomine litti assistebat intra triduum lg. a sententia 5. in fine lg. qui ut suspectum 20. § 1. de appellationibus lg. eos 6. § sin aut. C. eod tt.o lg. 3. de appellationibus

Intra hoc tempus est appellandum a iudicibus secularibus.

Intra triduum est appellandum a sententiis interlocutoriis. a diffinitiuis intra decem dies.

a tribunali ecclesiastico intra 10. dies appellari

Iure antiquo dominus litis intra biduum appellabat procurator intra triduum

UVA.BHSC

appellationibus recipiendis. lg. 1ª. §. biduum cum sequentibus quando appellandum sit. Apostoli vero id est litteræ testimoniales appellationis intra quinque dies petenda erant. Paul. lib. 5. sentent. tit. 33. §. 1. ut optime explicant. Cuj. ibi et ad tit. 34. §. 1. Brissonius lib. 2. antiquitatum cap. 19. quamvis aliquale hæc testimonia confuderit Gratianus decreti compilator. in cap. biduum 29. et in littera quæ sequitur 2. q. 6. Denique appellatio sive secunda supplicatio, quæ ad Principem interponitur Apellacio. de las ex sententiis revissionis chancellariarum. con la pena de las mil y quinientas mil y quinientas doblas. intra viginti dies interponenfit intra 20 dies da est et fideiussio de duplis solvendis præstanda. lg. 1. tit. 20. lib. 4. compilat. notant Pich. d. 4. p. nº. 22. Paz in praxi 1. tomo. p. 7. cap. unico Villadiego in Politic. cap. 4. tit. de la segunda suplicacion á nº 225. et ad tit. 6. lib. 1. del fuero. Juzgo. his terminis transactis amplius appellare, aut supplicare non licet .90.

Post publicatas De sex diebus attestationes partium intra sex dies opponendæ sunt refutationes intra hoc tempus opponuntur repulsa testium, quo termino elapso amplius ad refutandum non admittitur. lg. 1ª. tit. 8. lib. 4. compilat. notat ibi Azeved Pich. tar. testium in manuductionibus ad praxim 1 p. §. 7. et 8. et alii practici.

Reus in iudicio conventus tenetur De novem diebus contestari litem confitendo aut negando intra novem dies ab extra die indicii alias pro confesso habetur et exceptiones proponere intra hoc tempus reus intra viginti dies sequentes, alioquin super illis non accipitur. lg. 1. tit. 4. lib. 4. compilat. lg. 1. et 2. tit. 5. eod. lib. verum hi. tunc de stylo non observantur. ut notant Covar. in practicis conventus e. contestatio alias pro confesso habetur cap. 2. nº. 8. Gregor. in lg. 8. tit. 3. P. 3. Pich. d. 1. p. §. 4. Carleval de iudiciis 2. tomo. tit. 2. disp. 1. plotas Villadiego in Politicis cap. 1. nº. 4. Retractus qui competit iure propinquitatis vel communionis intra novem dies continuos á die venditionis intentandus est. lg. 13. tit. 10. lib. 3. fori.

UVA.BHSC

legum. lg. 230. styli lg. 6. et 7. lib. 9. ordinamenti lg. 10 et sequentibus tauri lg. 9. cum sequentibus tit. 11 lib. 5. compilat. et in his ligibus omnes Regnicolae Villadiego in form. libellandi ex nº 140. Sich. incep. unico de successionibus abintestato

.91. §. 3. ex nº. 10.

De decem diebus intra hoc tempus qui constituit se soluturum debet solvere

De hoc tractatu egi sup. nº. 43. addendum est, cum qui constituit se soluturum pro alio, nec appossuit diem statim non teneri, sed post decem dies lg. promissor 21. §. 1. de constituta pecunia. Antonius gomez 2 tomo var. cp. 11. nº. 1. intra quindecim dies minor ecclesia vel Respublica

De quindecim intra hoc tempus debent in integrum restitui minores ecclesia adversus omissam probationem

debent petere in integrum restitutionem adversus omissam probationem, qui computantur a die publicatarum atestationum nec amplior terminus eis assignatur. lg. 3. tit. 8. lib. 4. compil. Gomez Vasq. lib. 1. praxis cp. 24. ex nº. 27. et quamvis Acevedus ibi ex nº. 43. censeat hanc leg. in tribunalibus ecclesiasticis non servari, ego possum testari de stylo tribunalium

De triginta diebus

Creditor qui vult contra apocham venire intra hoc tempus debet oponere exceptionem numeratae pecuniae

huius civitatis. creditor qui apocham securitatis debitori suo dedit sive ex mutuo, sive ex quacumque causa confessus se recepisse, quod debitor ei debebat, sive in pecunia numerata, sive in alia qualibet re, si vellit contra apocham venire dicens rem vel pecuniam traditam non fuisse intra triginta dies et non ultra auditur lg. in contractibus 14. §. super ceteris C. de non numerata pecunia, quod in praxi obtinet ut notant Gregorius in lg. 65. glosa 4. tit. 48. p. 3. et in lg. 9. tit. 1. p. 5. glosa 1. ubi multos adducit Hermosilla ex nº. 12. Antonius gomez tomo 2. var. cp. 6. nº. 7. et ibi Ayllon laines nº. 8. Vasq. d. lib. 1. cp. 24. ex nº. 36. de debitore opponente exceptionem non numeratae pecuniae dicam infra in Bienio. nº. 91. notanda etiam est constitutio greca quae extat sub tit. cod. de delatoribus lib. 10. qua cautum est ut bona fiscalia, quae ab alio detenta fuerunt, si incertus sit corporis possessor, ne statim occupentur a fisco sed triginta dies

UVA.BHSC

dies dentur, intra quos vocetur ad disceptationem iudicialem, cui constitutioni similis est lex 7. tit. 13. lib. 6. copilat. qua cavetur, ut bona, quorum domini non apparent (vulgo appellantur mostrencos) petantur intra annum et duos menses, quibus elapsis amplius dominus non auditur. notat Azevedus in l. 6. tit. 13. lib. 4. copil. ex nº. 55. et hoc exemplum addendum est in gl. nº 50. tandem ex l. 1. de agnoscendis liberis. mulieri quae a viro divertit et se ex eo remansisse pregnantem pretendit triginta dies continui assignantur a die divortij intra quos denunciet marito, se pregnantem esse, quo tempore elapso amplius non auditur; quod si maritus custodes non miserit, videtur partum agnovisse d. l. 1. §. denuntiare §. pena et §. dies. l. filius 9. C. de patria potestate Paul. lib. 2. sententiarum tit. 24. cuius rei legem Regni non habemus, sed de practica testantur Menochius de arbitrariis casu 369. Petrus Barbosa in rub. soluto matrim. 1. p. nº 18. Stephanus gratian disceptationum forensium cp. 269. nº 31 et 32. Carranza in dis. de partu cp. 1. ex nº. 39. illa veró quae morte mariti vidua permansit non habet tempus constitutum ad denuntiandum sed cum primum se pregnantem senserit, debet denuntiare heredibus mariti, vel ijs ad quos successio pertinet, ut custodes mittant iuxta formam datam in l. 1º. §. de inspiciendo ff. de inspiciendo ventre cum dixerit lex 10. tit. 6. P. 6. docent relati a Carranza ubi proxime et latius cp. 5. a princ. Covar. in pract. cp. 3. nº 6. Arias Pinellus in l. 1. 3. p. C. de bonis maternis ex nº. 48. de diebus quinquaginta noto tutores, vel curatores, qui intra centessimum lapidem sunt, debere proponere excusationes intra quinquaginta dies, vel si sunt ultra centum millaria debent intra triginta dies excusationem proponere, et hoc amplius itineris faciendi singuli dies cedentur pro singulis vicennijs millarijs, debentque litem per agere intra quatuor menses ut

Mulier divertens a viro intra hoc tempus debet denumtiari marito pregnantiam se

Vidua post mortem mariti quoque tempore pot denuntiari pregnantiam se heredibus

De quinquaginta diebus =
intra hoc tempus tutores et curatores debent proponere excusationes

UVA.BHSC

ꝯstat ex §. qui autẽ 16. inst. de excusationibus tutor. ubi interp̃tes. lg. scire 13. §. 1. lg. quinquaginta 38. eod. tit.º donell. lb. 3. cap. 9. et ibi osuald. littera s. et f. lg. 4. tit.º 17. p. 6. et ibi Gregor. vbo cinquenta dias.

.92.

De duobus mensibus

Si venditor nõ p̃stiterit ędilitiã cautionẽ in venditione servi, aut animalis nempe sine morbo esse, aut vitio, de qua in lg. 1. de ędilicio ędicto, emptor intra duos menses emptionẽ rescindere pot. lg. si venditor 28. eod. tit.º ulterius nõ auditur circa exigendã cautionẽ, sed pot. intra sex menses utiles ꝯputandos á die scię agere redhibitoriã actionẽ, ut p̃tiũ restituatr cũ omni interesse lg. sciendũ 19. §. ultimo. lg. cũ sex. 55. eod. tit.º lg. 2. C. de ędil. action. l. 65. et 66. tit.º 5. p. 5. quod si sex menses sint transacti intra annũ utilem agere pot. quanto minoris, nõ ut rescindatur venditio, sed ut p̃ ęquetur p̃tiũ ut ꝯstat ex dictis legibus et ex lg. ędiles 38. eod. tit.º notant Gregor. ad easdẽ leges p̃te et Hermosilla ad glosam 5. ex nº. 15. usque ad finem Antonius gomez 2 tomo. var. cap. 2. nº 48. Morla in emporio tit.º de emptione et vendit. p. Molina tr. 2 de iustitia et iure disp. 353. His actionibus proxima est, alia quę proponitur in lg. quod si nollet 31. §. siquid ita 22 eod. tit.º in illo pacto, si res empta sit, ut nisi placuerit, redhibeatur nõ n. p̃ęfinito tempore sexaginta dies utiles emptori ꝯceduntur, ut rem redhibeat sed si tempus p̃finitũ sit, servandũ erit pactũ ꝯtrahentiũ lg. 42. tit.º 5. p. 5. docent Covar. lb 1 var. cap. 9. maxime nº. 3. Gregor. in d. lg. glosa 1.ª et ibi Hermosilla late falcidus et classici in lg. 2 C. de pactis inter emptorẽ et venditorem Azevedus in lg. 1 tit.º 17. lb 9. nº 138. et sequenti. Vazquez d. cap. 24. nº 92. etiã tutor, quiiam cępit administrare tutelã vel curam intra duos menses tenetur eam collocare licito fęnore, vel prędia utilia emere, aliás ad interesse pupillo

Intra hoc t.pus pot emptor ꝯducere omnis caut. ędilitiã.

Intra 6 menses agitur redhibitoria actiõe ꝯcernẽs animal morbosũ

Et intra annũ pot agere quanti minoris

Intra hoc t.pũ adimpleri pactũ ut res redhibeatr in diffinito t.pre

Intra hoc t.pũ tenetur tutor pecunias iusto fenori collocare

UVA.BHSC

pupillo tenetur. si negligens fuit. lg. tutor 7. §. usurę de administratione tutorę. in initio vero tutelę sex menses conceduntur. lg. si tutor 15. eodem titulo notant Cuj. lib. 9. observ. cap. 12. Baeza de decima tutoris. cap. 2. n.º 96. Gutierez de tutelis 2. p.ª cap. 9. n.º 26. et 27. iudices d.ª ludentes ludos prohibitos post duos menses procedere non posse. lg. 10. tit. 7. lib. 8. Recopilat. qui vero peccunias in numerato amiserunt in ludis prohibitis intra octo dies repetere posse lg. 2. eiusdem tit. sed qui in credito ludunt nunquam tenentur licet singrapham vel instrumentum fecerint de soluendo lg. 8. eiusdem tit. Petrus Pantoja in lg. ultima C. de aleatoribus pagina 173. et sequentibus Bouadilla in politicis lib. 2. cap. 13. n.º 19. Vazq. d. cap. 24. n.º 16. et 29. de nullitate sed intra sexaginta dies apud nos dicendum est. ex lg. 2. tit. 17. lib. 4. Recopilat. .93.

Contra hoc tpo. por iudex a jura da ludenes ludos phebitos

q amiet pecuniy en ludo ilicito intra 8 dies por repetede. S. si credito ficit nunquam tenett

De tribus mensibus

Ex leg. 1. C. de noui operis nuntiatione et lg. ultima C. de ędifficijs priuatis constat eum qui nouum opus nuntiat intra tres menses debere docere de iure suo, quod si lis super nuntiatione non finiatur in prędicto termino, potest qui ędificat, offerens satis dationem de demoliendo, prosequi opus, quod apud nos sancitur in lg. 9. et 32. p. 3. ubi Gregor. Ant. gomez in lg. 45. Tauri ex n.º 34. Vazq. ubi proxime n.º 69. ex orasc D. Marci, de quo in lg. si ut proponis 4. C. de ędifficio priuato lg. cum duobus 52. §. idem respondet pro socio, si unus ex socijs ędium communium alteri denuntiauerit, ut ędes secum pro parte sua reficiat reficereque cessauerit potest petere ut sibi ędes adiudicentur in solidum, et alter socius tamen quatuor menses habet ad recuperandam partem ędium, et soluendas expensas, cum quo iure apud nos concordat lex 9. tit. 4. lib. 3. fori et lex 26. tit. 32. p. 3. quę leges praxi receptę sunt, quando ędes minantur ruinam, et

intra hoc tpo. q nouum opus nuntiat deuet docere de iure suo. et si no, cy satisdat de demolient.º opus prosequeti

De quatuor mensibus.

intra hoc tpo tenett socius soluere socio expensas factas en re comuni. et postea non soluas pierde el dominio

intra hoc tpus laici patroni non debent presentare in capellaniis

de sex mensibus

cap. 12 ex n.º 168. Flor. 2 tomo de iur. ind. lib. 3. et cap. ... etc.

intra hoc tpus patroni ecclesiastici et ordinarius beneficii collator tenentur conferre capellanias et beneficia

intra hoc tpus pot. qui agrum desertum repetere a possessore soluens expensas culturae

intra hoc tpus tenetur heres fideiussores cauere. et si non faciat mittitur in possessionem hereditatis

94

De anno

hoc tpore finiuntur actiones iniuriarum, quanti minoris, quod metus causa, de ediliciis et ... de calumniatoribus, de perfectiones ... revocatoria in fraudem patronum creditorum et quae vi aliquid ... exercitor

Ioannes garcia eleganter cap. 19. de expensis ex n.º 13. usque ad finem dich. in 8. item si inter aliquos n.º 7. inde de oblig. quae ex quasi contract. nasc. idem tempus constitutum est patronis laicis ad presentandum in cappellanijs vel ecclesijs, in quibus habent ius patronatus ecclesiastici vero sex menses conceduntur cap. unico de iure patronatus in 6. cum alijs adductis á Salgado de regia potestate 3. p. cap. 11 ex n.º 62. Nicolao garcia 5. p. de Beneficijs. cap. 9 ex n.º 209. Viviano de iure patronatus lib. 7. cap. 1 et 2. Barbosa de iure ecclesiastico universo lib. 3 cap. 3. ex n.º 48. eodem modo si ordinarius collator Beneficia conferre distulerit intra sex menses devoluuntur ad immediate superiorem cap. licet de suplenda neglig.º Prelatorum. cap. 2. de concess. preb. cap. de multo de prebend. lg. 10 tt.º 5 p. 1. l. 8 tt.º 16 eadem p. Garcia de Beneficijs 10. p. cap. 2. Barbosa de potestate episcopi allegata 58. item si perequator publicus alicui agrum tanquam desertum assignaverit ad firmam id est ut firmo iure possideat, deindeque tributum Principi exsoluat, remissis antecessorum reliquis. si intra sex menses vetus posessor appareat soluens expensas in cultura agri factas, pot. illum repetere deinceps v.º prescriptione temporis summouetur lg. ultima C. de censibus et censitoribus lg. agros 8. C. de omni agro desserto. lib. 11 quas recte explicat. Cuj. in hoc tractatu cap. 18. et male accipit Vasq. d. cap. 24 n.º 82 denique ex rescripto Antonini si heres pro legatis intra sex menses non caueat mittitur legatarius in posessionem bonorum hereditatis lg. 5. S. imperator ut in posessionem legatorum lg. certa 6. C. eod tt.º

Auctores citati qui de prescriptionibus et tris agunt presertim Cuj. incip. Vasq. ex n.º 86 usque ad numerum 127 multas actiones recensent, quae anno finiuntur veluti in

UVA.BHSC

in iniuriarum quanto minoris. quod metus causa. deiectis et effusis, de caluniatoribus de peculio, illo extincto revocatoria in fraudem creditorum et quae datur contra eum qui vi aliquem a iudicio exemit. quas omnes excorum scriptis repetere potestis, qui per annum et diem cum titulo et bona fide rem possedit, quamvis dominus superveniat et possessionem ipsam vindicet, super possessione respondere non tenetur, sed lis proprietatis agitanda est. lg. 3. tit. 15. lib. 4. compilat. ubi Azevedus Ioannes gutierez lib. 1 pract. q. 89. ad tui (?) tiones v. in servitute sufficit in ullo anno aliquo tempore usus sit, ut modico veluti uno die quia in corporalibus unus actus sufficit lg. 1. §. quod aut. ff. de aqua quotid et estiva lg. 1. vers. sive igitur de itinere actuque privato

hoc tempore tit. et bona fide responderetur non possessor.

servari servitutis sanctiones ultra hoc tempus, semel usus fuerit

Conductores gabel- . 95.

larum non possit eas pettere post quatuordecim menses exactos a tempore celebrati contractus, si res vendita sit mobilis, si vero sit immobilis excluditur post biennium lg. 19 et 20 tit. 17. lib. 9 recopilat. lassarte de gabellis cap. 18 ex n. 68. publicanus v. quem dicimus portazguero potest petere res, quae in comissum inciderant intra quinquennium et inde lg. 2 C. de vectigalibus et commiss. l. 6. et 7. p. 5 et ibi gregorius glosa 8. et 9. Antonius gomez 3. tomo var. cap. 14. n. 5. Azevedus in lg. 7. tit. 11. lib. 6. recopil. n. 12 vasq. d. cap. 24. n. 127. et 164. .96.

Actio de dolo ex nova constitutione De Biennio

biennio finitur. lg. ultima C. de dolo lg. 6. tit. 17. p. 7. exceptio non numeratae peccuniae intra biennium a creditore proponenda est lg. 1. lg. si ex cautione 9. et in contractibus 14. C. de non numerata peccunia. §. 1. inst. de literarum obligationibus lg. 9. tit. 1. p. 5. quae exceptio temporalis est, quamvis alioquin aliae exceptiones soleant esse perpetuae, quia temporaria ad agendum perpetua est ad excipiendum. lg. pure 5. §.

intra hoc tempus finitur actio de dolo et exceptio non numeratae pecuniae ad (?) aeris (?)

UVA.BHSC

exceptio temporalis ad quotdam. perpetua est ad excipiendum

Ultimo de dicti except. lege licet. C. de exceptionibus ratio est quoniam casu huius exceptionis datur reo ius agendi de non numerata peccunia, etiam si non conveniatur. ut docet Ant. gomez 2 tomo. var. cap. 6. n.º 3. post bienium tamen agere potest debitor de non numerata peccunia cum hac tamen distinctione, quod intra Bienium tenetur creditor probare se numerasse peccuniam post bienium vero incumbit debitori onus probandi sibi numeratam non fuisse. itaque lapsus bienii tantum transfert presumptionem, quamvis contrarium videatur innuere d. lex proxime ut docent Sich. ubi proxime ex n.º 12. L. Molina tomo 2. de iustitia et iure disp. 302. et cum multis Hermosilla ad d. l. 9. glossa 9. de iure dni ossuald. ad donellum lib. 14. cap. penultimo. quamvis in contrarium videantur inclinare Gregor. d. glossa 9. et Antonius

exceptio bienii tantum transfert presumptionem numerat. nec

gomez d. cap. 6. n.º 6 si ager incultus sit, cuilibet licentia competit illum occupandi, sed veteri dno reservatur ius usque ad bienium recuperandi illum solutis expensis et meliorationibus. leg. agros. 8. C. de omni agro deserto lib. 11. quod si non occupaverit proprio auctore, sed a publico peraequatore sequutus fuerit, post semestre securus est ut dixi sup.ª n.º 48. notat Cuj. in hoc tract. cap. 21.

Si agrum desertum quis propria auctoritate occupaverit intra hoc tempus erit tutus.

97.

De triennio

intra hoc tempus hodie usucapiuntur res mobiles

Ex nova Iustiniani constitutione in lege unica. C. de usucap. transform. S. 1. inst. hoc tit.º et lege 9. tit.º 29. p. 3. res mobiles ubique triennio usucapiuntur, de quo egimus 1. p. de stylo Rotæ et tribunalium ecclesiasticorum qui cum aliquo titulo collatoris etiam invalido (modo non sit expresse contrarius, aut concilii trid. ss.º 25. de reformat.º cap. 19. de Beneficiis secularibus et regularibus non obtinendis) possidet aliquod Beneficium quiete et pacifice idest sine inquietudine litis, nec contradictione adversarii per triennium, debet manuteneri donec plenario lis super proprietate disceptetur, quæ dicitur regula de triennali docent lopus allegatione 29 Cassiodorus decisione 4. de causa possessionis et proprietatis. Alexand.

quoniam ... possidet titulo collatoris et si invalido si non urgeretur per hoc tempus est tutus in post.

UVA.BHSC

48

Alex Ludouisius decis. 37. nº 6. et decis. 77. nº 1. Pena decis. 352 nº 2 et decis. 1399. nº 11. Garcia de Beneficiis. 7. p. cp. 3. nº 88. et 11. p. cp. 5. § 4. nº 379. et sequentibus qui per triennium soluit tributa vel reditus censuum vel alias annuas prestationes, et ostendit tres apochas securitatis censetur soluisse reditus preteriti temporis leg. quicumque 3. C. de apochis pp. [?] ll. 10. quam late illustrat [?] Amaya per totam alios que casus cumulat similes nº 4. ommendant etiam Ant. gomez in leg. 68. tauri nº ultimo. Menochius l. 3. presumptione 139. apud nos familiarium salaria triennio prescribuntur, de qua prescriptione latius dixi sup. 1. p. de nº 33.

Res, in qua fiscus ius habet confiscationis, si illi non dum sit adquisita, nec denuntiata per quadriennium usucapiuntur a priuatis posessoribus s. res fisci contra instantem hoc ll. leg. 1. C. de quadrienni prescriptione leg. intra 10. de diuersis temporal. prescriptionibus leg. 1. §. diuus: de iure fisci leg. 53 ll. 5. p. 5. postquam vero in formam patrimonii fisci redacta sit. in usucapibiles redduntur tanquam publicis usibus destinata ut dixi supra nº 40. nihilominus tamen quadragenaria prescriptio etiam in his rebus locum habet ut post Ant. gomez 3. tom. var. cp. 1. nº 81 et alios quos reffert. docet Balboa de prescriptionibus in cp. sanctorum 3. q. 1. ex nº 60. usque ad finem fiscus etiam si alienauerit rem alienam vel alii pignoratam et eo nomine conueniatur a domino vel creditore quadrienni prescriptione se tuetur leg. 2. C. de quadrienni prescriptione. omnes restitutiones in integrum, que olim anno utili scludebantur. ex noua Iustiniani constitutione per quadriennium continuum durant, quod computatur in personis a die ~~damni accepti~~ expleti vigesimi quinti anni; in ecclesiis autem vero et ceteris communitatibus a die damni accepti vel lucri intercepti leg. ultima C. de temporibus in integrum restitution. leg. 7. ll. 29. p. 3. leg. 47. ll. 5. p. 5. leg. 8. et 9 ll. ult. p. 6. docent Ant. gomez 2. tomo var. cp. 14. nº 1. ubi multos adducit Lagnez vasq. d. cp. 24. nº 152. decissio obtenta per lessionem ultra

Margin notes: a apochas triannorum redditus censuum ostendit non soluisse preteriti temporis.

Salaria familiarium hoc tempore prescribuntur. 98.

De qua drien. res fisco debitae et non adquisitae hoc tempore usucapiuntur.

res fisco adquisitae inusucapibiles sunt; tamen 40 annis prescribuntur

hoc tempore tuetur quoniam fiscus contra rei alienae vel pignoratae

hoc tempore durat in integrum restitutio ex noua constitut.

UVA.BHSC

hoc tpre rescindit^r contractus ex l. 2 C. de rescind. ven. | dimidea. de qua in lg. 2 C. de rescind. vend. species est restitutionis in integrum, quare intra quadriennii petenda est ut apud nos sancitur in lg. 1. tit. 11. lib. 9. copilat. Gutierez lib. 1. pract. q. 143. caeterum si maior sit laesio, nempe enormissima

Lesio enormissima non finitur nisi 30 annis | triginta anni constituti sunt ad agendum, ut de communi praxi testat Larrea decis. Granatens. 68. per totam, habetque fundamentum in cap. ad nostram 11. de rebus ecclesiae alienandis vel non.

99 De quinquenio | ~ filius, nepos vel exheredati si querellam in officiosi testamenti non ptulerint intra quinquenium computandum a die aditae haereditatis repellunt prescriptione temporis. l. 2 C. quibus in caus. restitutio in integrum non sit necess. lg. si quis filiam 34 C. de inofficioso tt.º lg. Papin. 8. §. ultimo cum lg. sequenti ff. eod. tt.º lg. 4 tt.º 8. p. 6. docent Ant. gomez 1. tom. var. cap. 11. ex n.º 16. Rodericus suarez in lg. quoniam in prioribus ampliatione 10. n.º 3. et ubique adden

hoc tpre querela inofficiosi tti. debet intentari alias non.

intra hoc tpus debent petere separat. bonorum creditores | tes. creditores, qui volunt petere separationem bonorum defuncti haeredis quod intra quinquenium debent petere ulterius non audiunt lg. 1. §. quod dicitur de separationibus. Bona minorum immobilia sine decreto alienata titulo oneroso tamen intra quinquenium

intra hoc tpus bona minoris sine decreto alienata tto oneroso peti possunt, ex causa lucrativa intra decennium | posit peti lg. si quando 3. C. si maior factus alienationem &c. si vero alienatio facta fuit ex causa lucrativa intra decennium competit actio, quae tempore computantur a die explete legitimae aetatis. lg. ultima C. eod. tt.º et ubique multos reffert Aug. Barbosa Ant. gomez d. 2 tom. cap. 14. ex n.º 10. item

q nullitatem pfessionis volunt intentare intra hoc tpus debent agere | de nullitate professionis ob metum vel defectum aetatis, vel aliam quamcumque causam volunt dicere, intra quinquenium agere debent sec.º trid. ss.º 25. de regularibus cap. 19. neque postea audiuntur, nisi ex magna causa et impetrata restitutione a sacra congregatione Cardinalium, docet luculenter Barbosa d. cap. 19. addendi sunt Giualinus de clausura regul. disp. 2. cap. 2. §. 3. illustrissimus Papia 1. tomo. catenae moral. lib. 4. q.

post hoc tpo de statu defunctorum non agitur | 13. art.º 3. quae constitutio forsam ortum habuit a iure civili

UVA.BHSC

49

civili; quo cavetr ne de statu defunctorum post quinquennium agatr lg. 1. et 2. ff. et C. illo tt.o lg. 2. C. de collussione detegenda.

100 De decem annis

— Sed p. decem annos inter psentes et 20 inter absentes usucapiuntur res immobiles ex nova Iusti- intra hoc tpus. inter pre- niani institutione, de qua in lg. unica C. de usucap. transform. sentes usucapiuntur reg et §. 1. inst. hoc tt.o lg. 18. tt.o 29. p. 3. absentes dicuntur, et in absentes intra 20. annos qui sunt extra Provinciam, in qua sita sunt bona quae usucapiuntur. lg. ultima C. de pscriptione longi temporis 10. vel 20 annor. qd si aliquo tempore quis adsit, veluti p sexenium, absit v. p aliqd tempus veluti quadriennium, duplicatur tempus absentiae et in simili casu v.g. quatuor decim anni requiruntr ad usucapionem auth. quod si quis quibusdam C. eod tt.o Balbor d.o p.a 1. de pscriptionibus n.o 19. Idem tempus observatur intra hoc tpus quasi usu- in quasi usucapione servitutum lg. ultima C. de servitutibus capiuntur servitutes et aqua ut dixi in selectione ad legem Scriboniam n.o 16. eodem modo ius exercendi nundinas quod vulgó dicimus intra hoc tpus finitur ius ex- de abrir mercados. decennio amititr. lg. 1. de nundinis, nec ercendi nundinas alia sunt quae proprie ad hunc textum ptineant —

101 De quindecim annis

— Curator operis pp.ci de vitio operis tenetr usque ad annos quindecim lg. oes. 8. C. de operibus pp.cis lg. intra hoc tpus. tenetur de 21. tt.o 32. p. 3. lg. 16. tt.o 8. p. 5. et ibi Gregor. glossa 5. Ant. vitio curator operis pp.ci gomez in lg. 46. tauri n.o 18. Bovadilla lb. 3. cp. 5. n.o 23. Vaso d. cp. 24. n.o 184.

102 De viginti annis

— De pscriptione rerum immobilium dixi sup.a n.o 55. oia aut saltem pleraque delicta viginti annorum silentio obliterantur. lg. querella 12. C. ad leg. Corneliam plerumque delicta intra hoc de falsis. lg. 2. tt.o 26. p. 3. lg. 4. tt.o 17. p. 7. Antonius gomez tpus praescribuntur lb. 3. var. cp. 1. n.o 5. Bovadilla lb. 5. cp. 3. n.o 136. Vaso d. cp. 24. n.o 193. aliqua sunt delicta, quae quinquenio extinguuntur alia delicta quinquenio prae- quae enumerat Cus. in hoc tt.o cp. 24. etiam actio iniuriarum uno scribuntur anno extinguitur. lg. si n. suiciis 5. C. de iniuriis et in §. haec actio 12. ubi Vich. n.o 5. inst. eod tt.o Vaso d. cp. 24. n.o 86. rationes

UVA.BHSC

intra hoc tpus post videri rat.s administr.s civit. minoris aut publicæ administrationis

etz desiunctæ subscriptæ et approbatæ rerum civitatis minoris aut publicæ administrationis revideri post contra administratorem intra viginti annos, et contra successorem intra decem, sed si fraus calculatoris detegatur, perpetuo post. revideri lg. in

nisi fraus detegatur quia perpetuo agi pot

omnibus 13. § 1. de diversis temporalibus prescriptionibus lg. calculi 8. de administr.e rerum ad civit. pertin. hodie tñ. quod nos ex lg. 9. tt.o 19. lt.o 7. Recopil. semp revideri posit, si alleget error et demonstretur specifice et non generali modo non sint transacti triginta anni videndi cum multis Bovadilla lt.o 5.

103

De triginta et quadraginta annis =

cp. 4. n.o 77. Escobar de Ratiocinijs cp. 41. per totum.

De triccennali prescript.e et in quibus casibus locum habeat. egi late in 1. p. ex n.o 21 usque ad 40. nec in presenti aliquid habeo, quod possim addere quare ut ad quadragennariam transitum

Intra 40 annos perescunt omnes actiones perpetuæ

faciam, imprimis notto per illam oes actiones tolli, quæ perpetuæ ante per litis contestationem, lg. sæpe 9. C. de prescriptione 30. vel 40. annor. quoniam omnis perpetuitas in iure non excedit hanc ætatem lg. cum notissimi 7. C. eod. tt.o notat utrobique Petr. Barbosa et post multos

hoc tpre prescribitur actio hypotecaria

Escobar de ratiocinijs d. cp. 41. n.o 6. hypotecaria actio, quæ competit contra debitorem, ab ipso quadraginta annis prescribitur d. lg. 7. dixi d. 1. p. qui posidet fundum patrimonialem Principis ei sub tributum concessum, liberatur a tributi prestatione per quadragenariam

hoc tpore liberatur a tributo qui fundum principis posidet

prescriptionem lg. iubemus. 14. C. de fundis patrimonialibus lt. 11 res ecclesiæ piorumque locorum non minori spatio prescribuntur, quam per quadraginta annos ut constat ex cp. de quarto 1 et cp. ad aures 6. cp. ad.

hoc tpre prescribuntur res minoris ecclesiæ et piorum locorum

indicante 9. de prescriptionibus cp. vlri 20. de censibus cp. accedentibus de privilegijs lg. 19. et 18. tt.o 29. p.a 3. de qua re varie scrivertunt auctores nostri vidende Molina de iustitia et iure tt. 2 disp. 71. et Covar. in reg. possessor 2. p. § 1. a princ. Balbus q. 1 de prescriptionibus per totam. Graña in cp. sanctorum. cum sequentibus eod. tt.o Barbossa in d. cp. de quarento n.o 4. et in auth. quas actiones per textum ibi C. de sacro sanctis ecclesijs. Hæc prescriptio quadragenaria titulum non

hæc prescriptio quadragenaria solo silentio aduersarii nitit

desiderat, sed contenta est solo silentio aduersarij, ut de triccennali

UVA.BHSC

De tricennali dixi d. l. p. caeterum si praescribenti assistant, et titulus continuo possessio, et bonafides per quadraginta annos aequipollet haec praescriptio inmemoriali ut per eam adquiri possint quae alias quin indigent immemoriali praescriptione quae doctrina origi est de praxi receptissima, eamque docent post multos glossa per textum ibi inep. l. de praescriptionibus lib. 6. et Petrus Barbosa inlus spettit. 6. ex n.o 59. C. de praescriptione 30. vel 40. annorum Larrea allegationum fiscalium allegatione 68. per totam Molina et addentes latissime lib. 2. de primogenijs cap. 6. ex n.o 51. Solorzanus 1. tom. de iure indiarum lib. 3. cap. 3. n.o 11. et nihilominus per eam res quas constat esse maioratus non praescribuntur, ut docet idem Molina lib. 4. cap. 10. Mieres 4. p. q. 22. n.o 38. castillo et alij apud addentes ubi proxime, quod prorsus euocatio earum prohibita est ut dixi in selectione typis mandata n.o 35.

Praescriptio quadragenaria cum titulo et bona fide stantes posse aequatur immemoriali

bona maioratus effugiunt hanc praescriptionem

.104.

De centum annis

= Iure ciuili omnibus ecclesijs et occidentalibus praesertim indultum fuit, ut aduersus eas nisi centum annorum praescriptio minime careret. ut constat ex nouella 9. postea Iustin. ipse ad quadraginta annos tamen praescriptionis reduxit, etiam contra ecclesiam Romanam se ipsum corrigens nouella 112. sed Hyrnerius autenthicarum compilator, vel err.o vel pietate ductus inseruit codici Iustiniani auth. quas actiones. de sacrosanctis ecclesijs, quae sancitur, ut res quae directo, et principaliter ad ecclesiam Romanam spectant centum annorum sola praescriptione adquirantur, quod sanctionibus Pontificijs postea indubitatum est cap. ad audientiam 13. cum vobis. 14. de praescriptionibus. cap. 26. lib. 29. p. 3. explicant recte Cuj. in hoc tractatu cap. 34. et lib. 5. obser. cap. 5. Pinellus in auth. nisi tricennale C. de bonis matern. ex n.o 47. Balboa ind. cap. ad audientiam ex n.o 25. haec praescriptio centenaria inmemoriali comparatur, si probatur possess. centum annorum de contrario facto aut iure minime constiterit, ut ex multis resoluit Solorzanus ubi proxime n.o 73. addentes ad Molinam n.o 43 per totum.

contra hoc per praescribunt res pertinentes ad ecclesiam Romanam

haec praescriptio aequatur immemoriali si de contra posse non constet

.105.

De immemoriali

= Immemoriale tempus prout sonat in iure

dicitur, qd hominu memoriam excedit. l. 3. §. ductus aquae de aqua quotid. et aestiva. capit. super quibusdam. §. praeterea de verbor. signif. apud nos tn. ex l. 41. tauri. quae est lex 1. tit. 7. lib. 5. copil. sanciter ut immemoriale temps censeatur si testes de propria scia p quadraginta annos deponant, et de duobus auditibus maiorum, et quamvis haec lex in speciali casu loquatur, nihilominus generaliter retinenda est in quibuscunque probationibus immemorialis pscriptionis. Molina d. cp. 6. n. 32. et 33. et ibi addentes. Balbos ind cp. ad audientiam ex n. 6. pscriptio q. immemorialis sic probata habet vim tituli privilegii et constituti. l. 2. §. 2. d. l. 3. §. ductus aquae de aqua cotid. et aestiva ut dixi ad leg. Scrib. n. 11. et 12. unde iura Regalia, excepto iure superioritatis aut supremae potestatis p illam n. tam adquiruntur, quam legitime concessa censent. nec pot. tolli p statutum aut legem, quia iure nati. nititr. Larrea allegaoe. 69. n. 3. et 4. valenzuela consilio 79. n. 123. cum seqntibus et quae publica alioquin sunt iuris gentium peam legitime patrimonio appropriata censentur. Solorz. ubi p xime n. 76. et 77. Bona maioratus talia n. reputant, si immemorialiter ab alio ut libera possessa sint. Molina et addentes d. lib. 4. cp. 10. Denique quae steterunt p tempus immemoriale, ita debent semper remanere, quia nullus est titulus magis firmus, quam immemorialis pscriptio. docent cum multis Garcia de nobilitate glossa 10. Otero de pascuis cp. 27. Gilchenius de pscriptionibus 2. p. membro 2. cp. 1. quibus hic labor semestris finitur. ad laudem et gloriam Dei omnipotentis Patris, et filii et spus sancti qui nobis inchoasse et pfecisse dedit, nec n. Beatae virg. Mariae sine labe peccati originalis concepte, et omnium sanctorum

Amen

[margin: cum sit immemorialis pscriptio]

[margin: haec pscriptio habet vim tti privilegii et constituti]

[margin: haec pscriptio omnia iura regalia excepta supr. potestate et excellentia acqu]

[margin: bona maioratus haec pscriptione firmantur. v. supra n. 103. et p. ...]

UVA.BHSC

Praetermissa

Ad nnullos textus tituli ff. De Vsucapion.

D. Peter.

Selectio 1. ad legem in Vsucapionib. 6. cum sequenti, eiusdem tituli.

Vlpianus ind. lg. 6. inquit, in vsucapionib; tempus n. esse cõputandu; de momento ad momentu; vt censeatur cõpleta vsucapio sd totu postremu dieu cõputandu esse. idem Vlpianq in lg. sequti clariq se exponens docet exempli cã. eu qui hora diei sexta Kalendar; Januarij cepit possidere hora sexta noctis pridie Kalendas Januarias implere vsucapione; species est. Titiq emit fundu; alienu; prima die Januarij ad meridie;, que est hora sexta diei; siue hora sexta post ortu; solis. que; posse dit p anny, siue p trienniu; vsque ad sextam horam explety vltimu noctis decembris, siue vsque ad media; noct; postremi diei decembris, qdo iam incipit primq dies Januarij. quaeritur vtru; censeatur cõpleta vsucapio simulatq attigit primu instans vltimi diei, an vero necesse sit, qd pueniat ad meridie; illiq diei, cu; ex meridie incepisset possidere. Respondet cõsultq n. indigere possidere, vsque ad meridie; sd sufficere, si attingat primu instans. quia ad vsucapioe; n. cõputatur temps de momento ad momentu;, sd totq dies, et in toto die primu instans verificatur, quia illud instans ex toto die est, quod ita exprsit Venuleius. in lg. in vsucap. 1

Explicar lx 6 htto

UVA.BHSC

15. de diversis tempor. prescriptionibus in usucap. ita servatur ut etiam si minimo momento novissimi diei possessa sit res, nihilominus repleatur usucapio. quae verba claviora sit. quam indigeant explicatione, sed postea adijcit, nec totus dies exigitur ad explendum constitutum tempus. sensus est, non est necesse explere totum novissimum diem, sed sufficit illum attigisse. Ulp. dixit ind. lg. 6. in usucapionibus totus dies postremus computari, Venuleius dicit non exigi totum diem. Haec non sunt contraria, sed diversa, quia computamus totum diem in usucapione, sed non exigimus totum diem: computatur enim ex quo incipit in primo instanti, sed si exigeremus totum diem necessarium esset quod praeteriret, et hoc negat Venuleius. ita explicant et utrumque locum concordant Albericus. Angelus et Castrensis Joannes Mercarius lib. 2 opinionum cap. 4. Ludovicus Charondas lib. 3. verosimilium cap. 27. Conanus lib. 3. com. cap. 12. Dr. Balboa q. 1. de prescriptionibus ex n.o 23. Genoa legum sciliatarum pag. mihi 461. quamvis aliter exponat Pancirola lib. 1. thesauri variarum cap. 9. et alij quos refferant. Osuald. ad Donellum lib. 5. cap. 19. littera C. Enricus Salmuht. in nottis ad memorabilia Panciroli lib. 2 tit. 10. pag. 194 et sequentes Assim in rub. de usucap. pro emptore ex n.o 96.

explicatur lex 15 de divers. et tempb. praescr.

in usucap. cum primo instanti ultimi diei computatur totus dies. neque exigitur ut totus transeat. ad hoc ut impleatur usucapio

2 — Sed graviter obstare videtur lex inlg. in omnibus 6. de oblig. et act. ubi Paulus ait in omnibus temporalibus actionibus non finiri obligationes, nisi toties novissimus dies completur. Actiones temporales sunt quas exposui in ultima sectione 2. p. veluti actio redhibitoria sexmensis quanto minoris unius anni de dolo bienij, et sic caeterae. quae omnes non absolventur, nisi totum tempus exactum sit, et novissimus dies totus compleatur. si ergo tem

Exponitur lex 6. de O. et A.

in temporalib. actib. totus ultimus dies transire debet. ut finiatur obligatio

UVA.BHSC

temporis præscriptio quæ in has actiones accommodatur, requirit totum diem expletum, cur usucapio contenta est incepto ultimo die? differentiam inter usucapionem et præscriptionem agnoscimus cum Accursio et antiquioribus quos sequuntur Genoa ubi proxime nº 9. et 14. Dr. Balboa d. q. 4. de præscript. ex nº 26. Assim ind. rub. nº 258 et seg. Osuald. d. cap. 19. littera F. sed decius ratio disputandum est. Vide ratis differentias infra n. 13.

Quam ut possemus primo præmittere, expedit in usu Iurisconsultorum librorum quod iuris diem dupliciter accipi naturaliter, vel civiliter. naturalis computando dies est ab ortu solis ad occasum, noctis vero ab occasu solis ad ortum inde primo hora naturalis diei est prima, postquam sol illuxit. prima hora naturalis noctis est prima, postquam sol occubuit ut tradunt Agellius lib. 3. noctium atticarum cap. 2. Macrobius lib. 1. saturnaliorum cap. 3. Censorinus de die natali lib. de diebus. dies civilis sive ex more Romano inductus est, qui incipit a media nocte usque ad aliam mediam noctem l. more 8. de ferijs cap. consuluit de off. delegati, et cum auctoribus proxime relatis iungendus est Plutarcus problemate 24. Romano 82. qui reddunt rationem quare Romani diem ita diviserint, et constituerint et post eos Castellianus Cota in memorialibus iuris verbo dies. Alciatus Cuiacius lib. 15. observ. cap. 32. Albericus gentilis de diversis temporis appellationibus cap. 9. quamvis leviter a prioribus dissentiat, et iure non magni momenti addendus etiam Bassilius Pontius in relectione de agno typpo. cap. 8. et 9. quare hic dies civilis viginti, et quatuor horis finitur, sex postremis primæ noctis: duodecim diei: et sex primis secundæ noctis, ut tradit Marcus Varro apud Agelium et Macrobium proxime laudatos docens eos, qui in ijs intervallis nascuntur

differentia inter diem naturalem et civilem

dies naturalis computatur a solis ortu ad occasum

dies civilis incipit a media nocte usque ad aliam mediam noctem

UVA.BHSC

codem dei nasci: itaque ad hanc computationem civilis horae inter se aequales erant, sicut aequinoctiales, quibus hodie utimur, parum enim refferebat horarum excessus, cum dies ex cursu solis, et lunae metiendus sit, sed ad computationem naturalem diei, quae incipit a solis

Diei naturalis horae inaequales erant pro temporum varietate

ortu horae non aequales erant, namque semper dies constabat duodecim horis et totidem nox: quare hyberno tempore horae diurnae erant breuissimae, et nocturnae erant longissimae et per contrarium aestiuis temporibus. quod expresse affirmat Plinius lib 2. naturalis hist. cap. 97. et inde explicandum est testimonium Domini apud Ioannem cap. 11. ibi. nonne duodecim horae sunt diei? quod de hodiernis horis minime accipi posset. sic etiam Martialis lib 12. epigram. 1. pro hora breui dixit horam non aestiuam et Vitruuius lib 9 de architectura cap. 8. per totum maxime prope finem distinxit horas brumae ab horis solstitiis aequinoctiis, quod horae brumales sint breues solstitiales longae, aequinoctiales aequales cum nocturnis, notarunt post alios Ramirez in pentecontarcho cap. 23. et ad Martialem lib 4. epigram. 8. et ibi Raderus epigram. sibi 7. in principio Albericus gentilis ubi prox. cap 6.

4

Exponitur lex 25. §1. de liberis et posthum. componitur cum lege 2 de annuis legatis

Ex his componendi sunt duo textus qui inuicem sibi obstare in possessione dico suppositione videntur, et primus est in lege Titia 25. §. lucius Titius de liberis et posth. in qua dicitur mulier enixa hora diei sexta albescente caelo. vulgo: al amanecer, ut recte ibi exponunt Cuiacius et Gothofr. et per contrarium in lege 2 de annuis leg. dicitur pro opera diurna debitor eum qui non a mane, sed a sexta diei hora exijt ad laborandum, minime liberari, quia opera est diurnum officium lege 1. de oper. libert. ubi sexta hora significat meridiem; sed ex differentia diei

Operae interdiu, id est naturali die computato debentur

ciuilis et naturalis est facilis explicatio, quia sexta diei ciuilis hora est prima hora lucis. ut in d lege 25. sexta vero hora diei naturalis est meridies, de quo intelligitur d. lege 2 ut exponunt enri

UVA.BHSC

53

Enricus Salmuth ubi sup. pag. 194 et Faber lib. 20 Semestr. cap. 4 Dich. in § masculo ex n° 1. inst. de pupillar. unde rescindenda est lectio veteris libri, quae habet cælo calescente, pro albescente. et solutio Accursij et antiquorum in d. lg. 2. ideo vero in codici naturalis fit mentio, quia loquitur de operis, quae naturales sunt et inter diu tantum praestantur ut in d. lg. 1. ad alias vero alia frequentior acceptio est diei ciuilis ex more Romano

— Ex his etiam sattis fit alij obiectioni, quam scrupulosus aliquis facere posset. in vera leg. et ideo 1. de usucap. ut enim diceret attigisse usucapientem primum instans ultimi diei asserit hora sexta noctis pridie Kalendas Januarios implere usucapionem, quae est media nox, ut recte post Cuj. explicat ibi Gothofr. sed cum mensis Januarius hybernus sit sexta hora noctis non videtur pertingere mediam noctem, si horae aequales essent, ut hodiernus mos sustinet. sed ad summum sexta hora noctis computatione naturali esset undecima computatione ciuili, nec perueniret ad primum instans ultimi diei satisfit, inquam, ex diuisione horarum quam superfeci quia licet nox hyberna sit, constabat tamen duodecim horis, et ideo quamuis cito sol occubuisset sexta hora noctis perueniebat usque ad mediam noctem, attingebatque primum instans sequentis diei — Intelligi tex. ad eo. 1. hatto.

6

— In transcursu etiam ex eadem doctrina breuiter explicandus est tex. in lg. 2. § 1. de uerborum signif. ubi Paulus ita inquit. Cuiuscunque diei maior pars horarum septem primarum est non supremarum. sensus est maior pars diei qui constat 12. horis, sunt septem horae, hoc tamen non indistincte, sed respectu primarum septem horarum, veluti a prima ad septimam, a 2a. ad 8am, non tamen e conuerso. nam septem horae postremae non sunt maior pars diei, quae lex ideo difficilis videtur quia cum dies constet 12. horis et quidem aequalibus apud Rom. septem — Exponitur lx 2. § 1. de V.S.

horę n' posst. n' esse maior pars diei siue primę sint, siue postremę.
sd rao huig decisionis desumitur ab officijs quę Romani singu
lis dieb9 peragebant. quę curiosius, quã alij exequitur Martia
lis d. lb 4. epigramm. 8. incipiens a prima hora vsqz ad 10. ex
quo & eig comentatorib9 colligitr vsque ad 8.ã horã Romanos

Romani maiorẽ partẽ horã dici vocabant utiliter impẽsã nõ quã ociose transibat

horã officio tam vei familiares quã publicę peregisse. quare
cũ n' sit maior pars iuris existimaõe, & censura quę ociose
consumitur, sd quę impenditur vtilig. licet septem horę diei maior
pars sit eig, n' tn reputatur talis, si ad extremitatẽ diei ver-
gat, sd quę incipit ab initio, quia in hac priori parte ad mul
ta officia dies destinatr, sd posterior diei pars tm attribuit

in prima parte diei omnia iudicia peragebant

quieti. maxime secundũ subiectã mãm dictę legis 2.a quę
est de iudicieb9 iudicijs & magistratib9, vt ostat ex epigrãte
si oferatur cũ alijs textib9 ex eodẽ libro desumptis. quam
legem ita explicarunt ad eandẽ Alciat Cuj. & Albericg gent.
de varijs temporũ appellationib9 cp. 6. pagina 61 Antonius
Augusting lb 4. emendationũ cp. 13. in fine Ramirez de Prado
in pentecontarcho cp. 23. & ad Martialẽ d. epigramm. 8. n.o
2. Zerda eleganter lt nõe legis n' meminerit ad lb 9. Æneidos
Virgilij vers.o 156. ad illud melior quoniã pars acta diei Ioan-
nes Sabaro in notis ad Sydoniũ lb 4. epistolar. pagina 13.

Secundo pręmittendũ est in
multis articulis expleri temps simulac attingimus primum

pubes censetr ad faciendũ testũ q primũ instans vltimi diei attigit

eig instans, aliquando necesse est, vt totũ temps, vltimusque
dies expleatur. exemplo sit ad faciendũ ttm. censetur
pubes statim ac attingit primũ instans vltimi diei lg.

maior censetr ad manumitẽ qui vltimũ diẽ anni 20 attigit

ã qua ętate ff. qui ttm facere possit. ad manumissionem
eodẽ modo oputatur ętas requisita lg. 1. de manumiss.
Anniculg dicitur, qui tetigit primũ instans vltimi diei
primi anni lg anniculũ. et 134. de vbor. signif. ex di

anniculũ ẽ q attigit vltimũ diẽ illig anni

UVA.BHSC

ex
Ex diverso minor 25. annorum reputatur, qui totum postremum diem non impleuit. lg. 3. § minore, de minoribus neque ad excusationem muneris reputatur maior 70. annorum, nisi qui illam ætatem impleuit. lg. qui filius 14. § fabius Antoninus, in fine ad trebell. lg maiores 3. de iure immunitat. Adeo quidem ut si postremo die februarij et ex nra nouaque computatione vigessima quarta illius mensis die natus sit, et annus in quo implet ætatem sit bisextilis. totum tempus quod intercalatur complendum, et exigendum sit d. § minore. quia tempus intercalatum confunditur, nec auget numerum dierum. quare, quae in practicis negotijs non inutilem, et in iure cognito necessariam breuiter vobis exponam ad non nullorum textuum explicationem.

— Omissis alijs sub putationibus anni rom. quos nosse parum expedit. Iullius Cessar in 3.º consulatu, quem cum Marco Emilio lepido gessit annum ad solis cursum exacte reformauit statuens ut constaret 365. diebus cum quadrante testes sunt. Suetonius in eo cap. 40. Solinus in polihistoria cap. 3. Plutarcus in Numma et in Cessare, censorinus cp. 20. de die natali Macrobius lib. 1. saturnalium cp. 13. itaque ubi quadrantes diem faciebant quod contingit quarto quoque anno hic dies intercalabatur. idest interserebatur, et confundebatur cum præcedenti ut eius ratio non haberetur. Hæc plenius colliguntur ex censorino d. cp. 20. Macrobio d. lib. 1. cp. 14. quæ intercalatio hodie seruatur ex ritu apostolico et constitutione Gregorij 13. Pontificis maximi de ordinatione temporum, quæ est septuagessima quarta in ordine 2. tom. Bullarij magni. intercalatio autem fiebat ex constitutione Cessaris circa festum terminalium nempe die 24. Mensis februarij, ut prodit

non intelligitur maior ad cuntandos reipublicæ qui primum instans ultimi diei anni 25 argu. l. § quare ut dum dies completur. vide infra n. 14:

qui non impleuit annos 70 non est septuagenarius

8

quaterque enumeretur annus bisextalis

UVA.BHSC

d. cp. 13. & prig monstrauerit Lucius lb 43 & 45. qui dies 24. sputaõe latine ita denotatur. Sexto Kalendas Martias cu qo additij dies cu illo vigesimo quarto sfunderetr ita sputabant, cu annus bisextili erat. bis sexto Kalendas Martias. ex quo bisexti appellatio fluxit post intercalaõe Julij cesaris, vt collegi pst ex Macrobio & censorino vbi proxime at verò ante Julium Cesarem cum annus sstaret ex instituto Numme 354. dieb quatuordecim integri dies intercalabantur ad finem mensis februarij, effecto erat, vt cuncti hi dies cu vltimo pro eodem die supputarentur, nec numeru augerent. Inde verò n dicebatur bissextus, sd mensis intercalaris, duplici rõe primò, quia non fiebat intercalaõ in sexto die ante Kalendas Martias, sd in postremo die februarij. secundo qo n vnus dies cu alio intercalabatur, qui efficiunt binariu numeru, sd aliqñ quatuordecim, aliquando plures. itaque bissexti appellaõ fluxit à sputaõe Julij Cesaris, nec ab antiquioribus sultis cognita fuit. que latius psequuntr. Ut n ita expresse ex nostris iurisperitis Budeus in annotationibus prioribus ad pandectas ind. lg 3. §. minores. Rosinus lb 4. antiquitatu cp. 7. Antoniu Syluciu ad leges Regias cp. 5. Cuj. in nrã lege Albericus gentilis de varijs temporu appellat. cp. 4. Carranza in disput. de partu cp. 12. §. 5. a prio et ex nº 14.

9 Exponitur lx. 98. de V.S. ~ Ex quo facile exponendus est difficilis alioquin lx in lg cum bissextu. 98. de vborun signif. autor est Publius Iubentius Celsus lb 39. digestorum qui floruit sub Adriano Imperatore teste Spartiano in eius vita, ut sstanter docet Joannes Bertrandus de iurisperitis

UVA.BHSC

de iurisperitis. lib. 1. pagina. 55. e sic multo post Julium Cæsarem qui hic consult. ex doctrina sui temporis ita de Bisexto scribit, cum bissextum Kalendis est nihil reffert utrum priore aut posteriore die quis natus sit. Hæc oppositio pertinet, ut sciamus quis sit annicutus, de quo etiam disputatur. in l. 132 et 134 eod. tit. propter legem Papiam ut eleganter observat Jacobus Gothofred in fontibus iuris civilis. pagina 284. unde deducit deinceps sequentibus annis. esse eius natalem diem sextam ante Kalendas Martias. ad terminalia & 24. de febrero, ut nuper dixi. reddit rationem quia id biduum pro uno die habetur. quasi diceret. quadraginta & octo horæ amborum dierum, unum tamen diem efficiunt. postea de effectu intercalationis agit, dicitque non intercalari priorem diem, sed posteriorem: idest confundi posteriorem diem, & eius horas inserere priore diei. quare concludit cum non est bissextus esse dies. statim advenire eius diem natalem, cum attigit primam horam totius bissexti priorem quod diem esse proprie natalem: nam dies additicius non est dies, sed incrementum præcedentis diei, in quo intercalatur. ex quo contrarium Ulpianus utens eiusdem Celsi auctoritate in d. lg 3. §. minorem 3. de minoribus docet minorem esse, qui totos 25 annos non impleuit. unde infert, si ætatem impleat die bissextili totum bissextum transire debere quia utrumque dies pro uno computatur, ut magis specifice docent L. Molina de J. et J. tr. 2. disp. 573. Thomas Sanchez de matrimonio lib 2. disp. 24. n°. 22. Ecce eiusdem rationis diversos effectus. si enim requirit totus dies impletus, totum bissextum transire debet. si sufficit incipere diem, inceptus censetur, simulac quis attigit

q bissexto natus ê statim ac. bissextum attigit. annum complet

dies additus bissexto non ê dies sed incrementum alicuius diei

intellige d. l. 3. §. 3 de minoribus

totus bissextus transire debet ut minor amittat restitutionem

primum instans priori diei quia ambo dies pro uno reputant.
ita docent ultra Accurs. et Veteres Budeus in prioribus
annotationibus ad dictum §. minore, Duar. ad ll. de minoribus
§. proinde et si bisexto Joannes Matienzus iunior post
Alciatum et Rebufum in lg. 1ª. eodem titulo ex nº 62 usque ad
67. Suarez de Mendoza ad leg. Aquil. lib 1. cap. 4. secte.
6. ex nº 16. hactenus Celsus in d. lg. 98 in prin.
Postea in § 1. ref-
10 fert seu verba, seu testimonium Catonis, qui sub republica
Exponitur §. 1. eiusdem leg. libera vixit ante ordinationem temporum factam a Julio
Caesare, eius fit mentio in lg. 2. §. post hos 38. de orig.
iuris et apud Plutarchum in Catone videndus etiam Bertran-
dus lib 2. pagina 134. Hic igitur Cato loquens de inter
calatione veteri, de qua dixi supra nº 7. in fine sic ait.
Cato putat mensem intercalarem additicium esse omnesque
eius dies pro momento temporis observat. ecce ergo
eundem effectum utriusque intercalationis veteris, et
novae: nam ut hodie unus dies additicius est. ita olim
erant omnes intercalares additicii dies: et ut hodie
dies intercalatus non est dies, sed incrementum precedentis.
ita olim accidebat, nam omnes dies pro momento repu-
tabantur. ideo Celsus attulit in confirmationem sue
sententie sensum Catonis, non quia forma veteris inter
calandi conveniret cum nova, sed quia utriusque par
erat effectus quod non observavit Albericus gentilis
d. cap. 4. et ob id infeliciter legessit in huius loci
expositione. Nec refferendi etiam sunt Josephus Sca-
liger, lib 2 de emendatione temporum titulo de Vetere
anno Romano et eum sequtus Carranza d. §. 5. nº
19. qui accusant Tribonianum ex eo quod absoletam

abstlatam intercalationem Catonis inseruit in pandectis. hoc enim n. tribonian. sed Celsus fecit qua mente et intentione dixi. Denique offert aliud testimonium quinti Mutij Scevolae, qui ante Caesarem a Mario trucidatus occubuit ut est textus D. Aug. lib 3. de ciuitate Dei cap. 28. et 29. qui intercalationem attribuit extremo diei, idest ultimo februarij q. n. vigessimo quarto, ut postea attribuit Caesar, quod est plenum et nobilis differentia inter veterem, et nouam intercalationem. nam olim ad finem mentis fiebat, post Caesarem die vigessimo quarto quamuis ipse quatuor sequentes addidisset, quod clare constat ex censorino et clarius docet Antonius clarus filius d. cap. 5. in ultimo § d. legis 98. iterum a semetipso concludit Celsus consequenter superioribus mensem intercalarem sic vocat mensem, in quo proponitur bisextus, omnes dies intercalati constare ex diebus viginti et octo. nam quamuis licet habeat 29. dies naturales, unus tamen confunditur iuris censura, ut tamen 28. supputentur. haec est huius versiculi vera et omnis expressio Alciati, quem fere omnes interpretes sequuntur Carranza ubi proxime n.° 46. Gentilis d. cap. 4 quamvis n. praeualuit Suarez de Mendoza nuper laudatus n.° 18. volens computationem facere ad veterem formam intercalandi nec animaduertens Celsum nouam respexisse ut debebat.

— Exinde etiam infertur interpretatio ad nimis difficillem textum in lg. 2. de diuersis temporalibus praescriptionibus. agit de die intercalari, et aut bissexto quod idem est, et multas iuris quaestiones inuoluit. Prima est an iudicatis proficiat dies intercalares. iudicatis dantur quatuor menses ad faciendum iudicatum. quaeritur si in illis incidat bisextum an 11

Exponitur lg. 2. de diuers. temp. praescrip.

UVA.BHSC

additius intercalatus, et qui confunditur, computetur in illis idest ut in illo die quamvis naturaliter currat non possit exequi? sic etiam queritur de biennio intra quod finienda est lis, utrum videatur tempus auctum per diem intercalarem? sic deinde queritur de tempore usucapionis, utrum excrescat per diem additium? item queritur de tempore prescriptionis actionum, que per lapsum temporis peremantur? item de tempore conventionali, veluti si fundus venditus sit, ut emptus fiat nisi intra 30. dies pretium solvatur? Denique in hunc modum possi. discuti omnes questiones de actionibus temporalibus et reliquis terminis iuris si forte in illis incidat dies Bisextus Procul dubio in omnibus prioribus casibus sive pro usucapione contra dominum, sive pro creditore contra debitorem prescribentem, sive favore iudicatorum. respondet diem additium non facere numerum. ideo qui usucapit sexto Kalendas Martias ineunte die perficit usucapionem, quamvis sit Bisextum, qui vero prescribit totum bisextum explere debet. in postremo vero casu de 30 diebus, sentit diem additium facere numerum. Accurs. in d. l. 2. glossa ult. constituit duplicem rationem differentie. Prima est quod priora exempla sunt temporis legalis idest, a lege inducti ultimum vero exemplum est temporis conventionalis. secunda est quod ubi fit mentio anni vel mensis, dies intercalaris non auget numerum nec dilatat mensem, quia cum alio confunditur. quando vero fit individualis mentio dierum sive in lege sive ab homine auget numerum quia tunc naturaliter computatur dies, et naturaliter dies intercalaris est verus dies. hec distinctio, et ratio communior et verior est, eamque sequuntur Bart. et antiquiores, quos laudat Sanchez de Matrimonio. lib. 2. disp. 24. nº 18. Carranza quamvis

quotiens fit mentio anni. seu mensis dies intercalaris non facit numerum. sed quando fit individualis mentio dierum. auget numerum. quia tunc naturaliter in legalibus computatur dies.

quamvis ꝯfusse d. q. 12. §. 5. ex n°. 21.

12 Ex hac doctrina recipienda est alia Andreæ Tiraquelli de retractu lignagier. §. 1°. glossa 10. n°. 123. et §. 3. glossa 2. n°. ultimo qui eleg. docet, si bissextus incidat in diebus ad retrahendam rem venditam datis consanguineo, illos duos dies n. pro uno computari sed pro diversis, offertque eandem rationem venditam datis consanguineo. quia ubi dierum in individuo fit mentio n. confunditur dies intercalaris cum præcedente. Hæc doctrina est utilis in ꝓxo ad nostram legem 70. Tauri et ad leg. 7. cum sequentibus tt°. 11. lib. 5. compilationis. quæ agunt de illo tractu, et est emendabilis quod n. examinatur ab hispanis autoribus. eadem censura est regulæ de infirmis resignantibus editæ in regesto Sixti quinti constitutione 16. debet enim infirmus post resignationem supervesse, aut supervivere 20. dies computandos à die resignationis, in quibus si incidat bissextus n. confunditur dies intercalaris propter eandem rationem. Nec invenio ab autoribus ita decisum, quamvis de forma computandi dies late egerit Flamminius Parisius de resignat. Benef. lib. 12. q. 8. ex n°. 19. idem de decem diebus ad probandas exceptiones in via executiva præstitutis. in l. 2. tt°. 21. lib. 4. compillat. et aliis terminis individualiter per dies assignatis dicendum est. Alias quæstiones examinant Molina et Sanchez supra n°. 9. laudati Emanuel Rº. 3. tomo quæstionum regular. quæst. 49. art°. 5.

Laudatur Tiraquellus vrga dies intercalarys auget numerum in retractu venditionis

In resignat. Benef. si incidat bissextus dies intercalarys auget n. dierum de egdys ratione

13 Denique inde explicandum est Alexandri 3ⁱ. responsum in cap. quæsivit. 14. §. festum de verborum sign. cuius decissio elegans est, et valde congruit intercalationi Romanæ à Julio Cæsare inductæ. primo decernit Pontifex vigiliam cum ieiunio præcedere

Explicatur textus in cap. 14. §. festum de V. S.

UVA.BHSC

debere festum sancti Mathiæ Apostoli, qui sorte ex cæteris cooptatus est, ut tradditur actuum Apostolorum cap. 1. nisi forte dies præcedens sit dominica, in qua propter reuerentiam non est ieiunandum, et postponitur ieiunium ad sabbatum cap. 1 de obseruationibus ieiun. cap. ultimo 30. dist. itaque regulariter ieiunandum est die 23. februarij, nisi sit dominica cum quo dies sancto Mathiæ sacra sit 24. eiusdem mensis, in qua fit intercalatio in anno bissextili. cæpit dubitari, cum bissextum incidit, qua in die ieiunandum sit? Pontifex respondit die 23. ieiunandum non 24. siue sexto Kalendas quod ille dies est festum, neque propter bissextum mutatur. De ipso etiam festo celebrando dubitatum fuit quonam die celebrandum esset, sexto, aut bissexto, an utroque, quia hi duo dies pro uno computantur, et in utroque sistitur in una eademque littera Kalendarij et nihil de solemni computatione immutatur ut docet Glossa ibi verbo qui duo respondit que sublato omni computationis errore posse celebrare alterutro ex his duobus diebus, quia pro uno reputantur. sed in hoc pro ecclesiarum consuetudini standum est. ecclesia hispana semper celebrat festum sancti Mathiæ die 24. forsan ecclesia Italiæ celebrauit vel hodie celebrat die 25 quando annus est bissextilis. unde manarunt versus quos adducit predicta glossa.

Bissextum sextæ Martis tenuere Kalendæ
posteriore die celebrantur festa Mathiæ.

13 Sed ut ex diuerticulo ad lineam viamque reuertamur, quando tempus completum in iure requiritur aliquando sufficit attigisse primum instans ultimi diei, aliquando necesse est totum ultimum diem explere iuxta exemplo supra n.º 1. proposita. in usucapionibus sufficit

[margin: Ratio differentiæ inter usucapionem et præscriptionem quoad computationem temporis]

ad lg 6 de Usucapb

Sufficit attigisse, ad praescriptionem necesse est complere. in quo varias solutiones veteres auctores excogitarunt, quas recenset Genua in lib legum ocilitatum pagina 468. et sequentibus Mihi vero certior videtur sententia Covarr lib 3. variar cap. 12. n° 6. a quo in effectu non discordant. Donell lib 5. com cap. 19. et alij quos ibi reffert Osuald. littera F. Balbus de praescriptionibus q 1 ex n° 26. Ioannes Matienzus iunior in lg 1. de minoribus ex n° 49. qui tenet usucapionem requirere annum. (hodie triennium) annus autem est simulac quis attigit primum instans ultimi diei d. lg. anniculus 132 de verborum significat. praescriptio vero non requiritur tempus affirmative, sed negative, hoc modo nisi intra annum egerit, vel intra biennium vel decennium et cetera, actio finiatur. dum durat tempus pot. agere, tempus autem durat, donec totum compleatur ergo necesse est ad praescriptionem, ut totus postremus dies transeat, alioquin intra tempus agendi est actor.

Usupio petit tempus affirmative. ideo in init° diei complere praescriptio v° negative nisi intra annum egerit. ideo in toto ult.mo die agere pot

De reliquis iuris articulis eodem modo debet censeri: maior septuaginta annis non est, nisi qui totos annos exegit. ergo non sufficit tetigisse primum instans ultimi diei d. lg. 74 in fine ad trebell. ex diverso minor non dicitur nisi respectu maioris, qui non est maior, est minor. ergo qui non implevit totos 25 annos minor est. d. lg 3. §. minorem de minoribus sumitur enim comparatio, ab illo extremo ad quod fit, veluti quando dicimus pridie, quam moriatur, id prius verificatur, quam mors adveniat. §. post mortem 35 inst. de legatis. sed tamen acriter opponitur text. in d. lg. 1a. de manumissionibus. ubi minor 20. annis. ex lege Elia sentia vetatur manumittere servum. et inquit Paulus posse manumittere, qui attigit primum instans ultimi diei, quia ex

14 qui non est maior minor est ideo qui non explevit ultimum diem anni minor est.

Interpretari lex 1. de manumissionib

UVA.BHSC

Soluto Viglii Panzirolij et fabri referri. et nam plectitur

eo instanti n̄ est minor. veteres Viglius, et alij quos sequit. Enricus Salmuth ad memorabilia Pancirolij lib. 2 tit. 10 pag. 194 et sequentibus rem ponunt ex causa favoris: dicunt enim favorabile esse minori, ut diutius restitui possit nec censeatur maior, donec totum tempus impleat: et libertati favorabile esse ut simulac attigit primum instans ultimi diei censeatur maior. a qua ratione interpretandi n̄ longe est. Ant. faber in iuris prudentia tit. 4 prin. 3. illatione 1. sed cum videam textus nullam mentionem facere favoris, sed sola et solida iuris ratione niti utrique legum fundari, aliter censeo nam

Solutio Matienzii adducere n. et agert

edictum Praetoris de restitut. consulere minoribus quam 25 annis natu, ut stat eius verba apud Ulpianum in leg. 1. §. 1. de minoribus quare dum 25 annos n̄ habent gaudent Beneficio, n̄ habent autem 25 annos donec impleant aetatem, quia ad huc ex alio aliquid superest. lex vero Aelia sentia n̄ tam consulit minori, quam publico statui, ne libertatis honos vulgetur ut apposite inquit Suetonius in Augusto cap. 40 quare nihil indulget minori, sed potius vetat, ne minor manumittere possit. leg. si minor. 66. de verborum oblig. sed minor non est, qui attigit ultimum diem quo extremo pot. manumittere ita Matienzus ind. leg. 1. n.º 57. et 58. addo ego diverso respectu verum esse, qui attigit primum instans ultimi diei implevisse, et n̄ implevisse aetatem, quando de minore lex loquitur. si est negativa, veluti ne restituatur, qui attigit n̄ est maior, quia adhuc aetatis agit, intra quam pot. implorare in integrum restitutionem, si est affirmativa nempe, ut posit manumittere, impletur aetas statim, ac primum instans attigit, quo iam habet aetatem, iam n̄ est minor iuxta distinctionem superiori n.º traditam. et his absoluitur nostra praelectio. ad Dei laudem omniumque Sanctorum Beatissimaeque virginis Mariae.

aug.tis solut. praeterire

UVA.BHSC

AD. Difficile Iuliani Responsu in lg. non solu 33. §. si rem 6. hoc tt°. De usucapionib.

Hic textus valde difficilis à nostris iuris peritis reputat, et merito, quia involuit, et voluit qd subtilia iuris pria et in nro tractu usucapionu apprime necessaria: ideó vobis exponere decreui, charissimi et clarissimi auditores, eo magis quia n tam oblitg, quā omissus fuit in nrō tractu, du universo pcepto liciabimus in singularibg locis n immorantes. Primo itaque supponenda est regula, quam exposui 2. p. tractu principal. tractu de requisito possessionis n° 32. ubi attuli hunc textu. nempe debitorem, qui rem pignori dedit, desinere illam possidere, et possessione veram, proprium et ciuiliter in creditore, transferre lg. quecumqe 13. §. 1. de publicianis in rem act. et nihilominus iure singulari exptem usucapione, continuare imó et oplere posse lg. 1. §. p. rerum corporali. lg. qui pignoris 36. de acquir. poss°. lg. serui 16. hoc tt°. hac nra lege n solum 33. §. qui pignori 4. Hoc supposito primo, querit utru interrumpatur usucapio á debitore cepta si seruus creditoris subrripuerit rem pignori datam domino suo. et respondet iurilts n interrumpi usucapione. redit raoe, qr seruus n subuertit possessione dnu suu.

Hec rao, decissioqe difficilis ex eo redditur, quia proprius seruus, vel filius n minus furtu faciunt dnō, patrique, quam quilibet extraneg. lt obidentitate personaru et vinculu potestatis actio furti adversus eos dari n possit. diserti textg inlg. serui 17

debitor amitt possessi rei pigneratr, et th. continuat usucapione. possidente creditore

si seruus creditoris rei pignoratg subripuerit n interrumpitr usucapio debitoris

rao dubitandi

filii, servi vere furtum committunt rei domini, patris; licet actio furti solo competit contra ferentes opem. de furtis. lege nec cum filio 16. eodem. lege 4. § 1. si is qui testamento liber esse iussus est. § hi qui in parentum, institutione de obligationibus quae ex delicto nascuntur. unde si alius opem tulerit servo, vel filio rem domino vel patri subtrahentibus tenetur furti ope consilio admissi, quia extraneus est, et vero furto opem adhibuit. lege qui servo 36. § iterum placuit. de furtis. quinimo res ab illis subrepta in vitium furtivitatis incidit, nec antea usucapi potest quam in domini

res a filio, servo subrepta redditur in usucapibilis ex lege Atinia

parentisve potestatem reddeat, ut singulariter docet Iustinianus ind. § hi, qui in parentum. igitur res pignori accepta, subrepta quoque a servo creditoris in vitium furtivitatis incidit, et inusucapibilis redditur ex lege Atinia. § furtum institutione, hoc titulo.

Nec minus difficilis est

3 — Ratio dubitandi

ratio, quia servus non subvertit possessionem domini sui. Servus enim furtum domino facit, ut nuper dixi, atqui per furtum possessio amittitur, et naturalis usucapio interrumpitur, quod omnes tam quoad furem, quam quoad quemcunque, cui per usucapionem possit parari praeiuditium lege naturalis § hoc titulo. ergo servus potest domini possessionem subvertere. Augetur haec dubitandi ratio ex illo iuris principio, quod dictat servos capaces esse earum rerum, quae in

possessio naturalis interrumpit usucapionem et huius possessionis capax est servus ergo subvertit domini usucapionem

facto actioneque naturali consistunt. lege quod dicitur 130. de regulis iuris. sed possessio in ista, et naturalis per furtum quaesita in mero facto consistit et penes servum residet, neque ad dominum transsit. lege quod servus 24. de acquirenda possessione. ergo neque per readquisitionem potest ad dominum pervenire possessio, quam servus per furtum abduxit.

His tamen rationibus dubitandi

4 — 1us praenotandum.

non obstantibus et assertio nostra et eius ratio sustineri debet. pro cuius explicatione primo praenotandum est nobilis differentia inter res expertes rationis, vel rationis participes, quae domino nostro subiciuntur. primi generis sunt bruta animalia, et res in

UVA.BHSC

ia animo, secundi generis sit servi, et ancillæ. illas desinimus possidere simulac custodiam nostram effugerant veluti, si avis evolaverit, pecus aberraverit, aut vas influmen deciderit lg. 3. § Nerva filius 13. cum tribus sequentibus. lg. Pomponius 13. de acquirenda possessione. servos veró, et ancillas non desinimus possidere, licet á nobis aufugiant. lg. 1. § per servum, qui infuga 14. eodem, tit.º ne ipse sua sponte, aut malitia nos privent possessione ut dixit eleganter iurisconsultus ind. lg. Pomponius 13. de quo multa adducunt donellus et cuial. lib. 5 cap. 12 Valencia lib. 1 Illustr. tractu 2 cap. 10. pro toto addendus Cuiac. in lg. qui servandarum 14. Vers.º tertia species de praescriptis verbis. quod quidem maximam æquitatem habet, licet sit stricta iuris ratione, quæ dictat amitti rerum mobilium possessionem amissa vel neglecta earum custodia lg. si rem 27. de A. P. et hoc est quod Nerva filius apud Ulpianum ind. lg. 1. § 14. docebat utilitatis causa, id est æquitatis ratione receptum fuisse, ut fugitivus videatur possideri, et usucapi possit, quandiu in fuga est, et ab alio non est occupatus, aprehensus vel possessus. dixi quandiu ab alio non est possessus. quia si ab alio possideatur, desinit possideri á vetere possessore incipit furtivus esse, et redditur inusucapibilis. d. lg. 1. § per servum, qui in fuga lg. 1. Cod. de servis fugitivis. lg. ancilla 60. de furtis. itaque uno verbo me explico, servus fugitivus dum ab alio non possidetur, videtur retineri in possessione veteris possessoris, etiam quoad usucapionem: sed dum ab alio possideri incipit, incidit in vitium furtivitatis et á nullo potest usucapi, nec ab ipso vetere possessore quia eius possessionem amisit et naturaliter usucapio interrupta est, nec ab eo, qui intercepit, quia factus est furtivus.

Secundo præmittendum 5

res mobiles naturaliter expertes desinunt possideri simul ac custodiam effugiunt

fugitivus non desinit possideri licet a domino aufugiat. nec malitia domino noceat

si servus fugitivus ab alio occupetur desinit a domino possideri. et efficitur inusucapibilis

Servus fugitivus quoadmodum dominus non subvertit dominus posse sua. ita nec rerum quas secum ferr.

Est idem iudicium esse de rebus quas secum abstulit fugitivus de domo possessoris, vel domini, quarum possessio non amittitur, donec ab alio occupatus sit, vel ipsae res a fugitivo in alium transferantur, quod habet eandem rationem, quia non debet esse in potestate et malitia servorum privare dominos possessione rerum suarum: melior enim conditio dominorum per servos fieri potest deterior vero fieri potest. leg. melior. 133. de reg. iuris. hoc ipsum signanter probatur ex leg. rem quae 15. de adquirenda possessione in qua consul ponit regulam amitti possessionem naturali furto, vel violento deiectione, postea addit limitationem, nisi is, qui in nostra potestate est, eam nobis surripuerit, non enim amittimus possessionem (inquit) quamdiu apud ipsum servum res est, reddit duplicem rationem quia servus ipse adquirit nobis possessionem quarumcumque rerum quae non debet esse instrumentum perdendi, qui est instrumentum adquirendi. est optima ratio quia una eademque causa non solet operari diversos effectus leg. qui hominem. 34 §. ultimo. de solut. arg. etiam textus ex leg. inter 83. §. sacram 5. vers. nec revocantur. de verborum oblig. alia ratio est etiam optima, si ipse servus fugitivus non privat nos possessione sui corporis, multo minus privare nos debet possessione rerum, quas secum effert. probatur etiam ex leg. si de eo 40. cod. tit. ubi si servus. violenter deiiciat dominum, de possessione fundi, vel domus, non desinit dominus possidere: reddit insultus aliam rationem, quia retinet dominus possessionem per servum ipsum deiicientem ex hac leg. Accursius Bart. Cumanus et Gifanius deducunt, servum non posse domino adquirere iniustam possessionem quem alius erat. d. leg. quod servus 24. de adquirenda possessione sed posse retinere propriam, a servo iniuste ereptam. Cuiacius vero tract. 7. ad Africanum in d. leg. 40. culpat hunc modum loquendi tamquam parum proprium, existimatque, dicendum esse

intelligitur leg. 15 de adq. possessione

una eademque causa non negatur operare diversos efectus

intelligitur leg. si de eo 40 eod. tit. de adq. possessione

UVA.BHSC

esse dominiu continuare, n. perdere possess. p deiectione servi nec p furtu, a quo modo sentiendi parum distat Covarr. lib. 3. var. cap. 9. n. 11. certe p veteribg est ipse cosulto. qui utitur vbo detinendi sed hoc, vel illo modo loqui nihil refferet, cu sententia veterum, que semper eadem est.

~ Sexto ex eade lege si deco 4a prenotandu est hec omnia n solu procedere in servo surripiente rem, aut deiiciente dominu suu ab ea possess. quam possidebat opinione et affectu dni. (quales sut omnes bone fidei possessores ex titulo habili ad translationem dni qui usucape poss. lg. clausibus 13. de contrahenda empt.) sed etia in illis possessoribg qui possident sine affectu dominandi et posegns. n. posse usucapere ~ ~ ~ 6 Servus nec privat dnj possess. quq sine afectu dominandi habet.

Ad versiculum facilius

~ Hic versic. est sequtio superioris, sed ut exponatur indiget maiore principiorq paratura. inquit Iulianus facilius obtinere, quod proxime dixerat, si servus debitoris ei surripuerit rem pignori datam, postquam eius possess. a creditore p' cario rogauerat. Et merito facilius procedit hec doctrina in cassu isto, quia idem est, ac si possidente debitori servus proprius rem subduxerit, quo cassu n. interpellari usucapionem nec intrumpti possess. palam est ut nuper dicebam ex d. lg. rem que 13. de adquirenda possess. in hac propositione tm notto, debitorem continuare usucapionem rei pignori tradditae existente possessione penes creditorem. igitur multo magis continuabit illam, si cerum nascatur possess. a creditore p precarii rogatione: nam qui pcario possidet, plus consegr. quam qui omnino n. possideat. at qui debitor sine possess. usucapit pignus. g. multo facilius usucapiet 7 Si debitor precar. rogaus possess. a creditore et eius servus subripuerit res n. intervenit usucapio nanciscatur

UVA.BHSC

Creditor pot prec.o rogare posses a creditore f. condu-cti natore

quatr. quatr. possidendo. lg. si alienam 29. lg. cu. et sortis 35. §. 1. de pignoratitia act. lg. 2. C. de distr. pign. ut memini me exposuisse sub lib. 4 opusculorum cp. 13. n.o 3. post Cuj. in psenti et lib. 13. ffrz. Juliani in lg. qui et servo. 16. de oblig. et action. et in alijs multis locis. hic posset oppori d. lg. 16. videte nra scripta in illo cap.

nota doctrina huius n.i oppino ad impugnandos S. Antiq. cy. n.o §. 6. g. 53 n.o 8.

Si servus debitoris eo sciente subripuerit res pignoratas rumpit usucapio qa furtum dnus committit

§ Ex alio etiam cap. dicitur hic casus facilior, quam pcedens, nempe qdo servus debitoris rem surripuit creditori. quippe si servus surripuit illi rem sscio v. uiuente dno. n.i posset procedere usucapio, qr dnus, qui iubet, obstringitur delicto servi ex proprio psona lg. 2. §. 1. de noxalibus actionibus, tanquam si ipse surripuisset. surripiente autem dno n. posset stinuari usucapio. lg. ultima hoc tit. lg. cum sit probatum 6. Cod. de usucapione pro emptore. at vero si ipse debitor possideat p precarij rogationem, et servus proprius ipsi rem surripuisset, n. est locus huic questioni, utrum inscio vel scio dno surripuerit, alioquin n. erit furtum, quia furtum n. dicitur, nisi qd inuito dno fit. lg. 1.o de furtis. cum similibus. qui cassus ad hunc versiculum notabilis est, eo magis, quod a nris interptibus omittitur.

§ Si possidente prec.o dno debitore sive sciat sive n. n. committitur furtum

§ Prosequitur eundem cassum facilorem. Julianus idem prestare sductionem, nempe videre apud creditorem rem esse, quia in cassu sductionis possidet creditor. cassus huius versiculi hic est. debitor qui usucapiebat, dedit rem pignori creditori, postea a creditore sduxit eandem rem forte equum, v. tale quid: servus debitoris surripuit rem. dicit stinuari nihilominus usucapionem, perinde ac si apud ipsum cre

§ explicatur vers.us nam sductio idem nri vers.li facilius

UVA.BHSC

creditori, res esset, idest, perinde ac si intercessisset, nec furtum, nec subductio et quod magis est, docet post furtum servi proprii debitoris possidere creditorem: quia servus debitoris non potest facere conditionem domini sui deteriorem et per consequens, nec conditionem creditoris, interest enim debitoris, ut creditor possideat, ut res in eodem statu permaneat. Ergo quemadmodum servus creditoris surripiendo rem pignoratam non officit usucapioni debitoris, ut dicitur in principio nostri texti et in l. si de eo. §. 40. de adquirend. poss. sic servus debitoris surripiendo rem subducendo domino suo non officit possessioni creditoris. in quo hic textus etiam singularis est, sed satis dissertus est itaque comparatio a casu in quo dominus possidet ad casum in quo non possidet, sed tenet. in casu precarii possidet dominus. sed in casu subductionis tenet, non vero possidet in presenti.

Servus debitoris non eripit possessionem creditori per furtum quia et debitoris interest illum possidere. §. nemo, cum in vers. §. et si, versic. per furtum servi debitoris desineat possidere creditor. et in illo vers. continentur possessio creditoris cum subductio praeter possessionem debitoris. ut constat ex n. 13. et ideo quantum ad possessionem creditoris eadem ratio militat in precario, quae in furto d. vers. §. et si. quia in neutro possidet debitor. et in uno continet creditoris in possessione et in altero non. Praeterea per dictum nostr. vers. quia servus debitoris rapiens creditori alieno et per servum alienum non adquirimus, nec retinemus possessionem l. si is qui. [illegible]

Ex hoc versic. notanda sunt aliqua iuris pro et vulgaria pro studiosis meis. Primo notandum est, regulariter dominum rei non posse illam subducere, emere, aut precario rogare. haec enim eo tendunt, ut adquiramus usum rei possessionis vel proprietatis. sed haec omnia competunt domino iure proprio igitur non indiget impetrare ab extraneo. l. neque pignus. 45. de reg. iuris. exceptio huius regulae extat in nostro vers. in quo dominus vel usucapiens conducit usum rei, vel rogat precario possessionem a creditore. et plane ita est, quia rogat, vel non conducit, quod non habet. non habet debitor possessionem et ideo illam rogat precario, non habet usum rei pignori traditae et ideo illum conducit. ex hac differ. multi iuris loci exponuntur. primo textus in l. qui rem 15. depositi. ubi qui rem suam conducit, vel precario

10 notatum. rei propriae nec precarium locatio. emptio et cetera continent

quoties dominus precario rogat conducit quod non habet. ut possessionem et usum rei. continet precarium aut conductio

intelligit l. 15 depositi

UVA.BHSC

Rogat, nec interdicto de precario, nec actione locati tenetur, n[on] enim valuit precarium aut conductio. secundo intelligitur l. si a quo 21. hoc tit. ubi usucapiens pro herede conducens rem vero d[omi]no nihil agit, et nihilominus usucapio interrumpitur, quia res in potestatem d[omi]ni pervenit. ut etiam in hac nostra l[eg]e et s[ecun]d[u]m 33. §. si rem. 5. tertio intelligitur §. 3. §. si tibi tt. de retinere et adipiscendi privat. ubi qui a d[omi]no fundi precario rogat fundum, cui via debebatur, n[on] officit d[omi]no eiusque secessioni, licet a d[omi]no prædij servientis iterum roget precario viam, quia d[omi]ni prædij dominantis possidet, utiturque per eum, cui precario secessit, idest perinde est ac si ipse uteretur, aut possideret. unde cum secedens habeat viam iure proprio inutilis est secessio precarij facto a d[omi]no prædij servientis. denique intelligitur si de eo 40. §. ultimo. de adquir. possess. et intelligitur in rebus 4. §. item si rem de precario. ubi eiusdem rei extat disserta s[ecundu]m precarium. ind. l. si rem alienam 29. l. cum sortis 35. §. ultimo de pignoribus in qua de pignorat. actione l. qui pignoris 36. de adquir. poss. l. certe 6. §. ultimo. cum l. sequenti l. si debitor tt l. ultimo de precario, docemur posse dominum v[el] usucapientem conducere, vel precario rogare rem suam. sane licet parum ab eodem scopo aberrantes exponunt hanc differentiam omnes classici intelligitur si aliquam 28. de adquir. poss. Cuj. de actu 7. ad Africanum. ind l. si de eo 40. §. ultimo et lib. 13. Julian. ind l. qui pignoris et in alijs multis locis Petrus Fab. ind l. neque pignus 45. de reg. iuris consul. ad Donellum lib. 5. cap. 13. littera S. mihi tamen n[on] alio requirenda est quam a Tertulliano exposita ind. lege si aliquam 28. videlicet, si d[omi]no nihil deesse in ...

intelligitur l. 21 hoc tit.

intelligitur l. 3. §. 11 de retinere acquir. poss.

... ponentes d[omi]num posse prec[ari]o rogare aut conducere rem ...

Regula ... ex l. 28 de adquir. poss.

propria n. posse illam deducere, nec cæterum, si ei desit in re propria usus, v. possessio pot. vel usu, vel possessionem deducere vel precario rogare, quia tnc n. consequitr, quod suum est, sd quod est alienu, ut in nostro textu.

Secundo etia notandu est selecte debitore, qui precario rogavit poss. pignoris a creditore n. obstante precarij rogatione usucapere p pignoris constitutione, quæ retinet et reservat ius usucapiendi debitori absqz ulla possessione, vel cu quali quali possessione precario; quod si ius pignoris dissolutu sit, cessat usucapio quia sola precario possessio apud eu manet quæ n. sufficit ad usucapiendu quamvis sit citta lg. quæcumqz 13. § 1 de publiciana specie singularis extat in lge in lg. si rem 29. de pignor. actione, quæ talis est: emisti rem alienam bona fide, eamqz mihi pignori dedisti quæ erat Titij: deinde pignus a me precario rogasti et hoc modo recuperasti poss. rei ut dixi supra nº 10. dnus rei idest Titius postea me heredem instituit et sic ego incepi esse dns rei mihi pignoratæ et pignus prorsus evanuit, quia pervenit ad casum a quo incipere n. potuit, res enim propria dno tenere n. pot. iure pignoris. d. lg. neqz pignus. 45. de regulis iuris et in specie probant tis ind. lg. ei a quo 21. hoc tº. et in nra lege n. solum 33. § si rem 4. ig. cum desinat pignus esse, sola precarij rogatio sufficit vel superest, quæritur utru procedat usucapio. et respondet Julian. interrumpi usucapione, quia continuatur speciali iure p constitutione pignoris, per ius creditoris, sive ipse possideat sive possessio, cesserit debitori. g. deficiente iuris pignoris, interpellatur usucapio docent Accursius verbo

Ly. notatu 22

§ 33 § 4 hoc tº

§ res pignorata a Creditore precar. rogat. continuat usucap. iure creditoris. ideo dissoluto pignore, sola precaria possessio n. potest usucapi.

explicatur lex 29 de pignor. actione

ideirco classici Ant. faber et Cuj. ind. lg. 29. idem Antonius faber. quamvis lib. 1. diactarum cap. 28. breviter et in prio cap. seq.

12

3ũ. notatũ: — Tertio notandum est requiri ad usucapionem debitoris quod creditor, non amiserit aut non tradiderit sponte alij poss. pignoris. adeo quidem ut dici possit posessione creditoris efficere usucapionem debitoris, eaque amissa usucapionem interrumpi, quod quatenus intelligendum sit, breviter videamus pro nostri textus exacta expositione et inprimis si creditor alij oppignoraverit rem a se pignori acceptam, retinetur a debitore causa usucapiendi, tanquam si apud primum creditorem res remaneret, quia proinde est secundus creditor, tertius, et deinceps, ac primus, cum omnes possideant rem, ut alienam, et cum relatione ad primam oppignorationem lg. qui universas. 30. § ultimo de acquir. posess. ceterum si alij creditor tradiderit poss. interrumpitur usucapio debitoris. lg. 3. § si quis nuntiet. 8. vers. quod si servus. cum § sequenti de adquirenda posess. sufficit enim posessio creditoris per quam retinet debitor causam usucapiendi. Dixi si tradiderit, non si poss. deseruerit, aut perdiderit idest vacuam dereliquerit, tunc enim debitor non desinit usucapere quia si possideret non amitteret poss. lg. ultima cod. eodem tit. hi textus non loquuntur de debitore, et creditore sed de colono qui non posidet sibi, sed domino neque de usucapione agunt, sed de retinenda vel omittenda posess. eos tamen ad nostrum tractatum de usucapione debitoris a paritate rationis cum iudicio commodat. Cuj. lib. 44. quaest. Julliani in nostra lege non solum. §. qui pignori 4. sequuto tractatu longiorem

[Marginal notes:]

per posess. creditoris debitor usucapit. donec creditor secundo aut tertio pignoraverit. quia omnes pignoratarii pendent a primo. primum et resoluto iure prioris dantis resolvitur ius secundi accipientis. lg. 31 de pignorib.

intellige lg. 30. § ult. de adq. poss. ut sibi posideat proprio nomine animo intervertendi aliciendi quod pignoratitia poss. interrumpitur etc. v. —

Si creditor alteri tradiderit posess. tunc usucapio debitoris

longiore sermone instituo in repetita praelectione academico ad tit. de adquir. vel amittendo poss. cap. ultimo ex n.º 24.

Denique notandum est conductum non esse contrarium, aut incompossibilem cum adquisitione possessionis ut est contrarius adquisitioni dominij locatio est titulus temporarius l. non solet 39 locati, ideo implicat, quod agant de solo acquirendo usu temporario per contractum venditionis, qui est titulus perpetuus l. cum manu sato 80 § ultimo de C.E. quam recte explicent praeter classicos Arias Pinellus in rubrica Cod. de rescind. vendit. 2 p. cap. 3 ex n.º 13 Pichardus pro inst. quibus modis re contrahitur obligatio ex n.º 83 Benedictus Pinellus lib. 2 select. cap. 6 n.º 20 Caldas Pereira de emptione et venditione cap. 18 ex n.º 27 Valascus de iure emphyteutico q. 49 n.º 2 et 3 Cuj. tractatu 3 ad Africanum in l. si servus 30 § 1 de actionibus empti docentes contractus emptionis et venditionis non habere necesse transferre dominium, cum possit res aliena vendi l. rem alienam 28 de contrahenda emptione, sed debere contrahentes eo animo celebrare contractum, ut velint transferre dominium, nisi rei qualitas impediat; contra vero translatio possessionis non dicit perpetuitatem, quae ex titulo temporario potest transferre propterea civilis et iusta possessio, veluti ex causa pignoris vel precarij l. quacunque 13 § 1 de publiciana l. cum servus 22 de noxali actione, cum alijs quas cumulavi in d. lib. 1 opusc. cap. 13 quod nihil impedit quod etiam ex causa conductionis adquiratur possessio si expresse id agant contrahentes ut transferatur in conductorem ita probat diserte tex. in l. si aliquis 28.

Marginal notes:

2 3 4 prenot. por fiera locatio possessionis quae poss.º pot est propria ideo non è incomportabile cum locatione ecco, cum adquirere dominium quod è perpetua

intellige tex 28 de adq. poss.e

de adquirenda poss. ibi si speciatr. possessionis sdug sducen
de. vel precario rogandi animus intervenit: quod in consequentie
negavit Castr. et recte admonet Ramos. ind. l. 3. §. ex
strario. de adquir. poss. nº 11. verum tñ est in nostro textu
nº agi de sductione possessionis, sd sdug usus, quia prima
questio est de precario possessionis, secunda est argumentu
a simili sumpto de sdacta sductionis. gº alicuis rei de
bet esse sductio, quam precarius in psenti, alisquin esset
sparao de eodem ad idem, quod est absurdo ~~

Ad versiculu ultimum ~

14 Hic versiculus nº est circa questionem propositam de usucapione debitoris, quam in precedenti absolvit Iulianus. sd est sequella aut explicao. precedentis versiculi: dixerat jsultus debitorem precario rogantem poss pignoris possidere, sd sducentem solum usum rei nº possidere. et trẽ creditorem possidere: modo dicit, si utrumqd interveniat, nempe precarii rogao et sductio, creditorem possidere: quia eo in casu nº censetur precarium possessionis, sd usus tantum. hec ita expresse dilucideqd exponitur. intg. siquis. ante to. de ad quir. poss. ad cuius tractatum spectat. et his absolvimus textum omnibus, qui in hoc tt sunt intricatiores, ad quem parum usus, aut lucis usure prestiterunt interpretes nostri ad laudem et gloriam Dei omnipotentis Patris et filij et spus sancti ceterorumqd sanctorum quinto decimo Kal. februarij anno Dni 1654 ~~

Ad leg. prescriptio 45. De usucap.

~ Selectio Academica ~

1 Antequam huius difficillime legis expositionem exordiatur

exordiamur, n. nulla premittenda s[un]t pro eius clariori luce. Primo premittendu[m] est, quasdam res usucapi n. posse ex defectu capacitatis passiue d[omi]nii, nempe quia sub d[omi]nio priuato cadere n. posit, tales s[un]t res sacre, religiose, et sancte, vel homo liber, quaru[m] rerum comerciu[m] n. est, ig[itu]r neq[ue] p[er] media[m] usucapione[m] adquiri poss[un]t. l. g. usucapione[m] g. hoc tit[ul]o. alie s[un]t que usucapione[m] n. recipiunt ex defectu pleni et quiritarii d[omi]nii, quod penes populu[m] romanu[m] residebat, s[o]lo bonitario secesso prouincialib[us], siue posesoribus, qui illa erant predia stipendaria, siue tributaria p[ro]p[ri]o inst. et ibi Theophilus hoc tit[ul]o. l. g. unica ubi eleganter Cuj. Cod. de usucap. transform. deinde notandu[m] est in iis rebus, que usucapi n. poterant ex deffectu pleni d[omi]nii admissam fuisse prescriptione[m] temporis p[er] quam nouus posessor excludebat veterem posessorem petente[m] prediu[m] ut plenius dixi 1. p. huius tract[atu]s n.º 4. et ex n.º 41 usque ad finem.

quidam res nequeunt usucapi ex defectu d[omi]nii ut religiose et sancte

alie res usucap[ionem] n. recipiunt ex defectu pleni d[omi]nii. ut predia stipendiaria

Prenotandu[m] etia[m] est Papinianu[m] in n[ost]ro textu agere de p[re]scriptione longi temporis, decem vel 20 annoru[m] circa res publicas ex iure gentiu[m], quia cu[m] earu[m] d[omi]niu[m] priuato adquiri n[on] posit p[er] propriam usucapione[m], ut patet ex d. l. g. usucapione[m] g. nequaqua[m] enim d[omi]nio priuato subiici posit. l. g. inter stipulantem § 3. § sacram de verb. oblig. derissoria esset questio de usucapione circa eas. n. est t[ame]n adeo subtilis de prescriptione ut mox uidebimus. ex hac occassione ansam arripuit Marcus Aurelius Galuanus in tractu de usufr. cap. 11 prope finem culpandi expositores pandectaru[m] quasi oscitanter iniseruissent nostru[m] textu[m] huic tit[ul]o in quo n. agitur

2

in hoc t[e]x[tu] n. agitur q[uo]d de usucap[ione] s[ed] de prescript[ione]

reprehenditur Galuanus

de p̄scriptione, s̄d de usucapione, cum debuissent in texere ~~huic ttᵒ in quo n̄ agitur tt.~~ ttᵒ de diversis temporalibus prescriptionibus in quo de prescriptione disputatur. s̄d hoc acumen, et nimium ꝯquersum est, quia p̄scriptio vetus, quæ ttᵒ bona fide, ꝯ possessione nitebatur adeo parum ab usucapione distabat ut valde ꝯiunctæ, aut ꝯiugui essent tractatus utriusq; ut dixi eadem & p. ubi proxime. Aliæ prescriptiones temporum separantur, et discretum ~~ex~~ exponuntur sub illo ttᵒ ideo de prescriptione, alij tituli s̄t. s̄d de prescriptione veteri, cum possessione agitur, tam in hoc textu, quam in lg. quamvis. ff. lg. ea aqua. et in quo amplius immorari n̄ expedit.

prescriptio cum poss.ᵉ et bona fide parum distat ab usucap.ᵉ

3 His suppositis habemus verbis ipsius Papiniani ꝯclusionem expressam quæ talis est p̄scriptio longæ possessionis ad obtinenda loca iuris gentium publica ꝯcedi n̄ solet. quam ꝯclusionem duplici exemplo explicat sive illustrat. primum est si in littore maris quis ædificaverit, ꝯ postea ædificium destruxerit, s̄d dereliquerit, quamvis multo tempore habuisset littus occupatum, revertitur postea ad suam n̄am ꝯ cuicumq; ocupanti denuo cedit. lg. in tantum 6. de divis. rerum nec de p̄scriptione p̄t. excipere quia littus remanet publicum iuris gentium. secundum est si quis quam in fluminis publici diverticulo pluribus annis piscatus sit, non adquirit exceptionem temporis. ꝯtra illum nec alium prohibere p̄t. ut piscetur.

Dᵒ et expositio literæ textus

ppᶜᵃ iure gentium longa possessione præscribi nequeunt

4 Probatur nra ꝯclussio ex d. lg. usucapione g. et ex lg. viam 2. de via publica reffiscienda, ubi dicitur prescriptione effici posse, ut

Textus et authores ꝯprobantes hinc ꝯᵐ 4

UVA.BHSC

adleg 45 de vsucap.

ut populus amittat viam publicam lg. prescriptio 6. Cod. de operibus publicis ubi videntur diruti opera, que in locis publicis extructa sit amota omni prescriptione lg. diligenter 9. cod. de aquæ ductu lb 11. in qua pro hibetur prescriptio aquæ in castello publico existen tis, antequam in priuatos usus deriuetur, qua leg. ex posui ad leg. Scriboniam nº 13. § sed alegando 1 insto hoc tto. Seneca ad lucilium epistola 80. ibi Iurisconsulti negant quidquam publicum usucapi posse. apud nos repe tita eadem exclusio fundatur in lg. 9. cum tribus segg. tt: 27. p. 3. lg. 7. tt. 28 et lg. 6. tto. eadem p. quæ pro bant, tradant, et illustrant præter classicos repetentes hic et ind. lg. 9. hoc tto. et and. § 1. insto cod. Iasso. in lg. quominus de fluminibus ex nº 29. et ibi Franciscus Ripa ex nº 38. Rodericus Suarez allegat. 16. per totam et allegatione 17. ex nº 9. Auendaño de exequend. mandati. 1 p. cap. 22 nº 11. et 12. Couar. in regula peccatum 2. parte § 8. nº 10. Vazquez Menchaca illustr. cap. 89. ex nº 13. usque ad finem Franciscus Balbus de prescriptionibus 5 p. 4a. principalis q. 6. et 1. Assim in rubrica cod. de usucap. pro emptore nº 212 et segnti Mello 1. parte de usucapionib. cap. 3. Donellus et Cuiac. lb 9. cap. 22 Couarr. lb 3. vm. cap 11. Petrus Gregorius. lb 40. sintagmatis cap. 2 et prio Frachesius volumine 2. select. disp. 22 thesi 3. Benedictus Pinellus lb 1. select cap. 14. p totum et alij in exposi tione antinomiæ infra refferendi.

Sed pro ratione dubitandi primo sic argumentor. prædia stipendaria et tributaria in patrimonio P. R. erant, siue ut veteres

15 dubiy.

UVA.BHSC

Iurisconsulti loquebantur in iure quiritum § per traditionem 40 instit. de rerum divisione, ysio insti. hoc titulo et ubi ipse Theophilus ideo publica dicebantur, et publicari l. si captivus. 20 § 1 de captivis iuncto l. item si verberatum 29 in fine de rei vindicatione l. lacus 11 de quictionibus ut notant ubertim quos laudavi lib 1o opusculorum cap 59 nº 2 infra unde Bona P. R. sive que in eius patrimonio erant proprie dicuntur publica cum duabus sequentibus de verborum signif. ubi notatur a neothericis expositoribus illius tituli quibus addendi ossuat. ad Donellum lib 4 cap 4 littera A. Petrus greg. lib 40 sintagmatis cap 2 ex nº 2 Guillelmus fornerius lib 2 select. cap 22 sed hec predia propter dominium publicum non usucapibilia, tamen adquiri poterant per indirectum media temporis prescriptione, per quam usus dominiumque bonitarium eorum mutabatur, et transibat de possessore in possessorem ut tetigi supra nº 4 q. usus littorum, riparum et cetere publice res ex iure gentium eadem ratione adquiri poterant, earumque usus privatus fieri.

predia stipendiaria erant pp et nihilominus prescribi poterant. q. d. dominus

6

Secundo circa suppositionem Pa-

2y. dubium

piniani que extat in illo verbo dereliquerit. sic argumentor illa differentia nobilis, notaque est inter amissionem possessionis et dominii quod possessio sola negativa voluntate non possidendi amittitur quamvis in alium translata non sit. l. 3. § in amittenda l. si quis in 11 § differt. de adquir. poss. dominium vero sola voluntate non amittitur, adeo quidem ut si velim transferre dominium in alium, nec possim ob aliquod impedimentum, non desinam dominus esse ut docent in d. § differt. cumanus

UVA.BHSC

ad leg 45 de vsucaptio

Cumanus castrensis, Alciatus et Cuj. Conanus lib 3. com. cap. 9. nº 2. ossual. ad donellum lib 4. cap 13. littera A. ex quo fit, ut res pro derelicto habita indigeat abiectione, quae occupationi contraria est. lg. quem ad modum 38. §. 1 de noxalibus actionibus. lg. quod servus 36. de stipulat. servorum. lg. falsus. 43. § qui alienum et §. si cadum de furtis. lg. 1. et 2 pro derelicto, nec sola voluntas domini sufficiat, ut docent Cumanus et castr. ind. §. differ. Cuj. lib 9 1. Paul. ad dictum ind. lg. 2. et lib 21. observ. cap. 8 Conanus. lib 3. com. cap 3 nº 3. ossuald. d. littera A. ergo res immobilis, qualis est cassa in littore posita, de qua Papin. in praesenti tractat amitti non potest et si pro derelicto habeatur. quia abiectio supponit amotionem, idest factum removendi a se a custodia, a rebus propriis rem abiectam, ut pattet: sed res immobilis non est capax huius abiectionis ut nec amotionis lg. furtum. 37. §. 1. cum lg. sequenti hoc tit. §. quod autem, instit. eodem, ergo non recte supponit Papinianus in praesenti. ad derelictionem requiritur abiectio. S. eadem negatur in re immobili. ergo edificium derelinqui negatur in hoc textu

Tertio sic argumentor contra secundum exemplum de diverticulo fluminis publici et iure piscandi non adquirendo per praescriptionem si obstaret constitutio iuris gentium, praescriptione iuris piscandi in fluminis publici diverticulo, vel usus littoris, aut utrumque non posset privatis a Principe cedi, ut illum usum privatum sibi facerent quia iura gentium ut pote naturalia inmutabilia sunt. nullo enim iure civili aut Principis constitutione tolli potest. §. sed naturalia instit. de iure naturali. sed hic usus fluminum potest a Principe statui in favorem privatorum. leg. quominus. 2. de fluminibus lg. 1. §. permititur 41. et 42 de aqua quotidiana et estiva lg. 3. §. plane ff. quod vi, 3º dubium Ius piscandi a principe potest cedi. S. iura naturalia immutari nequeunt. ergo non etc. iura naturalia

UVA.BHSC

aut. clam. g°. etiam p prescriptione adquiri pot. probatur quoq. quia si á Principe pot. concedi, pot. etiam adquiri prescriptione immemoriali, quæ supponit, et dat presuntionem legitimi tituli cap. super quibusdam. 26. § preterea de V. sign. Deinde si prescriptio immemorialis sufficiens est. etiam sufficiet consuetudo piscandi legitimo tempore prescripto, decem super lg 3 § quinquaginta de aqua cotidiana et estiva
popul pot. concedere ius piscandi. g°. consuetudo. pot. introducere. tacente populo — nempe annos, vidente et consentiente populo, vel eo, qui habet ius concedendi, quia hæc tollerantia pro expresso concessione ut apud nos probari pot. ex lg 48. tit°. 32. p. 3. docent. Baldus, Covarrubias, Menchaca, Avendaño et Donellus sup°. n°. 4. laudati ab aut°. etiam expresse probatur ex lg. si quisque,
probatur ex lg 7 de divers. et temp. prescrib. — ff. de diversis temporalibus prescriptionibus ubi Martianus in eadem specie et ferè iisdem verbis, docet eum, qui in fluminis publici diverticulo pluribus annis piscatus sit, posse alios prohibere, si in eodem diverticulo velit piscare g°. concluditur contra Dopinionis.

His tamen non obstantibus

8
14 prenotaty — vero et iuri gentium civiliq. consona est nostra conclusio pro eius intellectu primo prenotanda est differentia inter res communes iure naturali et inter res publici usus ex iure gentium. communia sunt. aer, aqua, profluens, et mare et per hoc littora maris. publica ex iure gentium sunt. flumina et portus, usus littorum et riparum, itinerumque. lg nemo. 4. cum sequentibus de divis. rerum. lg quod in littore 14. lg. quamvis. 50. de adquirend. rerum domin. lg quominus 2 de fluminibus. lg. iniuriarum 13. §. ultimo de iniuriis. §. 1 cum sequentibus. instit°. de rerum divis. lg. 12. tit°. 28. p. 3. communia appellantur, quæ adhuc remanent in illa communione, sub qua erant omnes res antequam divissio patrimoniorum induceretur á iure gentium, de qua in lg. ex hoc iure 5. de

de iustitia et iure. tanto enim earum copia est ob dei benignitatem, ut semper futurum sit pervium et omnibus patens quidquid velint ex illis rebus sibi occupare. quod enim est nostrum, fit cuiuslibet privati, privatum per occupationem. itaque si vellit proprium facere aquam profluentem vel occupare aerem per aedificationem, vel eodem modo uti littore maris potest. quemadmodum et facit feras proprias, quas venatur, pisces, quos piscatur, aves, quas occupatur. publica vero ex iure gentium dicuntur quae non possunt per occupationem cedere singulis. sed necesse expedit ut semper in omni usu versentur, talis est navigatio, ipse piscandi usus, usus etiam litoris, riparum et itinerum. quia si mare, vel itinera, vel flumina, aut ripae ita occuparent ut omnibus usibus deservire nequirent, tollerentur de medio hominum mutui societas, et commercia, nec sibi met ipsis possent in necessitatibus subvenire nec aliis prospicere quod naturae humanae eiusque necessitatibus repugnat, quod res istae sub dominio privato cadaret, ut latius disserui in repetitis praelectionibus ad titulum de acquirend. poss. cap. 1. n.º 6. et sequentibus. — res omnes iure naturali communes domino proprio duxit ita occupatae non perpetuo quia tolleret communitatem

Est etiam praenotandum — 9 — 2. praenotatum

praenotandum Principes, res publicasve, quarum territoria vel alluunt maria vel flumina interfluunt, habere ius aliquod superioritatis dominio proximum in mari flumineribusve, quod possumus appellare regale, sive supremae dispositionis. lege littora 3. ne quid in loco publico. ibi littora, in quae popul. Rom. imperium habet. Popul. Rom. esse arbitrio. notandum est verbum, quo utitur consultus arbitrio, quod magis denotat moderationem, regiamque tuitionem, quam dominium, aut liberam rei dispositionem — Principes iure superioritatis habet ius dominium primum super mare et litora ad tuitionem et conservationem — intelligitur lex 3 ne quid in loco publico

UVA.BHSC

in alijs codicibus legitur arbitror. sed Accursij glossa semper intelligit hoc testimonium de iurisdictione et cum illa glossografi veteres a nobis magis in modo dicendi, quam in re dissentientes, consentiunt etiam Vasquez Menchaca illustr. cap. 89 ex n.o 19. Hugo Grotius de iure Belli et pacis lib. 2 cap. 2 §. 9. quamvis Paulo aliter. cap. sequenti §. 9. nec admitto Ioannes Seldenius lib. 1 maris clausi cap. 14 in fine, qui ex hoc loco tentavit probare littora ditionis Romanae esse in dominio populi Romani. Hubertus Gifanius etiam in lege quamvis 50. n.o 3. et sequentibus de adquir. rerum dominio quem videtur sequi ossual. ad Donellum lib. 4. cap. 9. littera B. existimat hodie nostris moribus littora ad dominium Principis pertinere sed neque ita loqui licet, nam hoc dominium non est

porta et maris clausura sunt in proprio dominio principis quae proprijs eius expensis fabricantur

proprium: sed de portubus et clausuris maris censendum est, quae sunt Principis proprie vendibiles et alienabiles quae proprijs expensis fabricantur, clauduntur et armantur, ut est privatum mare, quod intra predia privata receptum est, cuius rei elegans testimonium habemus, et sic exponendus

intelligitur lex 14 de iniurijs

in lege sane 14 de iniurijs, quam ita et multis exemplis adductis explicat, et illustrat Ioannes Seldenius lib. 1. maris clausi cap. 19. pro totum in eo tamen non sustinendus quod inde ad dominium maris vult argumentum deducere ex hoc suprema tuitione receptum fuit, ut pretor curam gereret littorum reparandum et maris ipsius ne privati aliquod

Pretor exercet tuitionem principis iudicendo ne edificent in littore cum damno ceterorum

efficerent, quod publico usui officeretur. lege quamvis 50. de adquirendo rerum dominio. d. lege littora 3. §. 1. cum lege sequenti ne quid in loco publico quarum hic est sensus genuinus, quamvis aliter distorqueat Donellus d. lib. 4 cap. 9. ut agnoscit Grotius ubi proxime, quinimo ut securius aliquis occupare possit magnum aliquem locum littoris

UVA.BHSC

littoris v. maris, solet id impetrare a Principe tanquam a supremo tutore lg. 2. §. siquis a Principe, ne quid in loco publico. ut post cui eleganter hunc locum et similes omnes dat Petrus Fridericus Mindanus 2 parte de interdictis tt. 6. ex nº. 63.

α ex quo adeo libere usus maris, aut fluminis publici ut siquis alium piscari prohibeat forsam, quia ante pretorium, vel palatium suum piscetur, iniuriarum actione teneatur d. lg. iniuriarum 13. §. ultimo. de iniurijs. vel prohibitus possit intendere interdicto de loco publico fruendo, ut fundat Mindanus ubi proxime ex nº. 99. et quamvis iuris consulti vidisset mores in veteratos prohibendi piscatores ante pretoria v. palatia, tn. hanc iniustam usucapionem appellat, et eandem actionem decernit ut docent Suarez d. allegatione 16. nº. 4. et allegatione 17. nº. 5. Pinellus d. lb. 1. select. cap. 14. nº. 5. 17. et 18. cui legi derogavit postea expresse eius mentionem faciens Imper. Leo Philosoph. novella sua 56. de oris maritimis, relatus etiam a Constantino Armenopulo iudice Thesalonicensi lb. 2 promptuarij tt. 1. de posess. ac dnio cap. penultº. de marinis vestibulis, sanciens, ut quisque dns. sit eius partis maris que adiacet proprie domui, aut ceteris posessionibus. id licet Seldenus ubi proxime ex hac novella voluerit fundare capacitatem privati dnij, in mari, mihi potius insidet esse otra ius gentium, si de proprio dnio recipienda est, et solum de usu littoris posse sustineri, et in illo casu, quo publico usui nō officiat. ceteri greci imperatores usum maris privatum fecerunt et privatis personis scesserunt tanquam fundos aut predia, ex tatque Bulla aurea, aut solitudo Imperatoris Emanuelis Comneni apud Theodorum Balsamonem patriarcham

.10. a prohibere piscari in mari por dicere iniurias y acc. f. interdicto de loco pp.ᶜᵒ fruendo

Antiochenj in nottis ad septima synodu can. 12 pagina mihi 916 et seq. de prohibita alienatione reru ecclesias ticaru, in qua prope mediu hec vba leguntur latinitate donato a Gratiano Herbeto, predia, euentus, tributa, portus, flumina, iura maritima, et semel dicam, quodcumque ius in possess. immobili desideratur, et in quocumque loco situm sit. Vo. confirmat ecclesijs et cenobijs et prohibet alienari: hanc constitutionem etiam refert Emundus Bonefidius in lib. iuris orientalis et post eum Dionysius Gothofr. 2 tomo pandectarum post nouellas leonis sub predicto Emanuele tt. 9 et 10. et adeo hic vsus inualuit, ut de iure et dnio maris deinceps disputaretur tamquam de re priuata: cuius rei indicium est syntagma Sydis Neocessariensis Metropolitani, vel quisquis est, cuius meminit idem Balsamo in scholijs ad canonem quartum sinodi Calcedonensis prope finem de iuribus maritimis. Deinde et nouiores Imperatores Portus, Maria, flumina, et ripas inter regalia reposuerunt, et enumerauerunt, ut constat ex cap. 1 que sint regalia et quomodo Principum decedant, ut cum inditio obseruat Nouissime Iacobus Obandar. Graefuis de iure publico ad leg. n. dubito 1. de captiuis cp. 40 et 41. per totam addendus Enrrichus Rosentalius de feudis. cp. 5 con. 3. 30 et 31.

Morib. ē introductum vt flumina et ripe sint ppria consilii ciuitatis

.11. Etiam circa flumina non nauigabilia, que priuata possumus dicere, ius peculiare introductum cernimus vtentium moribus qui a iure gentium multum distant, quoniam flumina et ripe eorum propria concilioru reputantur, nisi sint terre grandes vulgo. realengos del Rey, alie enim sunt terre gerundie ciuitatis matricis et districtus vulgo de ciudad y tierra quo hoc in casu tam ad fabricanda molendina, quam ad alios vsus ppetuos riparum licentia

ad fabricanda molendina licentia exigitur consilii ciuitatis

UVA.BHSC

licentia scilicet civitati exigitur, ut apud nos sancitur in leg. 18. tit. 32. p. 3. in fluminibus verò navigabilibus nulla est potestas concilijs, neque ingressum egressumvé posse navigantibus interdicere, nisi indultum Principis habuerint, quod dominio illi cesserit iure dominij, sive ut nos loquimur, por Juro de heredad. ut cavetur in leg. 33. tit. 19. lib. 8. ordinamenti ex quo fluit, sive praescripta legitime consuetudine, sive indulto scilicet, ecclesias, monasteria, et multas alias communitates personasque privatas habere ius privatum piscandi in aliquibus partibus fluminum, quas vulgó dicimus tablas de Rios. et prohibendi alios, ne piscentur sagenis aut retibus quod apud nos receptissimum est, ut usu cernimus, et testatur de consuetudine Avendaño prima p. de exequendis mand. cap. 12. n.º 12. vers.º nam si post ripam. ind. leg. quoniam de fluminibus ex n.º 36.

In fluminib. navigabilibus non pot. civitas vetare nisi cum indulto principis

hodie cuilibet privato licet vetare piscari in parte fluminis sibi a principe cessa

— In tantum veró hi mores inveterati excreverunt ut Veneti sinum maris superioris Adriatici, Januenses mare legusticum, tusci, tirrenum (quos Gulfos appellant interpretes vetustiores) dicant praescripsisse, privataque maria sibi fecisse, et exterris prohibere posse navigationem et commercia per illa maria in consultis verum publicarum, senatibus ut quod de portubus et fluminibus diximus de his sinubus recipiendum sit. quae doctrina apud primos primeriosque iuris interpretes constitutissima est, eamque docent Bartholus. Baldus Angellus de Ubaldis. ind. leg. sané 14. de iniurijs ubi est sedes mat., idem Ubaldis. cons. 290. Iulius Pacius in peculiari libro de dominio maris adriatici Solorzanus cum plurimis pro solita sedulitate allatis. 1.º tomo de indiarum iure lib. 3. cap. 3. n.º 34. multos etiam adducit ex professo hac de re disputans Joannes Seldennus. lib. 1. maris clausi cap. 16. per

12

Veneti pretendunt dominium maris et posse navigantes prohibere

UVA.BHSC

per totum et quamvis acriter illum reffellisset. agnoscit Grotius in notis ad § 13. cap. 3. lib. 2. de iure Belli. praetendunt Veneti Alexandri tertij Pontificis Romani concessionem et eo nomine singulis annis sub festo Ascensionis Dominicae duces suos cum mari desponsant iniecto in aquas annulo. sed Pontificis concessionem revocant in dubium D. Valencia consilio 100. nº 55. vers. v3. Solorzanus ubi proxime et de dominio Gulfi dissentiunt quod patet quia non alluit dominium Venetum. latissime idem Valenzuela, cum innumeris a se relatis et absolute Rodericus Suarez allegatione 1. nº 13. Vazquez Menchaca d. cap. 89. illustr. nº 30. mihi vero ad v3 iuris naturalis intento certius

non pot. Rex et respublica privatum facere mare. nisi ratione custodiae

procedet, quod cumque genus praescriptionis, vel usucapionis non posse privatum facere mare, nec iustificare vectigalia; quidaquam imposito illac navigantibus nisi respectu, aut ratione custodiae, quam Rex vel respublica adhibet ad expellendos cursarios, piratas vel latrunculos et navium ad effectum hunc praeparatarum quod solide vincit Grotius ubi proxime leges vero nostrae quae

in Indos non licet navigare non ratione dominii sed ratione periculi avertendi

prohibent externis navigationem ad indos, aliam v3 habent nempe prudentis periculi avertendi, quod potest tam in religione quam in politico statu timeri si alienigenis pateret aditus ad eas Regiones praetextu negotiationis. ut post Solorzanum et alios dixi lib. 1. opusculor. cap. 4. investigatione 4.

13.

ratio decidendi nostri textus

Ex his praemissis facile procedit ratio decidendi ad nostrum textum: voluit enim noster ut ea quae ex iure gentium publica sunt, omnibus indistincte deserviant ad promiscuum usum, quia frequentissimus debet esse et omnibus facillimus, adversus quod dictamen rationis naturalis tendunt, qui ex publico privatum facere sibi student. quoniam si flumina publica ripae, piscationem et alios usus possent solo usu usurpari contra legem ut dixit consultus in d. l. 9. iniuriarum

quae iure gentium sunt omnibus patent. et contra eius facit eum iniuriarum qui vult privata constituere

UVA.BHSC

adleg 45 de usucap.

in iuriarum. 13. §. ultimo. de iniuriis. cito hae omnia in poten
tiorum vel ambitiosam potestatem devenirent et indigni illis
carerent, quibus maxime potissimum succurere voluit his quasi pu
blicis appotecis. iure igitur meritoque Papin. praescriptionem his in
rebus negavit, quia neque earum non capax est praescriptionis
nec tam directo. contra rationem naturalem pot. ferri praescriptio, ut
latius exornant. supra nº. 4. laudati maxime Rodericus Suarez
Menchaca Grotius et valencia ubi proxime.

14 Nec iam obstant — *Satisfit primae obiectioni*
rationes dubitandi supra obiectae non prima ex comparatione prae
diorum provincialium, quae proprio erant Popul. Rom. et per
consequens publica et nihilominus praemedia praescriptione adqui
rebantur. ut dixi supra nº. 9. quia respondeo, eorum usum, comperto praediorum provincialium domi
dium, sive ut clarius dicam dominium bonitarium esse privatum nempe bonitarii non est ppteri privatum
singulorum possidentium: et hoc erat quod per temporis praescriptionem — *ideo praescribi*
adquirebatur. at vero usus littorum, est publicus, nec subiacet
ulli adquisitioni. Itaque quamvis respectu proprietatis possit
procedere comparatio, respectu usus non procedit.

25 Maiorem difficul — *Satisfit 2ae obiectioni*
tatem continet secunda ratio dubitandi de suppositione, quam
facit Papin. aedifficii pro derelicto habiti. mihi enim certis
sima est rem immobilem sola derelictione amitti non posse
derelictio enim rei immobilis est tantum nuda animi destinatio — *res immobilis abiici*
volentis rem a se abiicere sed de facto non potentis abiicere — *nequit*
cum res incapax sit abiectionis, sed sola voluntate, sine ullo
actu externo dominium amitti non pot. ut dixi supra nº. 6. igitur res
immobilis non pot. amitti sola habitione pro derelicto. deinde
quia ignoro, quo pacto accidere posit, ut dominus habeat pro de
relicto rem immobilem nullus enim tam prodigus inveniri
pot. nec tam dissipator patrimonii, ut palam dicat, vel

UVA.BHSC

In dubio n. presumitur qs iactare res suas

Vel potuit edicat se fundos, ędes, saltusue pro derelicto habere faceretque cuilibet facultatem occupandi ea prędia. At vero in re dubia et animo n. declarato nemo presumitur iactare sua, l. cum de indebito. 25. de probationibus. ergo nisi nimium absurde questio de derelicto iure immobili agitari n. potest. quare existemo, nisi sit causa, quę dnum impellat ad derelinquendum compensatione alicuius equitatis, vel utilitatis, numquam presumi, nec censeri rem immobilem pro derelicto

ad derelictum rei immobilis requiritur aliqua causa quę demonstraret voluntatem dni et tamen omnino fundum habere pro abiecto

habitam, veluti si ędes minabantur ruinam, nec dominus cauere voluit, casusque contempsit, quasi impar sumptui refectionis, vel multo tempore negligens, vel expresse derelinquens. l. 3 et an ultro. 10. §. 1 usque ad finem de negotiis l. ait pretor. 7. §. 1. et sequenti usque ad finem l. hoc amplius 9. l. si finita 15. §. non autem. 81. de damno infecto. et de arbore quę res est mobilis similiter docemur in leg.

Textus loquentes de derelicto rei immobilis

§. si ex fundo. 40. re quid. in loco publico. item si ideo ędes, vel parietem derelinquat, ex eo quod n. vult reficere ad ferendum onus. l. si forte 6. §. etiam 2. si servitus vindicetur quo de causa usus fructuarius quoque derelinquit usumfructum in l. si absente. 48. l. cum fructuarius. 64. de usufructu. in quibus omnibus casibus n. adest sola voluntas dni, sed causa abijciendi a se rem, et alteri quasi cedendi, et liberandi se ab obligatione, seu periculo, quod sustinet propter retentionem rei quod erat sufficiens ad omittendum dnium saltem bonitarium, et ut alter adquireret, vel vicinus, vel eo negligente quicumque alius, nec forsam in toto iure sunt alij textus qui de derelicto loquantur in re immobili, nam cęteri loquantur de servis aut rebus mobilibus ut ostabit ex citatis

Textus loquentes de derelicto rei mobilis

d. nº. 6. quibus addendi sunt. ex l. 2. §. ultimo. l. qui lavar de 8. ad leg. Rodiam de iactu l. interdum 21. §. 1. et seq.

UVA.BHSC

seq. de adquir. poss. lg. si servus. 43. de statu hominum. lg. ille g. §. 1. qui et a quibus. lg. sciendum g. de publiciis iudiciis. lg. unica §. 3. cod. de lat. lib. toll. lg. 2. qui sine manumiss. ad libert. perven. lg. ultimo de evictionibus lg. 2. de sententia passis. lg. sed et si. g. quae in fraudem cred. lg. nemini 24. C. de episcopali audientia lg. 4. et integro tit. cod. de infantibus expositis, et cap. unico eod. tit. cap. expositus. 87. dist. et §. qua ratione mitt. de rerum divis. lg. qua ratione g. de adquir. rerum dnio. lg. 49. tit. 28. p. 3. lg. 40. tit. 40. p. 4.

Etiam potuit res immobilis abjicere et in populum diripienda spargi, sed per simbolum, aut thesseras, ea enim fuit Romanorum ambitio in missilibus quae spargebant ad populum in ludorum maxime diebus, ut non tantum nummos, et res pretiosas mobiles, sed etiam insulas, domos, fundos, naves, et praedia, et id genus alia spargerent. exemplum a Suetonio in Nerone cap. 11. quae cum in ipsis corporibus mitti non possent, mittebantur thesseris ligneis, in quibus imprimebantur res, quae ad missilia destinabantur, sic intelligendus Martialis lib. 8. epigrammate 73. 26 res immobiles per simbolum mittebantur in populum a Romanis vocabantur missilia

Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis.
nunc dat spectatum thessera longa feras.

idest, nunc numismata nimborum instar veniunt, nunc mittunt feras sed non ex ipsis corporibus, sed per thesseras, ideo dicuntur spectatum, quia qui capiebat thesseram, rem vel feram spectabat, donec ab editore ludorum, sibi de eo satis fieret. unde puer adhuc et in ipso vicenti limine emendavi Martialem in eodem epigrammate, quam emendationem vobis comunicare volo, quia vix fuit ex

UVA.BHSC

ex doctis, qui a me audierunt, qui sibi n. appropriavant accumq quale, quale sit, inquit.

Omnis habet sua dona dies, nec linea dives.

Cessat et in populum multa rapina cadit.

quid significet linea n. feliciter exposuerunt critici quos refert ibi accurate P. Raderus epigramm. sibi ꝗ. mihi placet legendum esse legnea ut significet thesseram lig neam propter sequentes versus.

Nunc implere sinus securos gaudet et absens.

Sortitur dominos, nec laceratur aves.

Hic enim etiam fuit finis mittendi res per thesseras, ne lacera-
17 ventur, quae n. erant valde solidae et durae. cetera de missilibus lato latogs. calamo prosequuntur praeter commentatores Suetonii et Martialis in hoc supra adduct. Iustus Lipsius Messarum delicijs lib. 2. de magnitudine Romana cap. 11. cum sequentibus usque ad finem libri et Caesar Bulengerus de circo Romano cap. 55. et lib. unico de venatione circi cap. 13. et duobus sequentibus et cap. 24 latissime et erudite ut solet Amaya in leg. ultima cod. de decurionibus ex n.º 18. ubi n.º 19. remissive etiam de linea agit, sed ut ad rem revertamur, constat fundos ita abiectos fuisse, quae abiectio n. fuit nuda voluntas, sed explicata per factum illud symbolicum et erat genus donationis in incertas collatae, habilis tamen ad transferendum perdendumque dominium d. l. quia vero g. s. hoc amplius. 1. de adquir. rerum domin. s. hoc amplius. 46. instit. de rerum divisione ubi vulgo notatur.

authores agentes de missilibus

hec missio in populum erat genus donat. in incertas collectas L.

c. Ex quibus longe difficilius
18 fit nostrum argumentum quo pacto supponere potuit Papin. cassam in littore positam pro derelicto haberi potuisse, nisi dicamus per absurdum publice edixisse possessorem, et copias palam

difficultas in nostro textu D. Papiniani

UVA.BHSC

palam fecisse omnibus occupandi eam. sed adhuc hoc in casu censeo solum animum non sufficere sed necessarium esse occupationem novi domini ad quod non vestigium, ut censuit Othomanus in §. penulto instit. de rerum divisione sed expressum testimonium habemus in d. leg. sequis vi 21. §. differentia de adquir. poss. itaque res mobilis pro derelicto habita sive abiecta statim desinit esse prioris domini priusquam ab alio occupetur. leg. qua ratione 9. §. penult. de adquir. rerum domin. d. §. penultimo. in quo obtinuit sabinianorum sententia, quae refertur in leg. 2. §. 1. pro derelicto. leg. falsus. 43. §. qui alienum defert. de qua osual. d. lib. 4 cap. 13. littera A. faber in iuris prudentia tit. 2. princ. 4 illatione 4. res vero inmobilis, quae abici non potest non desinit statim prioris domini esse, quamvis dicat expresse, se rem illam pro derelicto habere, donec ab alio occupetur, quo perficitur, quasi traditio in incertum collata, in quo, ut ego censeo, nulla fuit inter sabinianos et Proculianos discordia. si ergo velis hoc absurdum sive paradoxon admittere poteris primo. dicere dominum in hac specie expresse pro derelicto habuisse casam in littore positam.

licet dominus expresse res immobiles habeat pro derelicto non amittit dominium donec occupetur. quia dominium sola voluntate non amittitur

res mobilis pro derelicto habita statim desinet esse domini. non vero res immobilis quia requiritur occupatio ex leg. praeceptoris

19

Probabilius tamen non poteris respondere, si ad speciem, quam Papinianus versat, animadvertas est de solo occupato, cum aedificio in littore maris. in quo illud speciale est, ut solum cedat aedificio, non aedificium solo, ut contingere solet. §. cum in suo. instit. de rerum divis. non enim adquiritur areo ratione aedificationis, sed per occupationem. ut ceterae res soli. Pinellus lib. 1. Select. cap. 14 nº 3. ubi consequenter docet statim amitti proprietatem aedificii et solum ad pristinam naturam redire. si deficiat occupatio. quod prius docuerant Castrens. et Iasso

interpretatur non tantum ex verbo dereliquerat

littus non adquiritur ratione aedificationis sed occupationis

quos sequitur Franciscus Balbus de prescriptionibus p. 4. princ. q. 6. nº. 1. et Cum in presenti eius autem illud proprium sit occupationis ut possideamus, et tandiu duraret, quandiu possidemus. quia dominium per occupationem quesitum a naturali possessione incepit et cum illa retinetur. lg. 1. §. 1. de adquir. possessione. efficitur inde, ut amissa possessione rei occupate amittatur etiam eiusdem rei dominium ut ferae, vel aves in tantum nostrae sunt, inquantum occupatum retinemus. desinuntque nostrae esse, si se a nostra custodia proripiant. §. ferae igitur instit. de rerum divisi. greges vero armenta, et cetera animalia mansueta, quamvis nostram custodiam effugiant vel a lupis eripiantur adhuc in dominio nostro manent lg. Pomponius 44. de adquir. rerum dominio. quam distinctionem nescivit Grotius doctus alioquin, et indicissus auctor lib. 2 de iure Belli et pacis. cap. 4. §. 9. ratio est quia ferae non retinentur perpetuo dominio, sed dominio temporario occupationis; animalia vero mansueta retinentur pleno perfecto et quiritario dominio. Ulpian. in fragm. regul. tit. 19 a princ. illud, a possessione actuali pendet, hoc vero non pendet a possessione quod latius dixi in repetitis ad tit. de adquirenda poss. cap. 1. et ultimo. ergo cum dominium edifficii positi in littore maris. retineatur per occupationem. et per consequens per mediam possessionem amisso possessione amittitur. atqui possessio solo animo amittitur, et simulac quis constituit, se nolle possidere. lg. 3. §. in amittenda lg. si quis. vi 17. §. differentia de adquirenda poss. ergo statim ac dominus noluit possidere hoc edifficium, desiuitque habere animum possidendi, desiuit per consequens occupare illud, et amisit dominium temporale, quod habebat vacuumque et proinde remanens, ut littus ipsum potuit cedere primo occupanti. itaque reg. d. §. differentia

dominium per occupationem quesitum incipit a naturali possessione

res communes adquiruntur dominio temporario; ceterae perpetuo

dominium edificii in littore positi adquiritur per occupationem et amissa possessione amittitur. sed possessio solo animo amittitur ergo ita dominium

limitatur lex 17 § differentia de adquirenda possessione.

UVA.BHSC

differ.^a limitanda est in illo dnio quod n. est pperuu, sd retinetur p occupationem q.r si expresse dicat se nolle posidere, vel sibi habere illud ędificiu, statim desinit esse dns, vel si alia animi indicia det, idem significantia, quę qualia sint ex circunstantijs facti ɔstabit.

~ Constabit sique ex omissione usus p aliquod tempus, si ędificiu n. curavit n. reffecit, claves amissit, vel hostia reseravit, aut aliud ɔmodius in loco ɔstruxit, aliu utentem eo vidit, nec prohibuit, quę sst. indicia derelictionis. licet enim nemo presumat iactare suu, d. lg. cum de indebito. 25. de probationibus. tn̄ qui rem suam ab alio teneri scit nec quidquā ɔtradicit, multo tempore vr. eo animo esse, ut nollit eam habere in numero rer suar, quę est pręsumpta derelictio ut optime loquitur Grotius d § 5. nec in occupante pot. ɔsiderari mala fides aut defectus tituli. cu enim videat cassam neglectam á vetere domino in littore maris, quod ɔne est naō pot. illa occupare amoto omni scrupulo ex tt.^o speciali pro suo, quo res omnes naō sive nullis occupamus. lg. 2 pro suo. idem procul dubio esset de terrulis incultis, aut gervindis, quas dns. multo tempore n. curavit quamvis enim earū dnius pperuus sit, neque ab actuali detentade pendeat, tn̄ qui illas occupat habet etē titulu pro suo: iusta enī fide, eas censet nullius esse, ē derelictas cum incultę fuissent, securius qd manet posessor post biennium, si dominus eas n. repetierit intra illud solutis expensis lg. qui agros. 8. cod. de omni agro deserto ut dixi 2. p. tract. prid. n.º 51. notanda est hęc differ.^a digo decursio. quę loqr

q. dnō volet rē p. dere-lictо habere ex ɔuctionis aparebit

rē qu aliq tenet deuet sciente dnō rē ɔderelictam bona fide est tato tt.^o occupat

agrū incultū f deserty e[?] g.nimeqs occupat et intra biennium ē securus posses

UVA.BHSC

in agris desertis idest incultis inutilibus longe dessitis et sine

agri fertiles vacuos posse absenti non pot. occupare nec prescribere — pendio. aliud autem dicendum est de agris fertilibus et vacuis possessionibus absentium, quae in tm non presumuntur haberi a dno pro derelictis ut potius qui eas occupat tanquam

Intelligitur l. ult. C. unde vi — violentus possessor reputatur ex constitutione Iustiniani, de qua intelligitur cum queritur ult. cod. unde vi, quam late examinat Menochius de recuper. poss. reme. d. 13. per totum, qui nullo tempore prescribere pot. nec 30 nec 40 annis cum non solum titulus ei desit, sed etiam bona fides, sine qua nedum iure et canonico prescriptio nullatenus procedit, ut dixi 2 p. ex nº 19. dixi carere occupatorem tto. quia in tto. pro derelicto non est titulus pro suo idest non admittitur causatio nostrae ignorantiae putantis rem pro derelicto esse, quod

in tto pro derelicto non admitt. tto pro suo q. a error derelic. non semper causam a pplo facto — revera non est derelicta, quia hic error ab alio non infertur, sed ab ipso occupatore sumitur, qui non est probabilis, ut etiam dixi d. 2 parte nº 20. quae de secundo argumento sufficiant, cuius occassione aliqua forsam deservi ab autoribus nostris non dum exposita, aut disputata.

22

Satisfit 3° obiectioni — Denique non obstat tertium argumentum oppositum nº supra 7. verum enim est iura naturalia immutabilia esse §. sed naturalia inst. de iure naali, sed hoc documentum de illis preceptis accipiendum est, quae sunt prima et communissima legis naalis. veluti erga deum religio ut

prima princip. Iuris naalis immutabilia permanent — parentibus et patriae pareamus ut vim atque iniuriam propulsemus de quibus intelligitur l. 10 §. ultimo. cum legibus sequentibus de iustitia et iure bonum faciendum, turpe vitandum et alia de quibus in §. iuris precepta inst. cod. tto. aliae sunt exclusae quaedam vero ex illis principiis deductae quae ad illud ius refferuntur, introductae tamen ab hominibus vel a pluribus vel ab omnibus com̃i sensu, et quasi humana aspiratione quae

ex hoc verbo eydem e in nº 22 verbo ex aspiratione ra + ...

Ergo Princeps, vel popul. tacite, vel expsse pot. alicui quasi cedere privatus ius piscandi; privatus vero ipse sibi adquirere n. pot. medio prescriptione ut Papin. docet in presenti; defficit enim ei titulus bona fides, et possessio titulus, quia n. pot. sibi apropriare, quod est publicum et destinatus omnibus ex iure gentium, quare titulus pro suo in hoc cassu dare n. pot. quassi publica res n. cedit primo occupanti, sed omnis est. l. 2. pro suo. ex eadem ratione defficit bona fides, qui vult ocupare et detinere rem que ad se privatim spectare n. pot. deinde deest etiam possessio, quia publica res, et que in omni libertate manet n. est capax possessionis, subindeque nec prescriptionis, aut usucapionis. l. 3. s. item fera + 4. cum sequentibus de adquir. poss. l. usucapionem 9. hoc tt. hac q. de causa negavit consultus in presenti prescriptionem, cum defficiant omnia, que prescriptio vera exigit instar usucapionis ut notavit p. parte ex n.º 39. sed modo quaeretis, quatenus in presenti distet prescriptio a consuetudine? res pendet prescriptionem niti solo facto, aut quasi possess. privati, nempe ex eo quod pluribus annis piscatus fuit, vult sibi ius piscandi adquirere, quod ei n. conceditur, consuetudo vero pendet ex popul. consessu, si privatus prohibeat alios piscare, et ipse solus piscabatur vidente populo et n. contradicente: tunc censetur ei indulta pars illa ripe ad hunc usum privatus, et ceteri censentur iuri suo cessisse docent cum multis Franciscus Balbus de prescriptionibus. 4. p. de 9.ª princ. q. 6. n.º 2. Avendanius de exequendis mand. 1. p. cp. 12. vers.º nam si Covar. d. s. 8. n.º 10. Pirellus lb. 1. select. cp. 14. n.º 18. et 19 quod sine ratione negavit Vazquez. Menchaca cp. 89.

D. s. deducas ex iure naali pot. princeps modificare

pro facto negat qs pres tribere pp. qa neq pr. neq tt. nec bona fides pot habere

diff. inter prescript. et consuetudine

prescriptio solo facto qua et possidente nitur

consuetudo nitur ex q. pluribus anni prohibet qs alios piscare. sciente populo et n. contradicente

illustr. exn.º 30. cum mores gentiu et regnor moderatio[illegible] in hac iure gentiu admittere noluerit

~ Sed tamen valde obstat

22 tx.º ind. lg. si quis quam 7. de diversis temporalibus prescrip- tionibus ibi si quis quam in fluminis publici divertiendi pluribus annis piscatus sit, alterum eod. iure uti prohi- bet. qui prorsus contrarius nro vr. Nicolaus genoa inter legum dedicatorum undecim auctoru solutiones reffert, et vix omi- acquiescit alij; quos reffert. Gothofred. ind. lg. 7. adiicerunt negatione, et legunt non prohibet. ut utrumque fragmentum in scordiam redigatur. Joannes Robertus, et alij quos videtur sequi Dick in §. flumina insto de rerum divisione distinguebant inter dnium ipsum ripae quod non posset pres- cribi et ius piscandi quod capax sit prescriptionis, sed divinant manifeste quia in utroque textu eadem sunt verba neque talem distinctione admittunt quare frequentius recipitur solutio Joannis veteris glossatoris Acursij. Bart. Angeli et aliorum, quos sequuntur Cas. hic. Balbus ubi supra tx.º faguineus lib 4. diversis. cp. 1. Assim in rub. cod. de usucap. pro emptore nº. 213. Solorzanus 1. tomo de iure indiarum lib 3. cp. 3. exn.º 62. Amaya ind. leg. unica cod. de venatione ferarum exn.º 59. nempe ut dispon- in nra lege accipiatur de illo, qui non est in actuali po- sessione piscandi. Marcian. vero ind. lg. 7. de illo qui actualiter est in ipso quassi possessione piscandi et Pinellus d. cp. 14. per totum, qui ab hac expositione procul non est post Cas. quem potuit laudare, docet divertaculum fluminis non adquiri ind. lg. 7. per prescriptione, sed per quandam speciem occupationis, quae resultat ex frequenti piscatione, occupatumque censeri diverticulum quandiu

ex verbo currendi in nº. 23 eodem verbo quandiu

Explicatur lx. 7. de divers. et temp. prescr.

Ojo

UVA.BHSC

† inspiratione. veluti usus rerum, divisio, Bella, captivitates, datio libertatum et similia quae pure humana sint lg. ex hoc iure ff. de iustitia et iure. Hoc ius in totum tolli non potest quod est valde perniciosum nam et eius abusus, vel abolitio esset valde perniciosa, sed multoties opprimitur et in parte derogatur vel lege scripta, vel moribus gentium, quinimo ius civile tunc dicitur quando neque in totum, ab hoc naturali recedit nec per omnia ei servit. lg. ius civile ff. de iustitia et iure. veluti ratio naturalis hereditatem paternam addicit omnibus liberis ex equo. lg. cum ratio ff. de bonis damnat. et nihilominus primogenia lege civili instituuntur, melioresque tamen filii prae aliis propter maiorem familiae splendorem, et illud in smo. dum maioribus aliis smodis compensatur, neque enim alii iuri quam civili introductio primogeniorum attribuenda est, sive sit ius civile Hebraeorum, sive gallorum, sive hispanorum quo modo accipi potest texto in lg. 2. lib. 29. p. 2. et doctrina Molinae cum addentibus lib. 1. de primogen. cap. 2. alia exempla praestabunt. Donellus et ossuald. lib. 1. cap. 12. littera A. Madera animadvers. iur. cap. 4. Cuiacius in lg. 1. §. huius studii de iustitia et iure Vazquez Menchaca lib. 1. illustr. cap. ultimo. enricus Spondanus in cemetheriis sacris. lib. 2. p. 1. cap. 2.

Ius naturale secundarium quatenus lege civili revocetur

23 ~ Cum ergo usus littorum piscationum et similia, quatenus in omne expediunt, non sit publica ex primis principiis iuris naturalis, sed ex posterioribus eligantur mutari, corrigi et emendari possit vel gentium moribus vel iure scripto quo in casu subigitur quidem ius gentium ut dicit Cuiacius lib. 4. obs. cap. 2. sed non statim mores, vel Regnorum iura culpanda sint. sed aliqua mutent, cum moderatione, nec in totum iure gentium abrogato. sic apud nos in lg.

UVA.BHSC

8. et seqntibus 48. lib 1. compilat. iubetur ut concilia populorum faciant ordinationes circa piscationem et venationem remittant que confirmandas ad supremum consilium et multa ibi prohibentur ne prorsus extinguantur pisces vel animalia: que quamvis coarctent libertatem naturalem usus, tamen saluberrime sanctiones sunt et in communi expedientissime. Docet cum multis Amaya in l. unica cod. de venatione ferarum ex nº 42. sub titulo cod. de excussat. muner. lib 10. addendi sunt Illustrissimus Sopia 2. tomo catenae moralis lib 5. qu. 26. artº 9. et 2. seqntibus eleganter Jacob Obander Graefius de iure publico ad leg. non dubito 7. de captiuis. cap. 41. per totum Antonin. Diana 3. p. resolut. mor. tract. 6. resolutione 18. eligius Basseus in floribus theolog. pract. verbo venatio. qui refferunt alios moralistas. neque etiam culpandae sunt in hac parte novellae leonis 56. 102 et seqntibus quae ante praetoria, praedia ue singulis privatim concesserunt ius piscandi, et cum vicino communicarunt x.a formam datam in ijsdem novellis. parum enim in commodi hic usus affert communioni naturali ut tetigi supra nº 10. ex hoc consequens fit ut sustineri debeat consuetudo leg. me praescripta, qua inducitur, ut priuata persona vel familia, in aliquo loco fluminis sola piscetur, et caeteros piscare prohibeat, quia reliquus populus, quod potest expresse illi iuri piscandi renuntiare quod ei ex iure gentium competit, poterit etiam renuntiare tacite, id est solo consensu, videns, et consentiens, ut familia ea vel genus illa piscatur sola, et cum caeterorum prohibitione ut docet Grotius d. lib 2. de iure Belli cap. 4. § 4. et in nostris terminis Caiar. in regula peccatum 2. p. § 8. nº 20. et 21. Lessius de iustitia et iure lib 2. c. 5. nº 36 Basseus ubi supra nº 1.

ex nº vero currendum est ad num 21 verbo Princeps

quandam speciem occupationis, quae resultat ex frequenti piscatione occupa- tumque censeri diverticulum, quandiu quis piscatur in mari, quam littus maris pro aedificatione, et hunc sensum esse putant Papiniani non est utriusque exempli; nam ut supposuit derelictum, vel ds. tradendum fuisse aedificium, sic debuit supponere omissam fuisse piscationem, aut illam qualemqualem occupationem. sed haec solutio quamvis plausibilis sit et communissima, vitio non caret; inprimis quia insolenter divinat ut dixit Genua pagina 219. n. 4. si enim Papinianus respondisset ex derelicta piscandi consue- tudine procul dubio id exprimeret, ut expressit in priori exem- plo. deinde peccat in notissimum principium, nam ius piscandi ita est commune, ut sit piscatio ipso publico ex iure gentium, pis- cium vero captura sit omnis naturae ideo qui piscatur, adquirit pisces iure occupationis, sed ius ipsum piscandi in publicum usum relinquit. §. flumina inst. de rerum divis. sed quae sit publica non adquirantur per occupationem, sed tantum quae sunt omnia ut dixi sup. n. 8. ergo quod ad occupationem attinet non valet argumentum a littore maris ad diverticulum fluminis.

Ex hoc ubi vera currendum est in 22 coniectura

Ius piscadi est ius publicum et commune omnibus iure gentium, Piscium captura est communis natura et ideo qui eos capit facit suos iure occupationis,

24 nova solutio

Quare ut aliquid nondum dictum ad huius solutionem antinomiae cogitemus, existimo utrumque consultum de eodem casu loqui, nempe quando quis de praesenti pluribus annis piscatus sit et actualiter piscetur in diverticulo. quo in casu Papinianus rectissime docet praescriptionem temporis ei nihil proficere ad adquirendum ius piscandi. de praescri- ptione enim loquitur non de usucapione in quo iterum lapsus fuit Galvanus de usufructu cap. 11 n. 10. Marcianus vero nihil agens de praescriptione tamen docet posse prohibere alium, ne ibi pis- cetur. utrumque autem verum est et iure piscandi non esse praes- criptum, et piscantem per multos annos posse alium prohibere ne ibi piscetur. prima est vera praescriptio, et haec dene-

nra hec intelligi de tuitione pretoria quaqs licet per vsu preferri ceteris in piscatu

denegatur, 2º. est tuitio pretoria in quasi poss. piscandi priua tiue, et hec recedit. g.º n. sit otraria responsa sed diuerso i[illegible] p prescriptione quis n. adquirat propriu aut ppetuu ius piscandi, de quo possit disponere, et deinceps retinere tanquam suu, tn. p illa possessione longam adquirit psente vsum adeo priuatu, ut ceteros p pretorem prohibere possit, si illu sturbent. hic intellectu et doctrina fuit Angeli cons. 289. columna 2. et sequnti Iasson in l. quominus de fluminibus nº. 100. Balb. ubi prox. nº. 10. pagina 913 que dist.º sine effectu n. est, quonia prescriptio affert ius ppetuu ut ostabit ex traditis s. p. ex nº. 31. tuitio vero tn. causat ius psonale et presens, quatenus quis n. omittit n. negligit piscatione, quod recte pcepit Balduinus ind. s. flumina nº. 8. et in hoc prodo sensu proba est doctrina Pinelli supra nº. relata q. si omittat vsu piscandi reuertitur diuerticulum ad pristina nam et cessat tuitio Pretoris: quanto aute tempore censeatur omissus, et quibus signis possit rettinere explicant practice Iasso et Balbus nuper laudati, quibus selectio nra finitr ad laudem et gloriam Dei omnipotentis. &a. ~

De prohibita alienaoe possessue rerum sacraru, et Religiosaru ad leg. longa poss.e 4. De mortuo inferendo cu lg. monumentoru s.1. Cod. de Religiosis. ~

~ Selectio academica ~

1 De prohibita vsucap. reru sacraru et religiosaru extat elegans testimoniu Ciceronis in orac. de Aruspicum responsis in hec vba. si minus iure ciuili prescriptu est

est, idest cautus lege tn naq. iuris gentiu iure sancitu est, ut nihil mortales e dijs immortalibus usucapere possint. ex quibus verbis haec duo assequimur, rem sacram, quae rite Deo dedicata est, § sacrae inst. de rerum diuis. usucapi n posse, et hoc potius per- inire ex iure ipso naq. aut gentium, quam ex aliqua lege Roma- norum, nulla enim de re tam mota omnibus lata fuerat ut obser- uat Balduinus prio inst. hoc tt. n.° 14 idem quod de re sa- cra dixi de religiosa, dicendum est, quae Manibus, dijsque in- feris olim sacrabatur. Prudentius lb 1 in Simachum ibi dijs manibus illic marmora secta lego. Marcialis lb 1 epigram. 117. ibi condidit hic natus cineres nomenque sacrauit, quod legis. aliaque testimonia id probant, quae adduxi in meis epitaphijs Marcia- lis n.° 1. et 8. quo modo accipiendi sit textus in lege usucap. 9 ff. § 1 inst. de usucapionibus in quibus rerum sacrarum religiosarumque usucapionem n fuisse receptam legimus. neque enim possidemus locum sacrum aut religiosum lege universitas 30. § 1 de adquirenda poss. cum ab omni comercio exempta sint. § nullius inst. de rerum diuiss. lege inter stipulantem § sacram ubi dixi de utroque religioso.

Iure naq. prohibita est usucapio rerum sacrarum

res sacrae et extra comercium nec possideri nec usucapi possunt

Alia sit quae lex 12 tabul. usucapi vetat, nec tam religiosa, quam religiosis proxima, nempe forum seu vestibulum sepulchri ut testatur Cicero. lb 2 de legibus: ibi quod forum idest vestibulum sepulchri, bustumue usucapi vetat, tuetur ius sepulchrorum. quam legem ut perspicatius notandum est ex Josepho Scaligero ad Festum in voce bustum, apparatus omnes exquisitos ad mortuos efferendos generali voce funus dictos fuisse ad quod alluditur in rub. de religiosis et sumptibus funer. Rogum vero esse ipsam structionem lignorum, quae prohibent leges ascia, aut dolabra polliri et idem Cicero ait d. lb 2.

2 forum et vestibulum sepulcri usucapi prohibetur lege speciali 12 tab.

UVA.BHSC

de legibus. leges enim plerumque stante sst. specie modica funeris. l. 4 § ultimo. cum leg. sequenti ad leg. falcid. quo rogus ardet speciali nomine pyra dicitur a voce græca pyra quæ ignem significat. Bustum significat locum os[...]
in quo cadauer crematus fuit. Monumentum dicitur ante quam reliquiæ mortui in illud inferantur, sepulchrum vero postquam illatæ sunt. l. 2 § monumentum. et § sepulchrum de religiosis licet hæc verba quandoque pro eodem ponatur, ut memini me alibi notasse forum aut vestibulum sepulchri, erat spacium itineris, vel ambitus, per quod heres posset funus ducere, et in sepulchrum producere teste festo in voce forum; sive spacium illud quod intercedebat inter viam et sepulchri fauces ut de vestibulo ædium disserunt late et docte Agellius lib. 16. noctium atticarum cap. 5. Macrobius lib. 6. saturnal. cap. 8. et ex neothericis Joannes Sabaro in notis ad Sydonium lib. 2. epistola 2 pagina 14. cuius vestibuli obscura fuit mentio in lege ultimum. ff. de sepulcro violato inventa illustratione Cuiacii lib. 13. obs. cap. 36. cum vero in terra fieret locus Religiosus, in quantum corpus humatum est, sive in quantum stingit terram, et non amplius. l. 2. § sepulchrum ff. de religiosis ut ibi post Brissonium latius docet Gothofred. cui addendus Osual. ad Donellum lib. 4 cap. 4 litt. h. Ramirez de Prado in pentecontarcho cap. 17 et in diario expositi. Isidori hispalensis consequens erat ut vestibulum et bustum, tanquam privatum usucapi posset, nisi lege speciali prohibita esset eorum usucapio ut docent Balduinus ad leges 12 tabul. cap. 31. Dionisius Gothofred ad eas de, lib. 23. § 7. Jacobus Gothofredus eius filius tabul. 10. pagina mihi 193.

~ Ex qua doctrina Ulp. respondit

Marginalia:

quid sit forum aut vestibulum sepulcri

notatur lex 5 de sepulcro violato

locus religiosus solum est ubi corpus est humatum

necesaria fuit specialis prohibitio usucapionis vestibuli quia non est locus religiosus

explicari [3] l. 4 de mortuo inferendo

respondit in vra l. 4 longa poss. non tribui ius sepulchri ei, cui iure non competit. que vba duplicem effectum respiciunt, nempe ius sepulchri, et ius sepelliendi, utrumque autem effectum per illa denegatur. 1º ius sepelliendi, quod cum sit ius, et per consequens incorporale possidere non pot. l. servus. 43 § incorporales de adquir. rerum dnio. l. possideri. 3 in prin. de adquir. poss. proinde neque longo posessione queri pot. l. servitutes. 14 de servitutibus. 2º denegat ius prout significat dnium sepulchri, hoc enim multo minus pot. queri per longam poss. cum quo rei sacre aut religiosae posessio non datur, cum quod ad comercium, sive ad privatum dnium reddnci non pos. que extra comercium sit. qua ex parte neque 30 vel 40 annorum prescriptione poterit adquiri dnium sepulchri quod extra comercium positum est nam adquisitiones dnij per tempus neque per alium adquirendi modum ut de libero homine docimur in l. ulta. c. de prescript. longi temporis que pro libert. vel de ea. ita hunc textum exposuit cum iudicio Accurs. quem sequi Bart. in presente. nec per omnia velle disentit Antonius fab. in rational. existimans illa vba ius sepulchri. ita interpretanda esse ius sepulchri struendi in fundo alieno. ut conveniat lex ttº. sub quo iacet. nam haec interpretatio est preceps. Primo quia nisi premium acumen non pot. adaptari predictis vbis. deinde quod nec pot. excogitari posessio aliqua ad fabricandum sepulchrum, nisi sit longa possº fundi ipsius. et haec tribueret ius dnij in fundo et per consequens facultatem edifficandi in eo sepulchrum, que competit cuilibet dno. l. 1. ff. illo ttº. l. 2. de religiosis § religionem inst. de rerum diuissione

Sed tamen aceriter et ex diametro obstat tex. in l. monumentorum 6. § prescriptio

Ius sepeliendi negat adqui longa possi.e quia nec possideri, ut rei incorporalis, por

Ius sepulcri, ut e dnium est, nec longa pos.e queritur, nec prescript.e 30. 40 ann. quia extra comercium est

Reicitur fabri interpretatio

4

exponitur l. 6. c. de relig.

Cod. de religiosis et sumptibus funerum in cuius principio dicitur monumentorum inscriptiones non tribuere libertis iura sepulchrorum, neque dominium loci puri, quam partem ex professo explicui in prima relectione de epithaphijs per totam, postea ad rem adijcitur. praescriptio potest attribuere, et dominium loci puri, et ius sepulchri, pro qua anthinomia exponenda Acurs. tam in l. 4 quam in l. 6 in prima solutione distinguit dominium loci puri a iure sepulchri, ut illud praescriptione possit adquiri hoc non posit. haec tamen solutio mihi non placet, quia d. leg. 6. de utroque simul loquitur, cum enim negaverit tribui ius loci, aut sepulchri per inscriptionem, postea asseverat tribui simul per praescriptionem, ergo per eram restringeretur. et responsum ad unam tantum speciem quare idem Acursius in 2a solutione distinguit ius sepeliendi a dominio sepulchri, et docet ius sepeliendi posse per praescriptionem adquiri, sed dominium sepulchri non posse. quam solutionem amplectitur noster Richardus in §. nullius n.o 7. insta. de rerum divisione et in §. 1. insta. hoc titulo n.o 9. et ne alicui videatur divinatoria, nec adaptari per omnia utrique loco qui ex aequo loquitur de iure sepulchri adquirendo vel non adquirendo, observo ideo in d. l. 4. non adquiri ius sepulchri longa possessione quia defuit titulus quod probari potest ex illis verbis, cui de iure non competit titulus enim aliquando significatur per hoc verbum ius. l. si quis diuturno 10. si servit. vindic. l. ultima et ibi Rossinus verbo probaretur de aqua et aquae pluviae arcend. aliquando hoc verbum ius dominium significat. l. cum haeredes 23. §. 1 de adquirend. poss. ut dixi latius ad legem scriboniam n.o 7. et sequentibus quia sensus erit, longa possessio nuda sine titulo et alijs requi

amplectitur 2a solutio Acursii

differentia inter dominium sepulchri et ius sepeliendi

requisitis n̄ sufficit ad adquirendũ ius sepulchri certe
nun sufficiet, si iustam causã abinitio habuit, ut dicit
ind. lg. 6. iusta causa significat iustũ titulũ. ut in lg.
nunquã 31. de adquir. rerũ dnio. et in alijs quarũ
memini sup.ᵗ 2. p.ᵉ principal. sect. de titul. et tot. opuse.
cp. 24. n.º 6.

Hęc soluõ in se verissima est, et am
plectenda, reiecta alia Ant. fab. in rãoli ad d. leg. 4. et Eduardi Caldeirę lb. 4. var. cp. 9. distinguen
tiũ sine probabil.ᵉ intr. usucapionẽ et pręscriptionẽ,
ut d. lg. 4. de usucap. accipiatur. et d. lg. 6. intelligo
tur de pscriptione quę soluõ ut dixi sustineri n̄ pōt.
et procul dubio verior est soluõ Acursij, quã fundaui.
sd nihilominus ingentẽ patitur difficultatem 1.º quia
hęc pscriptio rerũ eadẽ requisita exigit, ac usucapio
nempe titulũ bonam fidem et stanuã posĩõ. ut pbatur
ex lg. 2. lg. diutina 4. lg. emptor. 9. lg. nec bona fide
10. cod. de longa temporis pręscriptione 10. vel 20
annorũ. neque pręscriptione adquiri pōtuit res, quę
alias vetita erat usucapi lg. 1. cod. de seruis fugitiuis et
latius fundaui sup.ᵗ 1. parte ex n.º 35. sd hęc omnia
deficiunt in pscript.ᵉ sepulchri, primo qr eius n̄ pōt.
dare posĩ. tanquã rei religiosę. neque iuris sepeliendi
tanquã rei incorporalis. deinde, quia nec pōt. dari ti
tulus, veluti emptionis donaõis, aut legati, quorũ omniũ
incapax est res religiosa lg. monumento 14. cod. de
legatis lg. locum 9. cod. de religiosis. lg. siquis sepul
chrũ 12 § 1. ff. eod. igr̃ ex deffectu requisitorũ non
pōtuit esse locus pręscriptioni in pdicto textu. fit
etiã difficilis ex alio capd nempe qr imperator in

9 reiiciuntur aliae opiniones

deficultas 1.ª solũ Acursij pponuntur

res quę neque usucapi neque pręscribi pōt

n̄ pōt dari titulus in re religiosa

UVA.BHSC

in prin. d. legis 6. decidit monumentorum inscriptiones neque sepulchrorum iura, neque dominium loci puri tribuere libertis: postea excipit casum praescriptionis, quae loquitur eisdem tribus veteris tam de dominio loci puri, quam de iure sepulchri, sed praescriptio non causat dominium quod falso est suppositio Imperatoris.

6 Satisfit superioribus obiectionibus — quibus obiectionibus ut ordine respondeamus. 1.º notandum est, quamvis sepulchrum sit res religiosa, et a comercio exempta, tamen ius sepeliendi esse pro

intelligitur lex 14 Cod. de legatis — phanum vendibile, et alienabile, quod probat expresse textus in d. lege monumenta 14. cod. de legatis. ex quo haec distinctio desumitur ibi ius autem mortuum inferendi legare nemo prohibetur. quod magis supponunt, quam exponunt Accurs. Bald. Saliceto

differentia inter dominium sepulcri et usum sepulcri — Donello et alii classici 6. ex quo Melchior Phebus decis. lusitan. 8. n.º 13 quem sequitur Augustinus Barbosa in cap. abolendae 13. n.º 3. et 4. de sepulturis, secure tenet, quod usus sepulchri hereditarium est pretio estimabilis et quod vendi potest per creditores pro debitis defuncti. et quod docet ex hac vendit. gabellam non deberi, quod prius docuerat Parlad. lib. 6. rerum cotid. cap. 3. § 3. n.º 35. acriter inpugnat fundans contrariam Ignatius Lassarte de decima venditionis cap. 14 n.º 5. cuius sententia in puncto iuris proculdubio verior est, licet non debeat practicari de facili extra decentiam quam consideraverat Ioannes gutierrez de gabellis quaestione 9. ex n.º 22 usque ad finem quod si ius sepeliendi in aliquo sepulchro legetur, cedatur, aut vendatur ab eo, qui dominus eius existimabatur, cum non esset, et legatarius vel emptor, vel eius auctores, vel antecessores eo iure

in usu sepulcri potest dari l. 13 — usi sit per longum tempus de facili potuit procedere praescriptio, quem dat, quod potest dare emptio, aut donatio a vero domino celebrata. lege clauibus 12. § ult.º de contrahenda empt. hic titulus facilius in alia hypotesi potest considerari. fingamus

UVA.BHSC

fingamus universum patrimonium venditum fuisse ab eo, qui etiam habebat sepulchrum vel venditum fuisse castrum, palacium, aut domum maiorem, cui adhærebat. in hoc casu transit sepulchri ius cum universitate bonorum. l. hanc legem 22. cum seqq. de contrahenda emptione l. quidam 62 de adquir. rerum dominio cap. ex litteris de iure patronatus Molina lib. 1. de primogeniis cap. 24. ex n.° 40. Paladox. ubi supra § 2. n.° 26. et 27. lassarte d. cap. 14. n.° 39. Gutierez d. q. 9. n.° 27. et 28. multi apud Barbosam in d. cap. ex litteris finge aut. venditum, vel donatum fuisse castrum ab eo qui dominus non erat, eo qui titulo usum fuisse emptorem castro, et sepulchro. hæc est iusta causa ex qua potest præscriptio procedere et sic in iure sepeliendi adquirendo potest similiter interuenire titulus et bona fides.

res extra commercium transit per universitatem et alienatur

Sed an possit intervenire possessio merito dubitatur. habemus elegantem sententiam Ulp. in l. scriptus 4. de religiosis. ubi docet naturaliter ad mortuum pertinere locum, in quem infertur. sed hæc non potest esse possessio cum mortuus capax non sit animi, atque affectus possidendi suarez etiam de religione tomo 1. lib. 3. lib. 4. de simonia cap. 14. n.° 18. quem laudat et sequitur Barbosa in d. cap. abolendæ n.° 7. docet opus materiale sepulchri quatenus domini expensis fabricatum est subiici comercio, dominio, et possessione vel elementis, vel fabricanti, ad quod accessionis vice accedit ius sepeliendi tamquam usus inseparabilis, aut comoditas sepulchri quod si proprie est capax possidendi, per consequens etiam possidebitur accessorium sed qualequale hoc sit, de quo nunc disputare nolo, simpliciter potest responderi usum sepulchri deseruire pro quasi possessione in rebus non corporalibus usus censetur quasi possessio. l. 1. § 1.° et 2 de itinere, actuque priuato, l. 2 § ultimo de ad

An usus sepulcri possideri possit

opus materiale sepulcri quatenus expensis fabricatum subiicitur dominio et possessioni ac per consequens ius sepeliendi quod adheret

verius est usum sepulcri deseruire pro quasi possessione

aque cotid. et estiua. ex quo fit, ut res incorporales, quales s. seruitutes prediales, vel personales ut constat ex tit. de reb. corporalib. et incorp. possint etiam longo tpe adquiri l. sigs diuturno. 10. si seruit. vindic. l. 1. §. ult. l. 2. seq. ult. de aqua et aque pluuie. l. 1. et 2. l. ult. cod de seruit. et aqua cum alijs, quas ex professo explicui in [illegible] ad l. Scribon. sed tunc merito queritur quis censeatur habere vsum sepulchri: siue in quo possit considerari? facile respon. considerari in ipsa familia: siue in illa persona, que in domo dnium habet, ut dicitur in l. pronunciatio. 195. §. familia, 2 de verb. sign. vers. pater si sepulcra familiaria sint, id est, toti familie constructa ut in l. familiaria 5. de relig. et sumpt. funer. vel is qui heres ostendit constructoris, si sint hereditaria, de quib. agitur in eadem lege et inseq. denique vnusquisque censetur here vsum sepulchri siue ad semetipsum, siue ad necessarias sibi personas tumulandas l. 2. §. ult. l. ult. in prin. et §. 1 eodem, tit. [illegible] quem vsum pcedit adquisitio per temps de quo in [illegible] agit.

Hec tamen adquisitio temporis, diuersimode operat in reb. corporal. qualis e locus purus, et in reb. incorporal. quale e. ius sepulchri siue eius vsus. rerum n. corporalium n. prestat plenum, et quiritarium dnium, ut ad seculum huius rescripti loquamur, sed prestat tpis exceptionem quo nouus posessor, vel eius heres, aut successor repellat veterem dnum agentem, que est vis huius, et dium exceptionum l. dolia 76. §. ult. de contra. empt. et hoc amplius prestat quoddam ius reale ad vindicandam possessionem, si amissa sit, quod est vtile publicianum iudicium ut dixi supra n° 41. et 42 de quo nunc accipio textum in l. si duo patroni 13. §. 1. de iure iur. cuius ibi n memini meminit autem eius Ant. fab. in rña l. longo poss. [illegible] et Saluang in tracta de vsufr. 11. n° 12. rerum a incorporalium prescriptio prebet plane exceptionem si alius longi tpis quasi posessorem inquietet, prebet etiam ius quoddam perpetui vsus ad instar dnij: et hoc amplius ius reale cuius virtute possit agere in rem, si impediatur uti, vel eius vsus ab alio sibi precipiatur, quod probo exemplo seruitutum in quib. longus vsus tuendus est a pretore ut dr. in l. si ego. 11. §. 1. de publician. q. tuitio pretoria efficit, ut si posessor inquietetur manu teneatur in quasi poss. a pretore deinde

Res incorporales poss. longo tpre adqri

Vsus sepulcri considerari in patre familias

Rerum corporalium prescriptio prestat perpetuam exceptionem et vtile publicianam [illegible] posturis

Rerum v° incorporalium prescriptio prebet exceptionem perpetuam et vtile publicianam et interdictum

UVA.BHSC

Deinde si prorsus occupatus et quasi preceptus sit usus, adeo ut quo dicto modo uti dessierit, excadens tuitionem spectat actio iure, sed petendum usum interruptum ... sicut ... vindic. et tandem pro quasi poss. asserenda brevis et cum mitiori eum cognitione reditu interdictum ... hoc autem ... de itinere actuque privato ... etiam ... exemplo iuris piscandi, quod quis ex longa consuetudine ... fuit in ipso fluminis diverticulo, in quo piscatorem tuendus est eisdem remedijs ut dixi ... explicatione textus in ... si quis quem ... de diversis temporal. prescript. superiori select. n.° ult.°

~ Sed quamvis hec verissima sint, alius effectus superest magis proprius prescriptionis, de quo intelligi debet noster textus, qui est exceptionis longi tempus adquisite adversus dominum vel adversus habentem ius in sepulchro. quam exceptionem ut percallestris, sciendum est, domino fundi sive loci puri, in quo extructum est sepulchrum competere actionem in factum funerariam, si quis alius inferatur, cui non est ius inferendi; ut vel exhumaletur corpus illatum vel loci estimacio in terrestri ... utramque ... intentam hec actio ... ut perspici potest ex lege 2. § ... 2. de religiosis ... si homo mortuus, ossave hominis mortui in locum purum alterius, aut in sepulchrum, in quo ius non fuerit, illata esse dicentur qui hoc fecit in factum actione tenetur, et penam pecuniariam subijcitur. que actio domino loci competit, vel ei qui habet ius sepulchri lege 2. § ... lege is qui ... in principio ... lege 8. fere per totam eod. docent classici ad predict. textus et ... cas. lib. 8. ... cap. 11. Petr. Mindan. 2. p. de interdictis ... 2. Suarez de Mendoza quamvis breviter ad leg. aquil. lib. 2. c. 2. sect. 9. ex n.° 26 ... in cemeterijs sacris lib. 1. p. 1. c. 9. n.° 2. finge ... intulisse mortuum suum in sepulchrum, secum vero egisse actione in factum adversus eum petentem non habuisse ius inferendi: ... excepisse de inscriptione cum libertus esset structoris ... inscriptus ... perficere, proficere ... prescriptionem longi temporis, id est exceptionem longi adversus actionem in factum, qui alius posset experiri.

~ Itaque aliud est prescriptio temporis, aliud tuitio pretoria que accomodatur ei, qui longo tempore usus fuit re aliqua incorporali aut iure aliquo prescripto non in vim exceptionis comparata est, sed tuitio ... etiam reale ad agendum. que cum ita sint, singulariter etiam exponendo ... utramque

Domino fundi ... competit actio funeraria contra eum qui mortuum tenetur inferre ut corpus exhumari ... vel estimatio solvatur

9

10

UVA.BHSC

imp. b. ubi p ficit pscript. que n. exprimunt specialiter effectum pscript. sed generaliter plata apta sit ostendere qualemcumque effectum, cum enim dicat pficere prescriptum significat pdesse eo modo quo pot. esse n. obst. ulta difficultas, qa ex hiis ubis pbari n. pot. pscriptum caare dnium qd si quaerat cur in adquirendo loco puro utatur Impr. ubo pscript. quo utit in adquir. iure sepeliendi, cum dnium loci puri pprie adquiri possit et qdem priedium usucap. concurrentibus requisitis, quae in hoc txu. occurrunt. respondendum, aut supponendum erit ad seculum et admentem Antonini loqui de fundo provinciali, in quo usucapio locum n. habebat. ut dixi. s. p. nº 4. qd supponere etiam vr. Ant. fab. in rasti ad d. lg. 4. neqe hoc est diuinare cum n. rescripta imperatores in facti stringentia redderent, potuit qualiter e provincialis, adquae de pscript. respondit, ut responderet de usucap. si eet Romanus aut Italicus Soli = Deniqe illa n. leuis difficultas superest cum adquisit. p tps iuris

12 sepeliendi oparetur ut sit situs quasi usucapionis servitutum n. debet pficisse requirere iustum cam in initio siue iustum titulum qa servitutes tho adquirunt. mutat. qa plongum tmps servit. n. vi, n. clam, nec pcario. d. lg. 10. si servit. vindic. ut latius dixi ad lg. scribon. nº 16. qe male impr. in psenti iustum tm exegit, et male Ulp. ind. lg. 4. negauit sola longa posi. ius sepulchri adquiri posse. In hac difficultate in qua nullum habeo, quem sequar, dicendum existimo ex uriis duobus textibus singulariter pbari hanc spalem differentiam inter adquisitionem iuris sepeliendi et servitutum. res eius pstabimus sub eruditiorum censura. nempe servitutes cstituunt in re aliena meminit. n. res sua servit. lg. iure 26. de s. u. p. lg. 33. §. 1. de servit. R. P. lg. 10. comun. pdiorum. ideo eleganter Ulp. in lg. 4. si servit. vind. dixit. loci corpus n. dnium ipsius, cui servitus debetur, sed ius eundi hẽt. qe si dnus videat p fundum suum, de quo pot. disponere alterum ire, vel aquam ducere p longum tmps. neqe phibeat, pacientia eius et longus usus p ho e. lg. si ego 11. § 1. de publician. b. traditionem et pacientiam, tuendum ee. stat. ideo servitutes neqe in patr. nro. neqe ex. illud. sputantur. lg. 1. de usufr. leg. donell. lib. 4. com. c. 5. et ibi osual. litt. B. at uo. ius sepeliendi ita adquirimus, ut excludamus alterum habentem, eius qr n. pot. spectare nouo iure servitus neqe tanquam iure aliena, sepulchrum enim n. admittit servitus cum sit diui iuris. lg. 4. comia pdiorum. qe in adquirendo hoc iure p tmps n. pot. considerari pacientia dni qr nouus usus pcurrentis excludit ueterem, et p agr. adquisit. tanquam cuiuslibet rei corporalis videlt adquird. nouum ius, et excludendo uetus quem adm. p usucap. adquirit. nouum dnium et uetus excludit. quapropter isdem requisitis indiget ac usucap. ut pscript. rerum corp. et ppterea gris tho ut manet nuda. nam pos. longa sufficit ut dicitur ind. lg. 4. cuius forte v.

hic fit diffa. inter priore servitutes et ius sepulcri qa utraque sit res incorporalis

tota diffa. oritur ex eo qd servitus e extra patrimonium et n. excluderet dnum. ius sepeliendi vo. auget patrimonium et excludit ideo veterem dnm = hoc in summa.

v hic est genuinus sensus et hic absolvitur selectio nra. ad laudem dei =

UVA BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

Histor
2
UVA.BHSC